

www.politikin-zabavnik.co.yu

ПОЛИТИКИН

NAGRADA ZA
SRBIJA

Superbrands

2007

BIH
Македонија
Slovenija
Sverige
USA
Hrvatska
Црна Гора

2.40 KM
75.00 DEN
500.00 SIT (2.09 EUR)
28.00 SEK
3.50 USD
12.00 KN
1.20 EUR

ISSN 0032-339-x

02889

9 770032 339010
PRINTED IN SERBIA

ЗАБАВНИК

22. 6. 2007. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXIX • ЦЕНА 99 ДИНАРА • БРОЈ 2889

„СЛЕПИ МИШ”
100 ГОДИНА
У БЕОГРАДУ

ОДОЦНЕЛА
РУЖА...

У ПРОШЛОСТИ
БЕШЕ ПРИЧА...

За све од 7 до 107!

Риплеј

Веровали или не!

70 КОПЧИ ПОСЛЕ НАПАДА ВЕЛИКЕ БЕЛЕ АЖКУЛЕ
ИМАО ЈЕ БРАЈАН АНДЕРСОН КОЈИ СЕ СПАСАО УДАРАЈУЌИ
ЖИВОТИЊУ НЕПРЕКИДНО ПЕСНИЦАМА ПО НОСУ.

10 ЦЕНТИМЕТРА ДУГАЧАК КЛИН УБАЧЕН ПОСЛЕ СМРТИ
УНУТАР НОСА, КАО ОБЕЛЕЖЈЕ КАРНЕВАЛСКЕ КАРИЈЕРЕ
ЧОВЕКА КЛАДЕ, ИМАЛА ЈЕ МУМИЈА ЕНДИ, ИЗЛОЖЕНА
У РИПЛИЈЕВОЈ ГАЛЕРИЈИ У ЊУ ОРЛЕАНСУ.

ВЕЌИНА МРАВА
ИЗ ЈУЖНЕ АМЕРИКЕ
ЈЕДЕ ДРУГЕ
ИНСЕКТЕ, АЛИ
ВРСТА
CHELIOMYRMEX
ANDICOLA НАПАДА
И ЈЕДЕ ЗМИЈЕ
И ПТИЦЕ.

© 2006 Ripley Entertainment Inc.

Dist. by United Feature Syndicate Inc.

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

... тридесет два метра дугачка је чарапа од вуне коју су исплела деца из Тирола у част стогодишњице рођења шведске списатељице Астрид Линдгрен („Пипи Дуга Чарапа“) и то је, према Гинисовој књизи рекорда, најдужа чарапа на свету ■

... првих дана јуна ове године две Американке, једна у Аризони, друга у Минесоти, у размаку од неколико часова, родиле су шесторке – укупно дванаест беба. Обе су лечене од неплодности ■

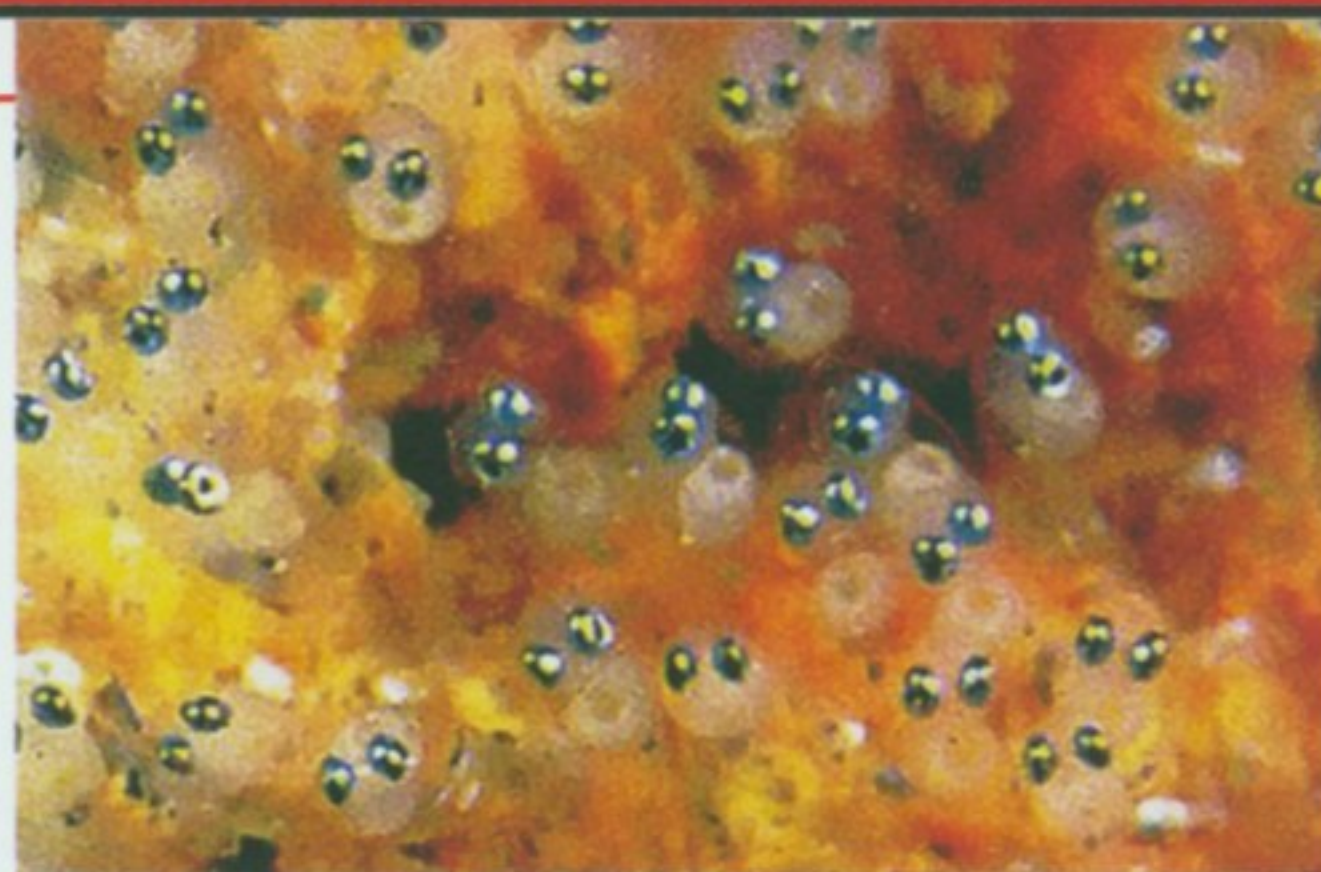
... Институт за испитивање атмосферског загађења у Риму објавио је исход недавног истраживања које показује да грађани италијанске престонице удишу ваздух у ком има честица дрога као што су

кокаин, марихуана и хашиш. То је нарочито изражено у парковима и око зграда факултета ■

... интелигенција дресираног пса равна је интелигенцији четрнаестомесечне бебе, закључак је истраживања бечких лекара које је недавно објављено у Лондону ■

... током лета, температуре у пустињи Сахари износе чак 60 до 70 степени Целзијуса, а њихова дневна колебања веома су велика: износе око 30 степени Целзијуса ■

... у Окланду, на Новом Зеланду, на фарми која носи назив „Млечни пут“ гаје краве чије је млеко сиромашно мастима, па је погодно за људе који пате од болести срца и крвних судова ■

... тропска риба анемона излеже 1000 јајашаца с развијеним очима ■

... број становника у градовима повећава се из деценије у деценију. Подаци кажу да је 1800. године само два одсто становништва живело у градовима, да би 1990. године достигло чак 45 одсто, а до 2050. могло би да премаши и 66 одсто ■

... кад се 2000. године повредио, јапански фудбалер Шои Ђо, иначе играч „Ваљадолида“, сазнао је да нема лигаменте колена ни на левој ни на десној нози јер је тако рођен ■

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

СВИ СУ ИЗГЛЕДА СПРЕМНИ
ЗА ПРОСЛАВУ!

ПРИЋИТЕ,
ЉУДИ...

СЛУШАЈТЕ
ПАЖЉИВО!

ДАНАС СМО СЕ ОКУПИЛИ ДА СВЕНУ СВЕНСОНУ
ОДАМО ПОЧАСТ ЗА ИСКАЗАНУ ХРАБРОСТ!

ОН ЈЕ У ЈЕКУ БИТКЕ
САСВИМ САМ ПРИМОРАО
НЕПРИЈАТЕЉА
НА БЕКСТВО!

World rights reserved.

НЕКА ЊЕГОВ ЧИН БУДЕ НАДАХНУКЕ
СВИМ ВИКИНШКИМ РАТНИЦИМА!

УМЕСТО ГЛУПИХ ОДЛИКОВАЊА,
ЗАДОВОЉСТВО МИ ЈЕ ДА СВЕНА НАГРАДИМ
НАЈВЕЋИМ ВИКИНШКИМ ПРИЗНАЊЕМ!

CHRIS
BROWNE

ДОДАЈТЕ МИ
НАГРАДУ!

ПРИЋИ, СВЕНЕ...

И ПРИМИ ЛИЛИХИП!

©2007 by King Features Syndicate, Inc.

УСПОН И ПАД
ПОРОДИЦЕ
ЛАЗАРЕВИЋ

ОДОШЧНЕЛА ЗА МИШУКУ

Разбарушени Лаза Костић једно своје певање насловио је „Међу јавом и мед сном”. У причи која следи има и једног и другог, с тим што ова повест има – тужан крај. Јава је измрежила сан, дуготрајан и с почетка леп. Попут руже, једне од 25.000 врста колико их има, коју је укрштањем недавно добио некадашњи становник Вршца, данас универзитетски професор Јозеф Зибер из немачког града Вајхештефена, и даровао јој име – вршац. Њене латице су бело-ружичасте боје, не бode а опија мирисом. Шта ће ружи више од тога?! А људи би да личе на ружу.

Тек, породица Лазаревић, ван сваке сумње, води порекло од неког тамо Лазе. Најпознатији је онај чијом улицом многи из старог дела Београда, преко Бранковог моста, хитају ка новом нам делу престонице. Многи не знају да је то Поп-Лукина улица. Улица попа Луке Лазаревића, тамнавског војводе из времена Карађорђевог устанка, дугодишњег команданта шабачке тврђаве, мегданције и потоњег великог противника кнеза Милоша и династије Обреновића. Подаци веле да је скоро два десетлећа избијао из Србије, да га је кнез Милош ипак лепо примио, поставио га за члана Шабачког магистрата и ту му, чак, поклонили кућу. Потом следи време велике оскудице, Вучићева буна 1842. године, па хапшење и тамновање у граду којим је, својевремено, командовао. Поновним доласком Карађорђевића на власт, поп Лука постаје члан Државног савета, највишег органа власти. Већ виђено. Умро је почетком 1847. године у пристојним годинама и сахрањен у свом Шапцу. Мало му је фалило да упали осамдесет свећица.

Какве, па сад, везе има вршац, нова истоимена ружа, с ратником и бунтовником тамо из Мачве? Има, и те какве, позивајући за сведока Душана Белчу, непоновљивог хроничара јужног Баната. У књизи „Сентиментално путовање кроз Јужни Банат” овај радозналац исписује и сетну причу о успону и паду породице Лазаревић, и то прилично документовано, колико се то може на простору где је усмена реч и даље (не)поткупљиви извештач из прошлости.

Плач над гробом

Све приче с већ помињаним тужним крајем најбоље је почети с – краја. Почетак је ионако пут према крају, било каквом. Дакле, овако.

Крајем марта 1900. године сви вршачки листови објавили су белешку под насловом „Свршио је?!” И исписали следеће редове:

„Нови пештански ‘Журнал’ добио је од неког Јосифа Корнфелда, новинара из Њујорка, овај извештај о познатом пропа-

**Повест о судбини потомака гласовитог
војводе из Првог српског устанка
умногоме је налик на бајку, али се
може закључити да је завршила
као басна...**

лом спахији Миши пл. Лазаревићу из Великог Средишта:

Јучер је сахрањен познати бивши милионар, импресарио и келнер Миша пл. Лазаревић, који је у болници умро услед инфлуенце и бола за домовином. Многи његови земљаци отпратише га до вечне куће. На гробу држао је говор Бела Вајсмајер. Његово је надгробно слово произвело силан утисак на присутне, а завршио је овако: ‘Љубљени земљаче, драги пријатељу! Суђено ти је да умреш далеко од своје домовине! Мораш да почиваш у страниј земљи! Нека ти је лака ова земља! Нека ти Бог подари на оном свету блаженство и мир који на овом свету ниси могао наћи.’ Сви су плакали. Виктор Галовић, присни пријатељ Лазаревићев, певао је по американском обичају над отвореним гробом песму тугованку, у чему су му помагали сви присутни. Тако је свршио Миша пл. Лазаревић!”

А како је, заправо, све почело много пре Мише племенитог Лазаревића, с краја 19. века јунака „скандалозних хроника” бројних листова?

Васа, велики жупан

Приповест, умногоме нахрањена предањем, вели да је двадесетих година 19. века у Велико Средиште, село јужно од Вршца, тамо где краљују дунавски ветрови, с породицом и богатством приспео Голуб Лазаревић, син попа Луке. Није посве упутно, „нема доказа”, упуштати се у одгонетку због чега је Карађорђевог војвода послао свог сина у Банат. Можда се плашио да ће му кнез Милош тражити „пореске пријаве” или „рекети”. Ко би га знао?!

Тек, легенда поистиха вели да је Голуб, син устаничког војводе, успео да – преко реке па у шуму – пренесе неколико бурића злата затопљеног катраном. Ваљало је заварати царину и строге аустријске контумаце. Потом је све ишло, и данас препознатљивим, својим током. Дични син успео је да купи Велико и Мало Средиште, готово 4000 јутара земље, а онда и титулу племића па је себи и потомству између имена и презимена додао оно – племенити. Било је уобичајено да се титула кроз историју (само чију?) добија на сабљи, али и новац је, и онда, био прилично бритко оружје. Убрзо су усред Средишта никла и два дворца по угледу на летњиковце ма-

Од њега је све почело:
поп Лука Лазаревић

ђарских племића. У оближњи Вршац одлазило се само по преком послу или на одговарајуће пријеме. Идила као, и не само, из руских скаски.

Успон породице Лазаревић био је више него опипљив. Уз сад већ добрано отворене буриће са златницима, и огромно имање је, извесно, доносило лепе приходе. Тако је спретни Голубов син Васа већ 1852. године у Вршцу, на Малој пијаци (данашња Зелена пијаца), уместо старог млина суваче на коњски погон, подигао прву ветрењачу под Вршачком кулом. Не зна се да ли се у месној библиотеци у међувремену удомио Сервантесов „Дон Кихот”. Али се зна да је, двадесетак година касније, указом цара Фрање Јосифа, именовани Васа Лазаревић, дотад краљевски саветник, именован за темишварског и вршачког великог жупана. Почаст каквој следују одговарајуће свечаности, о чему су локални листови подробно известили. Чак је и сам, с узноситим брковима и бакенбардима, у Вршац изволео приспети Фрањо Јосиф. Да се смрзнеш од почаста. За Вршац је било још важније што је овим именовањем добио положај муниципија и седиште првостепеног суда.

Љубим руке!

У међувремену ни његов брат Александар није био неки згубидан. Док је старији Васа, велики жупан, стицао

РУЖА ПЛЕМЕНИТОГ

углед на све стране, он је бринуо о увећавању богатства породице. Чак је у Вршцу основао неколико банака и трговачких удружења, а 1884. године саградио прелепо здање које је одмах названо Палата Лазаревића. (Данас је то зграда Војвођанске банке, и даље једна од најлепших кућа подно Вршачког брега, чест мотив на разгледницама овог краја, по постојем власнику позната и као Фришова палата.) Овде су се, од тада, увек налазиле нај-угледније вршачке трговине чији је закуп био вртоглаво скуп, а углед, наравно, примерен цени.

Подразумева се да је Палата Лазаревића сред Вршца дуги низ година била место за приређивање најсјајнијих балова, пословних састанака и планирања будућ-

ности у уском кругу. Свој део приче овде је оставила и Анка Лазаревић, Александрова жена. Отмена дама успевала је да додатно подигне углед породице помажући сиротињи, посебно девојчицама којима је обезбеђивала одећу, књиге и храну, а неким и стипендије. У свом вртоглавом успону, Лазаревићи су постали породица пред којом се с уважавањем подизао (полу)цилиндар, а дамама обавезно додавало оно: „Љубим руке!”

Свака бајка, а ова приповест је добрим делом умногоме налик на њу, временом постаје басна. Њено наравоучење је (било) више него очигледно.

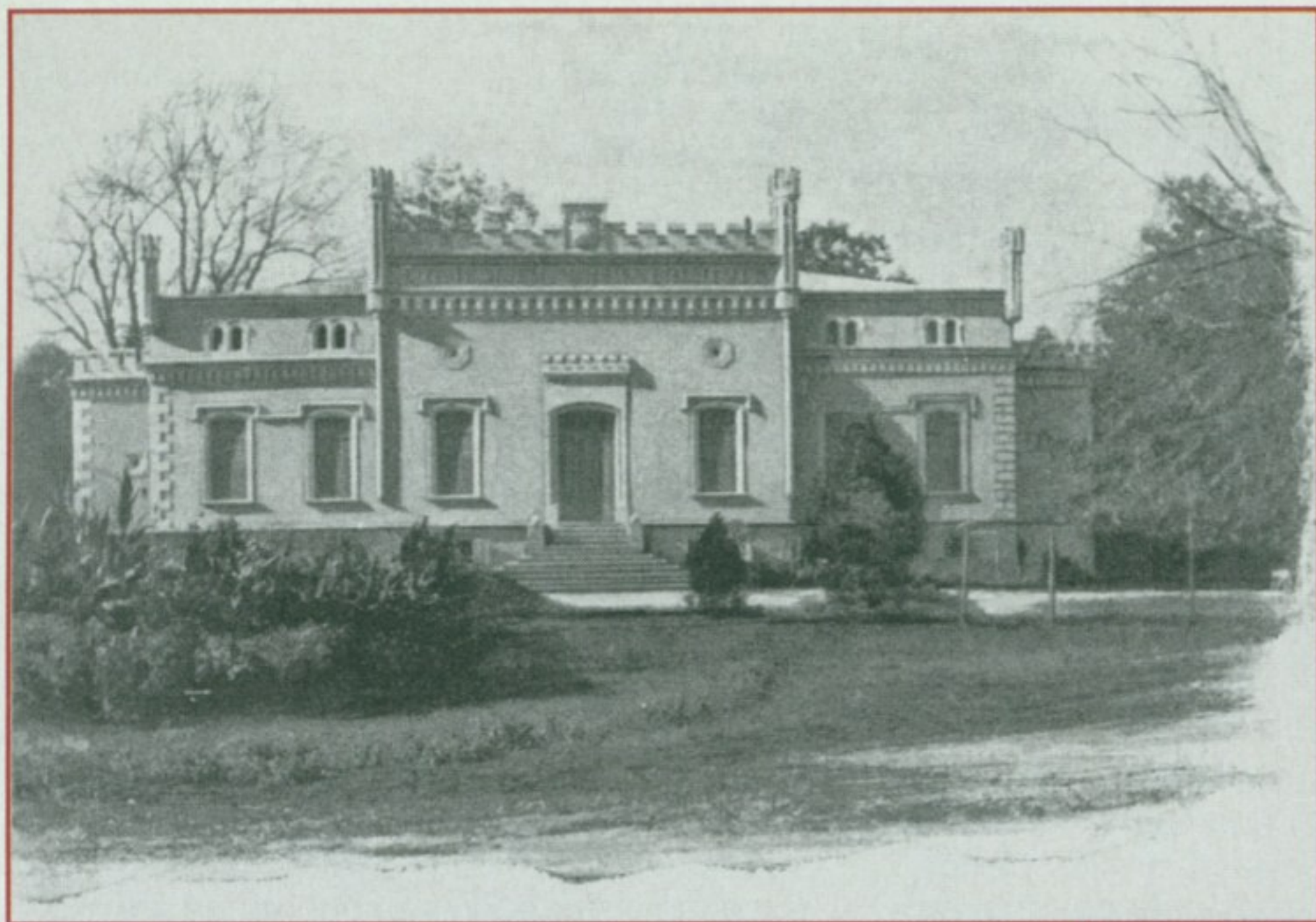
Форсирање форинти

Нови, двадесети, век је већ с почетка унео нове ветрове у угледну, богату и сложну породицу Лазаревић. Велики жупан Васа без порода је, силом биологије, отишао с ону страну ветра. За њим су похитали Александар и Анка, који су за собом оставили синове Михајла-Мишу и Федора, те кћи Олгу. Удајући се за барона Бинерта, она је – разумљиво – са собом однела и позамашан мираз. Федор се са службом замајавао негде по Босни. Слава, углед и богатство Лазаревића пали су на плећа првенца, Михајла-Мише-Мишуке, како су га све, из милоште или улизивања, звали у Вршцу. Особе која је име Лазаревића успела да развијори све до докова Њујорка.

Док су његови преци бројали редове о себи на насловним, важним, странама, он је био задужен за оне унутрашње. Његове несвакидашње пустоловине сустицају су пратиле вршачке српске, немачке и мађарске новине.

Јер је, неспорно, више од вести пратити судбину човека који је успео да за три године списка пола (огромних) милиона форинти, распрода огромно имање, три велике куће и силан новац у банкама. Како онда да за „нашег Мишуку” не буде места у новинама?!

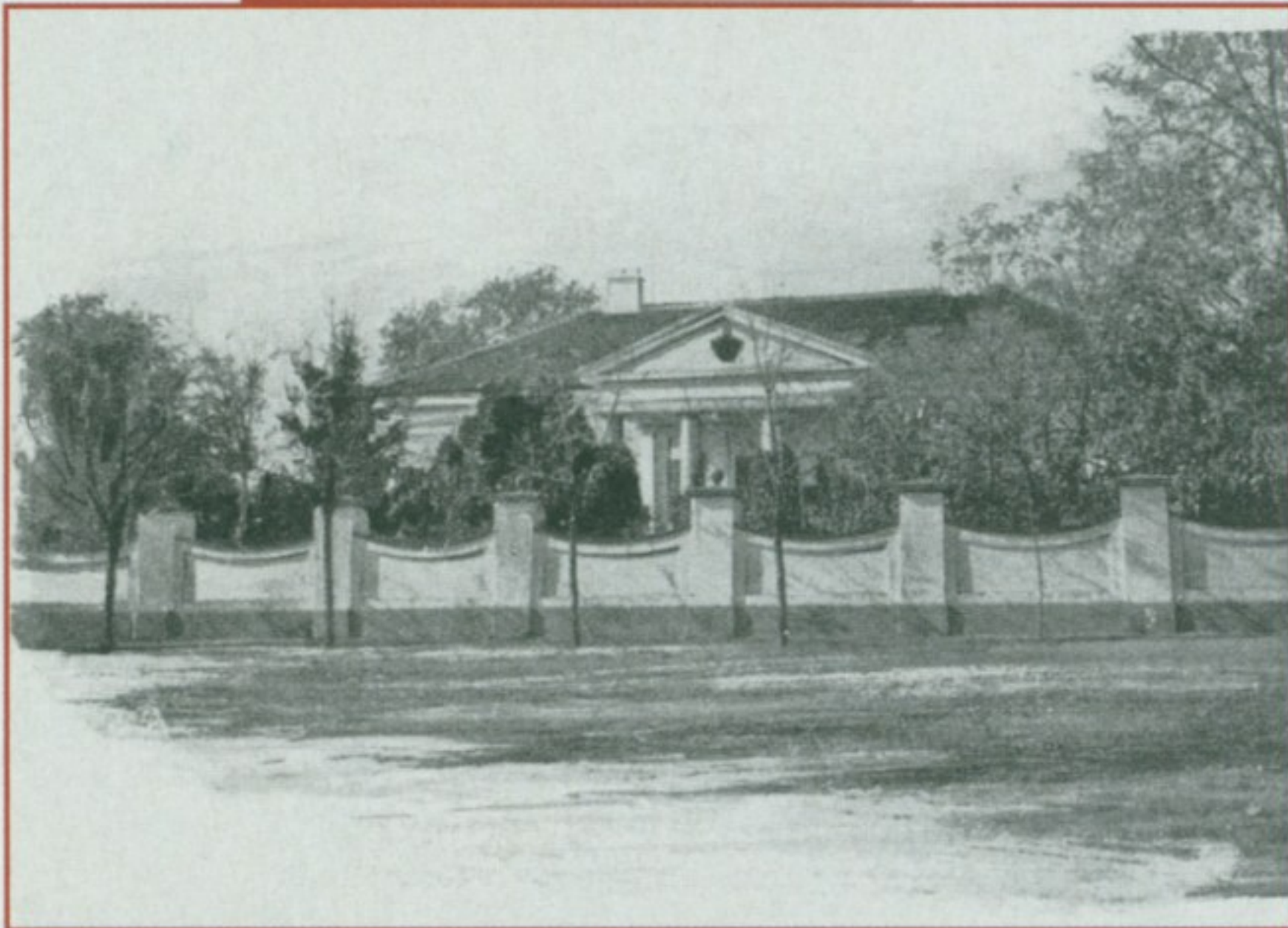
Илустровао
Тихомир Челановић

Дворци
Лазаревића
у Великом
Средишту
снимљени
почетком
20. века.

Прво је почео с оргијама, али оне – мада су умеле да трају данима да би, онда, приче о њима месецима наслађивале докону братију од Вршца, преко Пеште све до Беча – нису одмах могле много да науде богатству Лазаревића. Коцкање је, пак, било нешто сасвим друго, а најугледнија казина су као празник славила дан (мада је ноћ била примеренија) кад би у њих бануо Мишука са својом махом живописном пратњом. Три године после смрти оца, 1895, враћа се у Вршац и ето лепе, непосредне прилике месним новинама да разиграју своја пера.

Права посланица био је догађај кад је, у пијанству, Мишука племенити изазвао једног странца на двобој. О њему је брујао не само Вршац, него се о томе шапутало све до Темишвара. И онда су сведоци „покварили спектакл” тврдећи да дуел не мо-

Данашњи изглед некадашње
Палате Лазаревића у самом
центру Вршца.

же да се одржи пошто су, у тренутку изазивања, обојица мегданџија били неурачунљиви.

Тајна његовог изненадног доласка у завичај одгонетнута је врло брзо јер је објављена лицитација имања у Великом Средишту. Мада је за куповину био заинтересован и гласовити Богдан Дунђерски, од продаје није било ништа, бар не овом чувеном велепоседнику познатом као великом трговцу храном.

Ништа зато, пештанске кафане и коцкарнице га и даље дочекују раширених двери. Још није сасвим пресахло благо племенитих Лазаревића. Све до 1897. године, кад је – сад видећи и да они некад катраном заливени бурићи имају дно – кривотворио менице с потписима свог зета барона Бинерта и сестре Олге. Јер, глава је била у питању, ваљало је вратити коцкарске дугове.

Светла и докови Њујорка

Да би заварео траг, обрео се у Паризу, али ни онда полицијски пипци нису били кратки и нису волели да дангубе. Пре не-

го што су закуцали на врата његовог уточишта у „граду светлости”, Мишука је већ био на великој прекоокеанској лађи и убрзо зачкилио пред светлима Њујорка. Докови су се указали касније.

Вероватно би се глас о даљој судбини Михајла-Мише-Мишуке племенитог Лазаревића утопио у брују великог града и Вршчани не би имали појма о даљем животу и делу свог општепознатог суграђанина да га, случајно, није срео један пештански новинар. И то на нимало лепом месту, као перача судова у хотелу извесног Сторка. У том тексту некад враголасти Мишука изражава кајање и жал за олако проћерданим лепим имањем, често плаче (додаје новинар) за својом домовином и боји се да је сад за њега све касно.

Сам против гангстера

Умало да не буде. У Вршац убрзо стиже нова вест, ова готово невероватна. У

њој се каже да су све њујоршке новине крцате причама о несвакидашњем јунаштву Михајла племенитог Лазаревића. Шта се десило? Наш јунак је пред самим улазом у Метрополитен оперу спасао угледну (оперску) примадону коју су напали гангстери. То је било лепо, али је још лепше било што је певачица била кћи јединица познатог милионера. На помолу је био срећан завршетак повести о последњем изданку племенитих Лазаревића из Вршца. Мишука је лако и брзо шармирао ми-

лионера, још више његову јунаштом поменутог спасену кћи. И веридба је обелодањена. У Вршац, преосталим пријатељима, стижу писма да се спрема за повратак, чак и да му је краљ Александар Обреновић понудио да преузме положај министра војске.

И потом мук, бескрајно дуг и голицљив за бројне месне љубопитљивце. Шта се то тамо, „преко बारे”, збива? Ништа, готово уобичајено, наслућује се из прве наредне вести: Мишука је поново у хотелу, сад као келнер. Е, да је већ тада професор Јозеф Зибер успео да одгаји ову ружу бело-ружичастих латица којој је даровао име завичајног Вршца, ону што не бode а опија мирисом, можда би и нашем Мишуки, бар за тренутак, било лакше...

У међувремену Вршчани с тугом прате распарчавање и ценкање око великог имања некад угледних Лазаревића. Прелеп дворач у центру града купује Јулијус Фриш и он се отада, до данас, најчешће зове Фришова палата. Једино се, понекад, у месним новинама или радио и телевизијским емисијама, у рубрици типа „Времеплов”, провуче име градитеља и првих власника. Слично је и с дворцима у Великом Средишту. Опиљива је само затрављена гробница с чије је плоче време избрисало имена некадашњих угледника и ововремени, ретки, записи попут књиге „Сентиментално путовање кроз Јужни Банат” Душана Белче која је и послужила као рам за ову причу ■

Петар Милатовић

ПОДТИПНИ
ЗАБАВНИК
22. 6. 2007.

ГОСТИ
ИЗ
ПАКЛА

СЕДМОРО ЗАСТРАШУЈУЋИХ

Живот паразита зависи од тачке гледишта. Неко би исхрану и развој на туђ рачун назвао ленчарењем, а неко сналажљивошћу. Да би опстали, паразити су морали да развију неке заиста генијалне технике преживљавања.

Према неким проценама, паразити су у светским размерама четири пута бројнији од осталих живих бића. Зато заслужују одређено поштовање. На крају, исисавање туђег живота није тако једноставно како на први поглед изгледа

1. *Cymothoa exigua* Прождирач језика

Кад рибе уче своје младунце послушности, уместо бабароге вероватно користе *Cymothoa exigua*. Док је још мали, овај непримерено дивљачки паразитски љускар крчи пут кроз шкрге рибе и качи се за њен језик! Ту се храни крвљу која тече кроз доњу артерију. Углавном напада врсту афричке рибе која је слична зубацу. Како паразит расте, пије све више крви што постепено доводи до закржљалости и одумирања језика рибе. Међутим, паразит не оставља свог домаћина без језика. Он замењује ткиво језика сопственим телом. Риба користи нежељеног госта уместо свог језика, с тим што мора да дели сву храну с њим ■

Горе од „Осмог путника“: *Ceratothoa imbricata* (блиски сродник *Cymothoa exigua*) у устима црнорепог шарага, *Diplodus sargus*, из Јужне Африке.

2. *Sacculina carcini* Боље избегавати аутостопере

Кад би се, теоретски, човек нашао пред избором – да ли да у њега уђе ђаво или паразит *Sacculina carcini*, с ђаволом би боље прошао. Женка овог мекушца почиње живот као сићушни пуж који плута на површини мора, љуљушкајући се на таласима све док се не појави нека неопрезна краба. Кад се нађе на животињи, паразит потражи пукотину у њеном оклопу (углавном на зглобу неке ножице) и забоду у њу шу плу иглицу кроз коју се „убризга“. Чим доспе унутра, слузава *Sacculina* преузима ствари у своје руке. Пушта својеврсно корење које се шири кроз све делове тела крабе обмотавајући се и око ножица. Паразит се храни и расте потпуно преузимајући „власт“ над крабом до краја њиховог невољног заједничког живота. Краба више не брине о сопственим потребама и беспоговорно служи новог господара. Не обнавља ткиво оклопа, нити се размножава. Сакупља храну само да би заситила паразита уместо да хранљиве састојке задржи за себе ■

3. Филаричне нематодe

Филаричне нематодe су мале крвопије које изазивају филаријазу. Ови паразити су округли и влакнасти, а путују од човека до човека захваљујући нашем вековном непријатељу и преноснику зараза – комарцу. Реч је о занимљивом премда застрашујућем примеру паразитске генијалности. Ембриони филаричних нематода који живе у поткожном ткиву осећају смену дана и ноћи. Ноћ је време кад они похрле према површини коже надајући се да ће их неки комарац покупити на свом путу. Ако их комарац усиса, развијају се у ларве унутар његових мишићних влакана. Кад наиђу на новог домаћина, убризгавају се у његово тело и изазивају невоље. Настањују се у лимфатичним путевима, изазивају малакxосност, разне упале, па чак и елeфантијазу ■

4. Људождерске мушице

Такозвана мушица људождерка, или скруворм, посебна је врста паразитске мушице. Одрасла женка тражи отворене ране, односно незаштићено месо жртве. Најчешће напада стоку, али и повређеног човека, тражећи место где да положи јајашца. Поред рана, може да се смеисти и у очима, ноздрвама и другим телесним отворима. Из јајашца, којих има око двеста, изаћи ће ларве које се укопавају у месо домаћина. Након што прокопају тунеле, младе мушице настављају да се хране и расту. Што више расту, морају више да једу. Последица тога је труљење ткива домаћина, што привлачи још више мушица. Има извештаја да су ларве скруворма изјеле изнутра целу овцу за свега 5 до 7 дана ■

5. Само за пужеве очи

Leucochloridium paradoxum је врста метиља (плоснатих црва) која напада птице. Животни циклус сличан је као и код других метиља. Оплођена јајашца излазе из птичјег тела с изметом. Тамо остају све док не наиђе неки пуж који се тиме храни и тако улазе у његово тело, крчећи пут до пужевих очију на „дршкицама“ (оптичким тентакулама). Кад одрасту, метиљи постају видљивији кроз пужеву провидну кожу, а то је тренутак кад ствари постају заиста занимљиве јер тентакуле с очима, испуњене метиљем, птици изгледају као гусенице. Зато она напада пужа и откида му тентакулу и око гутајући са својим пленом и паразита који ће у њеном телу започети животни циклус испочетка ■

6. Беспризорни убица

Пре открића микроскопа нико није могао ни да претпостави да постоје милиони животних облика које не можемо видети голим оком. Свакако нико није очекивао чудовишта која се хране језиком домаћина и слично. Међутим, има и горих бића, бар са људске тачке гледишта. На пример, оса потајница (процењује се да постоји око 60.000 подврста, а једна од њих је и смарагдна оса о којој смо у „Забавнику“ недавно писали) која смешта своја јајашца у тело гусенице. Тамо се она излегу и ларве крче пут кроз месо домаћина изједајући га постепено изнутра тако да остане жив до последњег тренутка, како би од његовог тела имале што више користи. Кад је све коначно готово, одлећу даље својим путем ■

7. Dracunculus medinensis Ход по мукама

Ова врста змијоликих паразита изазива обољење дракункулијазу, данас распрострањено највише у Африци. Кад човек попије воду у којој има *Dracunculus medinensis*, паразити се населе у његовим цревима и тамо се паре. Након зачећа мужјаци одумиру, а женке остају у цревима, где се хране и развијају. Кад треба да положије јајашца, спуштају се у ноге и проврте рупице кроз људску кожу. Настале ране труле и пеку, што невољног домаћина обично нагони да олакшање потражи у води (у афричким насељима где сви становници користе исти извор то води огромном ширењу заразе). Нажалост по домаћина, вода не шкоди паразиту чија дужина у том тренутку достиже већ читав метар, али кроз отвор на кожи вири само део. Кад болесник коначно дође код лекара, праве муке тек почињу. Паразит се из тела извлачи постепеним увијањем око штапића центиметар по центиметар током три-четири недеље, што ђаволски боли. Ма колико да је болан поступак, показао се најделотворнијим, јер ако се тело паразита пресече, остатак наставља да ровари по телу жртве ■

Н. В.

Н. В.

ДРАГА ДЕЦО, ДРАГИ РОДИТЕЉИ, БАКЕ И ДЕКЕ, ПОГЛЕДАЈТЕ, ПРОЧИТАЈТЕ ЕНЦИКЛОПЕДИЈЕ ЗАШТО? КАКО?

Зашто имамо температуру?

Ко је највећи фудбалер свих времена?

Зашто нам је врућина кад вежбамо?

Где су се срили Спилберг и диносауруси?

Шта је „велики прасак“?

Како од баре постане шума?

Шест богато илустрованих тематских енциклопедија у боји пружиће многе одговоре на безбројна дечја питања

ЗАШТО? и КАКО? нешто постоји, живи, функционише...

Посебну вредност овим драгоценим књигама дају мале рубрике „Замислите!“ са невероватним чињеницама из света око нас.

Обим: 128 страна, формат: 18x22 цм.

ПОРУЏБЕНИЦА

Желим да, по специјалној цени од само 840 дин./ком., поручим следеће књиге:

☐ Зашто? Како? НАУКА	☐ Зашто? Како? СПОРТОВИ
☐ Зашто? Како? ПРЕИСТОРИЈА	☐ Зашто? Како? СВЕМИР
☐ Зашто? Како? ЉУДСКО ТЕЛО	☐ Зашто? Како? ЕКОЛОГИЈА

(уписати број комада у поље испред књиге)

Име и презиме: _____

Адреса: _____

Поштански број и место: _____

* Трошкове поштарине сноси предузеће EVRO-GIUNTI.

Поруџбеницу пошаљите на адресу:

ИПР EVRO-GIUNTI, Димитрија Туцовића 41, 11000 Београд

а књиге можете поручити и телефоном, позивом на:

011/344-6618, 344-6619, 344-6620

КАД ЈЕ ИЗАСЛАНИК БИЛО ОПАСНО ЗАНИМАЊЕ

СЛАТКОРЕЧИВИ МЕЂУ НЕПРИЈАТЕЉИМА

Помало опора, а у сваком случају бритка и духовита, ова оцена у крајњој линији и није била далеко од истине. Дипломатија је у Византији имала веома дугу традицију и Ромеји (Византинци) на том плану столећима су предњачили у средњовековном свету. Истина, царство није имало никакву посебну установу сличну савременим министарствима иностраних послова, али су се о слању емисара старале одређене службе. Византија, такође, није имала установу сталног амбасадора у некој другој држави. Изасланици су се сагласно потребама политичког тренутка упућивали у дипломатске мисије.

Сасвим је разумљиво да су посланици регрутовани махом међу високим чиновницима државне управе, из цареве непосредне околине, неретко из редова свештенства, дакле, углавном – мада не и обавезно – из виших друштвених слојева. Подразумевало се да буду часни, одани василевсу, непоткупљиви и спремни да се жртвују за отаџбину ако је то било потребно. Наравно, рачунало се с познавањем језика земље у коју се путовало и основним знањима о животу и обичајима тамошњих људи. Сматра се да су на пут у највећем броју случајева – не и увек – кретале трочлане делегације, а држава је подмиривала пратеће трошкове својих посланика. Такође, очекивало се да се они врате с појединим обавештењима битним за вођење византијске спољне политике. Не би се могло рећи да је држава Ромеја имала професионалне посланике, али је било и таквих који су обавили више успешних дипломатских задатака.

Бити изасланик византијског цара и преговарати у његово име била је велика част. Успешно обављен задатак

У средњем веку постојала је занимљива дефиниција дипломате: „Посланик је добар човек који је послат у туђину да би лагао у интересу државе!”

важан за царство доносио је не само углед или вишу титулу, него је могао да отвори путеве ка стицању богатства. Упркос изнесеним предностима, постојала је и тамнија страна у каријери сваког средњовековног посланика. Путовати у оновременим условима није било нимало лако поготово кад су у питању биле заморне и дуге деонице. На путовањима су, као у заседи, могле да чекају многе непредвиђене невоље, а било је и владара чија је ћуд остала вечита непознаница па је одлазак у неку политичку мисију носио и одређени ризик. Због тога је бојазан често била редован пратилац већине емисара који су некуда хитали за потребе државе.

Изасланици траже невесту

Петар Патрикије, чувени дипломата цара Јустинијана I Великог (527–565), провео је у Равени три године – од 536. до 539. – у заточеништву код германског племена Острогота. Сачувана су сведочанства о невољама и страдањима емисара и у касновизантијско време. Кад је василевс Андроник II Палеолог (1282–1328) тражио невесту за свог сина и наследника Михаила, у лето 1294. године упутио је александријског патријарха Атанасија II (1276–око 1316) и неког монаха Неофита са задатком да најпре посете кипарског, па затим и јерменског краља. Двојица духовника нису стигла ни до свог првог одређишта – бележи византијски монах и историчар Георгије

Пахимер – будући да су надомак малоазијског града Фокеје византијске бродове напали гусари, па су цареви људи нашли спас бежећи на обалу. Касније је Андроник II Палеолог послао нове изасланике и они су успешно обавили посао који им је поверен.

У време затегнутих односа између Византије и краља Сицилије и Напуља Карла Анжујског (1266–1285), крајем седамдесетих година 13. столећа, василевс Михаил VIII Палеолог (1259–1282) упућивао је на Апенинско полуострво посланства која су чинили црквени великодостојници. Разлог је био веома једноставан, бележи Георгије Пахимер, и тицао се личне безбедности одасланих емисара. Тако је византијски цар крајем седамдесетих година 13. века у Апулију послао местика Велике цркве Мандана, односно Меркурија, како су још називали овог духовника, са упутствима да се у случају невоље обрати новоизабраном папи Николи III (1277–1280). Убрзо се показало да је опрезност Михаила VIII Палеолога била оправдана. Мандана је ухватио и задржао Карло Анжујски, али кад се сазнало да је реч о високом црквеном угледнику, на лични захтев римског првосвештеника, византијски посланик био је ослобођен.

Ногају на ноге

На великим искушењима нашао се Јован Асен, у ствари бивши бугарски цар Јован III Асен (1279–1280) и родоначелник византијске гране

породице Асена, који је с благословом византијског цара Михаила VIII Палеолога у првој половини 1280. године путовао на двор Ногаја, владара Златне хорде. Он је прижељкивао да од моћног татарског господара добије помоћ и да се врати на бугарски престо у Трнову. У исто време на Ногајевом двору нашао се и његов супарник Ивајло (1278–1279), такође бивши бугарски цар, са истоветним очекивањима. И он је од монголског кана очекивао помоћ да сруши Георгија I Тертера (1280–1292) који се у међувремену устоличио у Трнову. Георгију Пахимеру дугујемо опис бурних догађаја у престоници Златне хорде. Ногај је од обојице примио поклоне и чини се да није знао коме од њих двојице треба да помогне. Неко време срдечно их је гостио, а неизвесну и напету ситуацију разрешио је на начин од кога застаје дах. Све се одиграло за време једне заједничке вечере кад је монголски кан, већ помало припит од теревенчења, наредио да се на лицу места, за истим столом, за кољу Ивајло и његов пратилац, татарски војсковођа Касим-бег. Видевши то грозно крвопролиће, Јован Асен изгубио је присуство духа. Међутим, на молбу Еуфросине, ванбрачне кћерке Михаила VIII Палеолога и Ногајеве супруге, горопадни владар Златне хорде поштедео је живот на смрт преплашеном Јовану Асену. Никад се не зна – Ногајев избор могао је да буде и другачији.

Исти писац, Георгије Пахимер, наводи још један пример невоља и страха које су морали да искусе византијски посланици тридесетак година раније. Било је то у време преговора ромејског и српског двора, вођених између

1267. и 1269. године, о браку Ане Палеологине, треће кћерке Михаила VIII Палеолога, и Милутина, млађег сина српског краља Стефана Уроша I (1243–1276). Том приликом друмски разбојници пресрели су и опљачкали краљевог преговарача Ђорђа док је путовао по српској земљи. „Једна чета људи из заседе нанела му је штету.” Тај догађај умногоме је поколебао и византијске изасланике који су већ били на домаку Липљана. „Сада их је заиста ухватио велики страх да њих саме не задеси некакво зло. Јер, кад ови (Срби) тако праве заседе својима, штавише угледним људима и архонтима, тешко да ће туђе поштедети.”

Дипломата у тамници

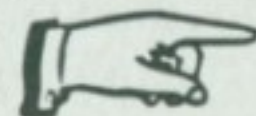
Отац византијског интелектуалца и политичара Димитрија Кидона – његово име није се сачувало у расположивим изворима – као посланик василевса Андроника III Палеолога (1328–1341) путовао је 1341. године у далеки Сарај, престоницу Златне хорде. Радило се о веома осетљивом дипломатском задатку чији је циљ био да се осујети напад Татара на Цариград. Озлоглашени су снаге ајдинског емира Умура (1334–1348), уз царев благослов, прошле кроз теснац Босфора и 1340. године нападе градове на ушћу Дунава и области у њиховом залеђу, кан Узбег (1312–1341) запретио је одмаздом. Претњу владара Златне

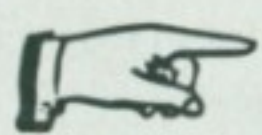
хорде да ће пред „царицу градова” довести шездесет хиљада својих војника, Андроник III Палеолог и његови сарадници схватили су веома озбиљно. Благовремено је одаслана делегација коју је предводио отац Димитрија Кидона и непријатељски долазак Татара је осујећен. Спретна византијска дипломатија, коју су одувек красили одмереност и тактичност, поново је победила. Међутим, на повратку, отац Димитрија Кидона изненада се разболео и преминуо на путу. Занимљиво је напоменути да је отац историчара Лаоника Халкондила, који се звао Георгије, био изасланик и да га је 1446. године на Пелопонезу султан Мурат II (1421–1451) бацио у тамницу.

На великим искушењима био је и Манојло Тарханиот, изасланик Ирине Кантакузин, који се крајем 1342. или почетком 1343. године – у јеку грађанског рата кад су саобраћајнице нарочито биле под присмотром – из Дидимотике упутио за Србију с поруком за узурпатора Јована Кантакузина који је тада уживао гостопримство краља Стефана Душана (1331–1355). Нићифор Григора, византијски историчар 14. века, о њему је забележио следеће: „Због страха овај (Манојло Тарханиот) остављајући прав пут у лево, наставио је користећи се беспућима и упуштајући се у високе и тешко проходне крајеве, па најзад преваливши и планину Хема (Балкана) доспе неопажен у земљу Трибала (Срба), оставши неповређен од зала.”

Свиरेпа казна

Ипак, најгоре је прошао један емисар узурпатора Јована Кантакузина у грађанском рату који се у Византији водио четрдесетих година 14. столећа. С пролећа 1343. године пред Сером су се поново појавила двојица савезника, краљ Стефан Душан и претендент на ромејски трон Јован Кантакузин, те су, као и крајем претходног лета, опсели град. Владар Срба упутио је посланство и под претњом пустошења захтевао да грађани предају своју тврђаву Јовану Кантакузину. Остајући верни цариградском регентству, против ког је Кантакузин ратовао, житељи Сера глатко су одбили краљев предлог, а изасланика ког им је потом упутио сам узурпатор снашла је свиरेпа казна. Становници су га најпре убили, а онда су, у наступу суровости, његово тело исекли на

четири дела које су потом извесили на четири градске куле.

Према казивању Георгија Сфранциса, византијског писца и политичара 15. столећа, у веома незавидном положају нашла су се тројица византијских емисара – Димитрије Кантакузин, Матеј Ласкарис и граматик Анђео Филомат – који су се обрели на двору Мурата II. Султан није желео никакве преговоре јер је наумио да освоји Цариград, па се у јуну 1422. године с војском појавио пред бедемима ромејске престонице. Са собом је водио и оковане византијске изасланике.

Ћудљиви султан Освајач

Да је понекад код посланика постојао истински страх за сопствени живот, показује један пример на самом крају византијске историје. Неколико дана пре пада Цариграда, у мају 1453. године, одлучено је да се пошаље емисар код турског султана. Будући да је непредвидљивост Мехмеда II Освајача у поступцима према изасланицима била добро позната, поставило се питање кога послати у табор нападача. Била је присутна оправдана сумња да се византијски емисар неће вратити него ће бити погубљен. Јер, претходно искуство указивало је не само на опрез. У јуну 1451. године турски султан је посланике цара Константина XI Драгаша Палеолога (1449–1453) најпре бацио у тамницу, а затим дао да им се одрубе главе. Због тога овога пута у султанов логор, који се могао видети с бедема Цариграда, није послат ниједан од угледнијих племића. Избор је пао на човека који није био високог рода ни положаја – његово име се, нажалост, није сачувало у изворима. Не можемо знати с каквим је мислима он кренуо ка табору Мехмеда II Освајача, али се по њега све завршило добро. Горопадни султан примио га је у границама љубазности и потом отпослао његовом господару Константину XI с предлогом који последњи византијски цар није могао да прихвати. Није познато да ли је поменути византијски посланик, који је преживео сусрет с неуравнотеженим Мехмедом II Освајачем, остао жив и после турског освајања Цариграда, неколико дана доцније.

Критовул са Имброса, византијски историчар 15. века, приповеда како је Мехмед II Освајач 1460. заробио и утамничио Матеја Асена, изасланика деспота Димитрија Палеолога. Била је то година кад су Османлије заузеле Пе-

лопонез, последњу оазу византијског света. И у Јањинској хроници, локалном извору за историју Епира у другој половини 14. столећа, помиње се како је деспот Тома Прељубовић крајем 1379. године затворио неке изасланике из града Касторије у намери да од њих добије новац.

Застрашујућу причу о страдању каталанских и арагонских посланика доноси Рамон Мунтанер, политичар, војник, пустилов и историчар, припадник чувене каталанске хорде која је у првој деценији 14. века опустошила многе области Византијског царства. У свом спису он наглашава како су после погибије каталанског вође Рожера де Флора, који је убијен у пролеће 1305. године у дворцу престолонаследника Михаила IX Палеолога у Једрену, Византинци масакрирали многобројну делегацију каталанских изасланика. Догодило се то у граду Радосто на трачкој обали Мраморног мора, кад су односи царства и плаћених ратника са Иберијског полуострва били сасвим поремећени. Најпре су ухапсили двадесет седам каталанских и арагонских емисара и затим су на четири дела исекли сваког од њих и обесили у кланици.

Кажњени изасланици

Каткад се догађало да цар из неких разлога није био задовољан услугама византијских изасланика и да их је чак подвргао казни. Тако је Јован VIII Палеолог (1425–1448), претпоследњи византијски василевс, у време ужурбаних припрема за сабор у Фиренци и непрекидних преговора с разним силама у западној Европи, решио да казни своје посланике зато што су се неовлашћено дуже задржали и закаснили. О томе сазнајемо из писма које је византијски цар 11. фебруара 1437. године послао Базелском сабору. У вези с овом врстом прекора је и податак да је Манојло II Палеолог (1391–1425) у једном писму које је послао арагонском краљу Фердинанду I (1412–1416), тражио да владар Арагона саслуша византијске посланике и одмах их врати назад.

Можда се може рећи да је питање безбедности изасланика, односно одашиљање порука на даљину, у средњовековним условима најбоље решио један египатски султан. Јер, ако је веровати баварском витезу и пустилову Јохану Шилтбергеру, султанове поруке разносили су посебно обучени голубови ■

Рагивој Рагућ

„СЛЕПИ МИШ”

**Најпознатија
Штраусова
оперета у нашем
главном граду
изводи се већ сто
година.
Зашто је ово
сценско-музичко
дело и даље
омиљено код нас и
у целом свету?
Како је бечки
композитор постао
претеча рок
звезда? У чему је
тајна бесмртности
ове музике?**

Оперски певачи на тренутак прекидају извођење и са сцене читају имена некадашњих извођача и редитеља који се, у гледалишту, клањају публици. Поздрављени су бурним аплаузом. Тог 26. маја ове године у Народном позоришту у Београду обележена је значајна годишњица – прошао је један век откако је у националном театру постављена оперета „Слепи миш” Јохана Штрауса Млађег. Занимљиво је да је београдска публика у овој оперети први пут уживала када Опера још није била званично основана.

Следећу премијеру Штраусово дело доживело је децембра 1932. на сцени Код споменика. Била је то прва

ОД ШИШМИША

Штраусова оперета „Слепи миш” код нас је била позната и као „Шишмиш”. У Народном позоришту чува се фото-документација и аудио и видео записи нових поставки ове оперете. После премијере, 26. маја 1907. године, до краја сезоне оперета се играла још пет пута, а наредне године четири, што је за Београд почетком 19. века био примеран број извођења.

Други пут „Слепи миш” „слеће” у Београд 7. децембра 1932. године. Љубитељи Штраусове оперете дуго су чекали да је поново виде на оперској сцени – прва премијера после Другог светског рата била је 14. марта 1966. године у режији и кореографији Ани Радошевић. Нова

100 ГОДИНА У БЕОГРАДУ

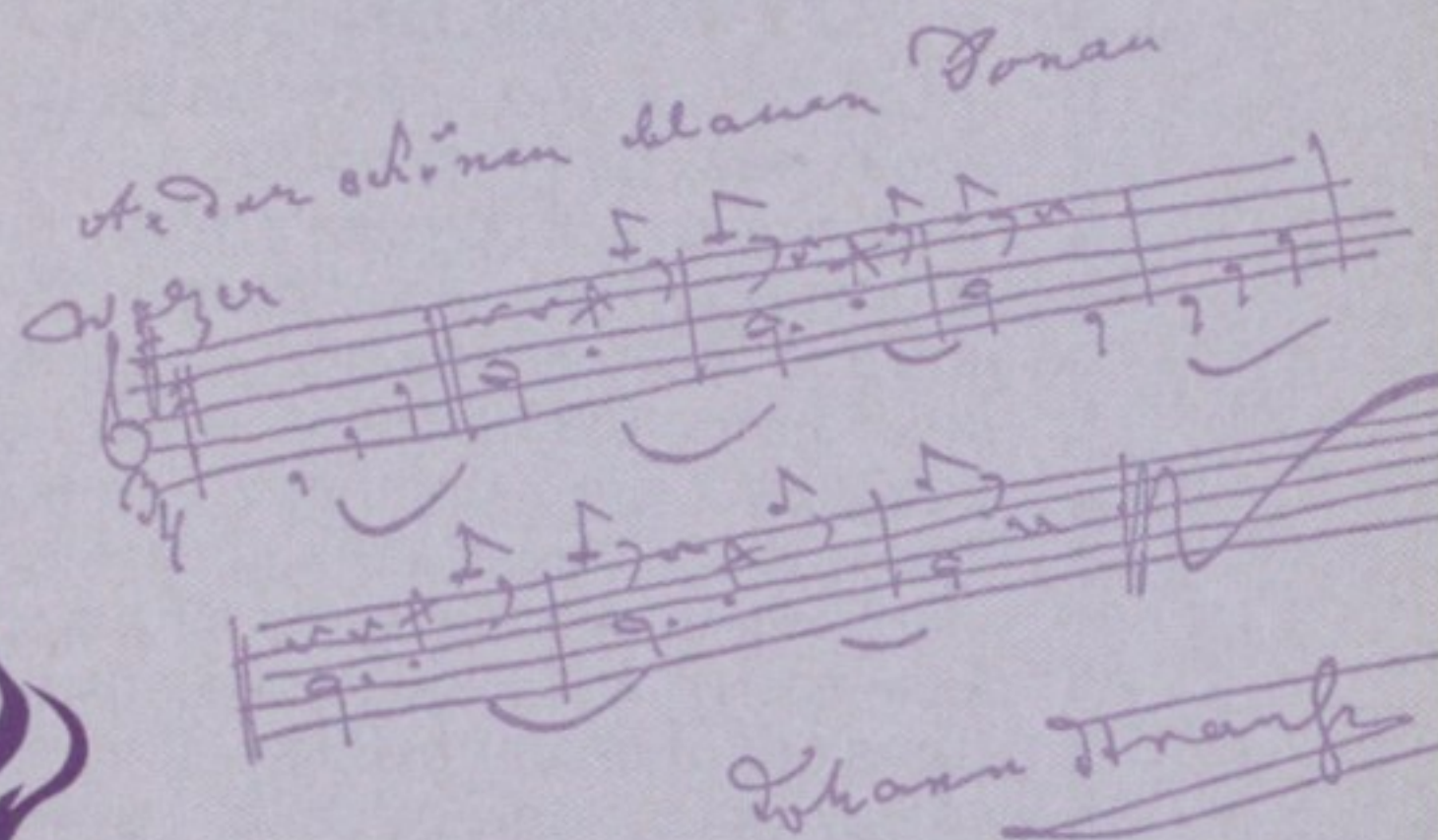
БЕТМЕН

и

КРАЉ

валцера

оперета која се од оснивања Опере, 1920. године, нашла на програму. Многи тадашњи критичари противили су се што је уопште постављено то, како су наглашавали, „сценско-музичко дело ниже вредности”. Наравно, било је и оних који су изјавили: „А зашто се у овом тешком животу не бисмо мало смејали и уживали.”

Постоји легенда да је Јохан Штраус Млађи (1825–1899) радио „Слепог миша” четрдесет три дана без престанка лишавајући се сна и хране. После два месеца у позоришту „Театар ан дер Вин” премијера је изведена 5. априла 1874. године. Иако су поједини критичари за-

мерали наивности или недовољној озбиљности „Слепог миша”, од премијерног извођења па све до данас публика увек ужива у овом ремек-делу бечке оперете. Штраусово дело временом се нашло на највећим светским оперским сценама, од Државне опере у Бечу (некадашња Дворска опера), преко лондонског Ковент Гардена до Метрополитена у Њујорку. Увертира за ову оперету неизбежни је део бечког Новогодишњег концерта који, тачно у подне, почиње сваког 1. јануара.

Музика породице Штраус не губи на свежини ни много деценија пошто је настала. Носи дах безбрижности и подсећа на времена кад су у много-

бројним балским дворанама у Бечу и другим великим градовима парови играли по такту валцера, полке, квадрила, а Европу још нису потресале социјална, економска и индустријска криза. Породица Штраус живела је и стварала под Хабзбуршком монархијом, у аустријској престоници тада названој „град снова”.

Очекивало би се да су Штраусови били узор складне и сложне породице. Није било баш тако. Јохан Штраус отац све је учинио да синовима не дозволи да се баве музиком. Тврдио је да је један музичар у породици сасвим довољан. Стекавши углед „творца валцера”,

можда отац није желео да му синови угрозе славу?

Срећом да је Јохан Млађи имао подршку своје мајке тако да је одмалена учио да свира виолину. Кад га је отац једном приликом „ухватио на делу”, толико се разбеснео да му је разбио виолину. Јохан Млађи ни тада није одустао – музику за свој први валцер написао је са само шест година. Уписао је Политехнички факултет да би се школовао за банкар, али пошто није редовно одлазио на предавања, избачен је због неозбиљности.

Кад је Јохан Старији због љубавнице напустио породицу, Јохан Млађи имао је седамнаест година. Колико год да

ДО БЕТМЕНА

поставка у нашем националном театру, у режији Дејана Миладиновића, премијерно је изведена 17. марта 1982. године и била је на програму до 1988. За то време одиграно је 36 представа.

Последњи пут у 20. веку Штраусова најпознатија оперета премијеру је доживела 28. новембра 1992. године. Представу је режирао Борислав Поповић. У овој поставци „Слепи миш” играо се до 31. јануара 1998. године – за шест сезона укупно 39 пута пред више од 13.000 гледалаца.

У 21. веку оперета је обновљена 22. јуна 2005. године. Шишмиш се претвара у Бетмена ■

1932.

1966.

Већ пуних сто година „Слепи миш” је на репертоару Београдске опере.

тринаест

У НОВОМ ДУХУ И РУХУ

Кад су почеле припреме за нову поставку „Слепог миша“, редитељ Пламен Карталов пожелео је да на сцену Народног позоришта донесе ново виђење Штраусове оперете. Како нас подсећа Вања Косанић, организатор у Београдској опери, некада су Милена Павловић-Барили (1909–1945), наша велика сликарка и песникиња, или шпански сликар Салвадор Дали (1904–1989) смишљали костиме или сценографију за оперу или позориште. Ко би с више маште то учинио у овом тренутку? Није било много размишљања – то може најбоље да уради Оља Ивањицки, београдска сликарка светског гласа. Њени костими, заједно са сценографијом Миодрага Табачког, публици су представили „Слепог миша“ у новом духу и руху ■

Оља Ивањицки
осавременила је
старинског
слепог миша
и претворила
у Бетмена.

му је било тешко, напосред је стекао слободу да се сасвим посвети музици. Предано увежбавајући композиције које је написао с оркестром који је основао, први наступ имао је с деветнаест година. Већ прве вечери публика је знала да присуствује рађању једног генија. Деветнаест пута звали су га на бис. Јохан је на крају извео и једну очеву композицију. Наредног дана штампа је известила како је публика изашла из дворане са сузама у очима.

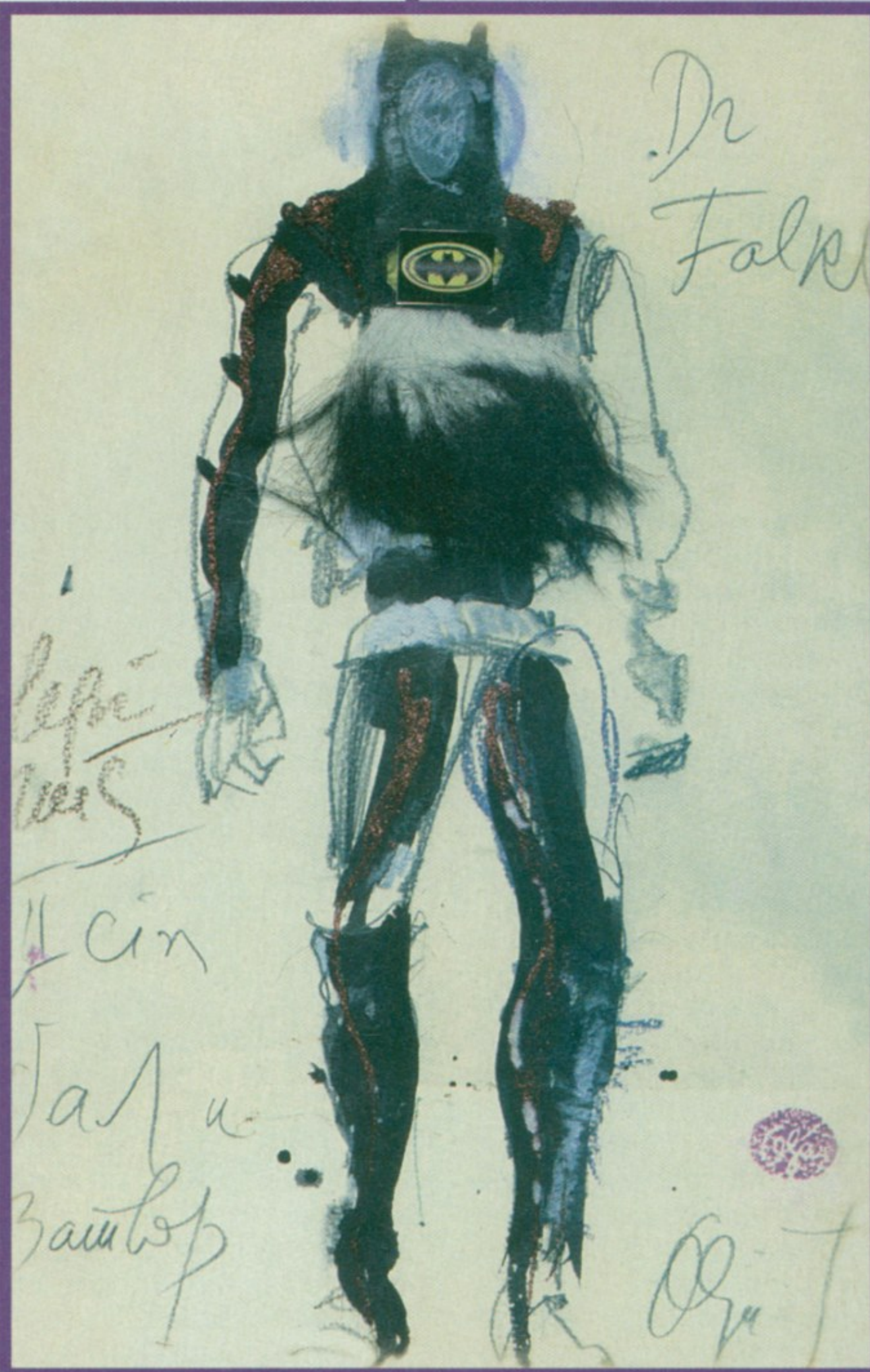
Јохан Штраус Млађи написао је око петсто полки, маршева, мазурки, галопа и валцера. „На лепом плавом Дунаву“ и „Приче из бечке шуме“ најпознатији су његови валцери који су такође обавезни на програму Новогодишњег концерта из Беча. Јохан Млађи био је неуморан стваралац: кад

није дириговао или радио као управник краљевских балских дворана, сваки слободан тренутак користио је да компоује. Класични бечки валцер уметнички је усавршио и подигао га на ниво концертне, оркестралне музике. Остаће запамћен као краљ валцера јер његове пријемчиве мелодије на бум освајају дословно читав свет.

О Штрауса сина отимају се не само у Бечу, он гостује у Русији, Енглеској, Италији, Француској. Године 1872. стиже у Бостон. Жене се гурају само да би додирнуле овог високог, згодног, црномањастог Бечлију. Где год да се појави, сцене које данас прате рок звезде – људи вриште од одушевљења и падају у транс.

У Бостону је Јохан Штраус Млађи одржао четрнаест концерата, а у Њујорку још четири. Почетак великог музичког догађаја у Бостону означио је топовски плотун. Штраус је дириговао оркестром и хором од, како се наводи у неким изворима, двадесет хиљада свирача и певача, пред око сто хиљада слушалаца. Америчка турнеја донела је Штраусу хонорар од сто хиљада долара, што је у то време била велика сума новца.

Иначе, прве плоче појавиле су се у време кад је Штраус закорачио у средње године, а највише су се продавале оне које су нудиле музику краља валцера. Штраус не само да је у 19. веку постао претеча рок звезда, он је

1982.

1992.

2005.

музичар који први бележи платинасте тираже „носа-ча звука”.

Осим концертне и плесне музике, Европа у Штраусово доба ужива и у оперетама и то посебно онима које потписује Жак Офенбах. Пошто се Офенбахова де-

ШТРАУС У СРПСКОЈ НОШЊИ

„Најмузикалнија глава 19. века”, како је Вагнер називао Јохана Штрауса Млађег, с оркестром којим је дириговао, кренула је 1847. године на велику турнеју која га је, преко Новог Сада, Земуна и Београда, водила у Румунију и Русију и утврдила му славу једног од највећих светских уметника. Штраус је у Београду извео и композиције „Александрова четворка” (кадрил посвећен кнезу Александру Карађорђевићу), „Словенску спеванију” и „Српски марш”. После концерта, у „Србским новинама” од 10. октобра 1847, појавио се текст: „Ком Србину неће срце од милине заиграти кад чује песме, које наше просте сељанке певају, художествено изведене, којима се сада први синови у Европи славе?”

Остаје упамћено да је Штраус цео концерт дириговао обучен у српску народну ношњу коју му је, за ту прилику, извезла супруга домаћина код ког је становао. Поводом његовог „Србског кадрила” посвећеног „младим Српкињама”, Аристид Николић (1820–1874) испеваће оду захвалности: „Хвала т’ Немче што виспреним умом / Србске песме у музику слажеш / Изводећи игре благородне / Беч се с њима а и даљни Париз / Наслађава на пиру весели / Јошт кад б’ реко одкуд ти та мисо?”

Јохан Штраус Млађи, на врхунцу славе, написао је српску оперету „Јабука” и њоме на најсвечанији начин у Бечу обележио педесет година уметничког рада, 12. октобра 1894. године. Штраус у једном писму каже: „У ‘Јабуци’ користим истинске српске народне мотиве” (Штраус мисли на „Српске народне песме” Корнелија Станковића, штампане у Бечу 1859.) Та оперета у којој се бесмртни творац тог жанра бави нашим људима и обичајима, код нас до јануара ове године никада није изведена. После толиких година, напослетку је доживела премијеру 13. јануара 2007. у Новом Саду, на стошездесетогодишњицу гостовања Штрауса у „српској Атини” ■

ла постављају и на сцене бечких позоришта, све је више људи који наговарају Штрауса да се и он упусти у стварање овог музичког облика. Јохан је написао шеснаест оперета од којих се само две играју и данас: „Слепи миш” и „Барон Циганин”.

„Слепи миш” врхунац је класичне бечке оперете. Упркос мишљењу појединих критичара, већ од првих тактова увертире публика ужива у овој оперети, а кад се подигне заве-

са и на сцену изађу извођачи, као да се изгуби граница између позорнице и гледалишта. Радост Штраусове музике деле и извођачи и гледаоци ■

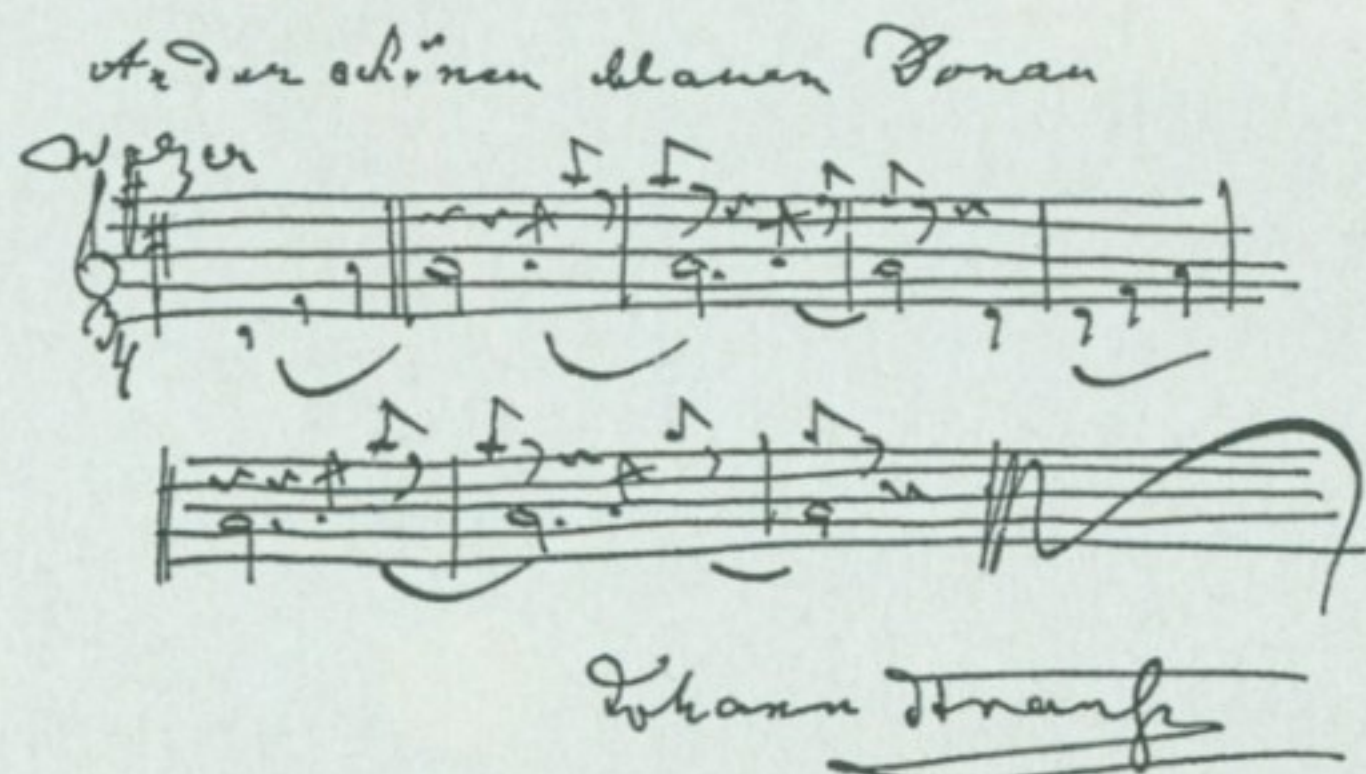
*Жене су
лудовале за
Јоханом
Штраусом
Млађим који, осим
што је прозван краљем
валцера, био је
и изузетно згодан
и привлачан мушкарац.*

Весна Софреновић

ПОДСЕТНИК

● **Оперета** (од италијанског: мала опера) – сценско, углавном ведро, музичко дело с дијалозима и плесом. Иако се оперета помиње још од средине 17. века, прави облик добила је тек за два века. Прво се појавила у Француској.

● **Жак Офенбах** (1819–1880) сматра се творцем оперете. Кроз ведру музику провукао је оштру сатиру на политичке прилике свог времена. Написао је око сто оперета од којих су најпознатије: „Лепа Јелена”, „Орфеј у паклу”, „Хофманове приче” ■

Део нота чувеног валцера „На лепом плавом Дунаву” исписаних (и потписаних) руком Јохана Штрауса. У то време био је обичај да композитори, кад дају аутограм, испишу и део неког свог познатог дела.

МОЖДА НИСТЕ ЗНАЛИ

● Јохан Штраус Млађи био је најстарије дете Јохана Штрауса Старијег и Ане Штрајм, успешне виолинисткиње ■

● Оба Јоханова брата такође су се бавила музиком. Јозеф (1827–1870) писао је валцере и квадриле, а његово најпознатије дело је „Пицикато полка” коју је урадио с Јоханом Млађим. И Едуард (1835–1916) прави је изданак „династије” Штраус која у историји музике нема премца ■

● Јохан Штраус Млађи женио се три пута. Прва супруга Хенријета Трефц водила је бригу о његовим пословима и умногоме је утицала да Јохан почне да пише и оперетска дела. Са Анжеликом Дитрих, која је од њега била млађа двадесет пет година, Штраус није живео у срећном браку. Адела Дојч, трећа Јоханова супруга, млађа од њега тридесет једну годину, била му је менаџер као и Хенријета ■

● Јохан Млађи, Јозеф и Едуард имали су обичај да на променадним концертима у неком од бечких паркова поставе задатак публици. Најавили би да ће да се изводи нова композиција и потписали је само презименом. Публика би после извођења требало да погоди који је од тројице браће Штраус написао ■

● Јохана Штрауса уважавали су и дружили се с њим велики композитори, његови савременици: Рихард Вагнер (1813–1883), Јоханес Брамс (1833–1897) и Рихард Штраус (1864–1949) с којим, иако су имали исто презиме, није био ни у каквом сродству ■

САМИЈЕВИМ СТОПАМА

Поједини Београђани сигурно се још сећају **Самија** који је, у неколико наврата, успевао да побегне из кавеза и да сатима прави дармар по околним улицама и крововима зграда у близини зоолошког врта. У Врту добре наде подигнута је статуа овог несташног шимпанзе. Сличну непослушност недавно су показала два мајмуна на сасвим различитим странама света.

По обиласку зоолошког врта у холандском граду Роттердаму, једна педесетседмогодишња жена пошла је с мужем у кафетерију да попију освежавајуће пиће. Стајала је за шанком, окренута леђима улазним вратима, кад ју је неко свом снагом ударио у бутину. Окренула се и нашла очи у очи с Бонитом, једанаестогодишњим горилом. Оборио је запрепашћену жену на под и почео да је удара и гризе. Спасилачка екипа једва је успела да је избави из снажног загрљаја овог великог мајмуна. Иако је задобила прелом руке, бутне кости и велики број угриза, на изненађење новинара, изјавила је да опрашта Бониту јер је он њен омиљени становник врта који, кад год има

времена, обилази са супругом.

А у једном тајванском забавном парку орангутан је прогризао решетке на кавезу и такође успео да побегне. Није био спретан и домишљат као наш Сами – јурио је по зоолошком врту и рушио све пред собом.

ЧИКА ПОЛИЦАЈЦИ, У ПОМОЋ!

Становници немачког града **Брауншвајга** застајали су испод прозора једне зграде. Пажњу им је привукла девојчица која је неутешно плакала. У наручју је држала млађег брата који је такође ронио сузе. На стаклу је био залепљен велики натпис на коме је писало: „У помоћ! Позовите полицију!“ Збуњени, грађани су позвали полицију која је стигла у рекордном времену. Инспектори су убрзо сазнали да је ову седмогодишњу девојчицу мајка изгрдила јер јој је соба неуредна и наредила јој да одмах све ствари стави на своје место. Инатећи се, девојчица не само да се оглушила о наредбу мајке, него је, као подршку, у собу довела млађег брата и решила да свима обелодани како је неправедно зостављају. Мајка, која је била у другом делу стана, није имала појма шта се догађа у дечијој соби и веома се изненадила кад су се на вратима појавили полицајци. Пола у шали, објаснили су девојчици да, без обзира на то што је мала, не сме да се игра с представницима закона и наредили јој да за два сата све буде на свом месту. А, кад су се вратили на „увиђај“, у соби је све било као под конац ■

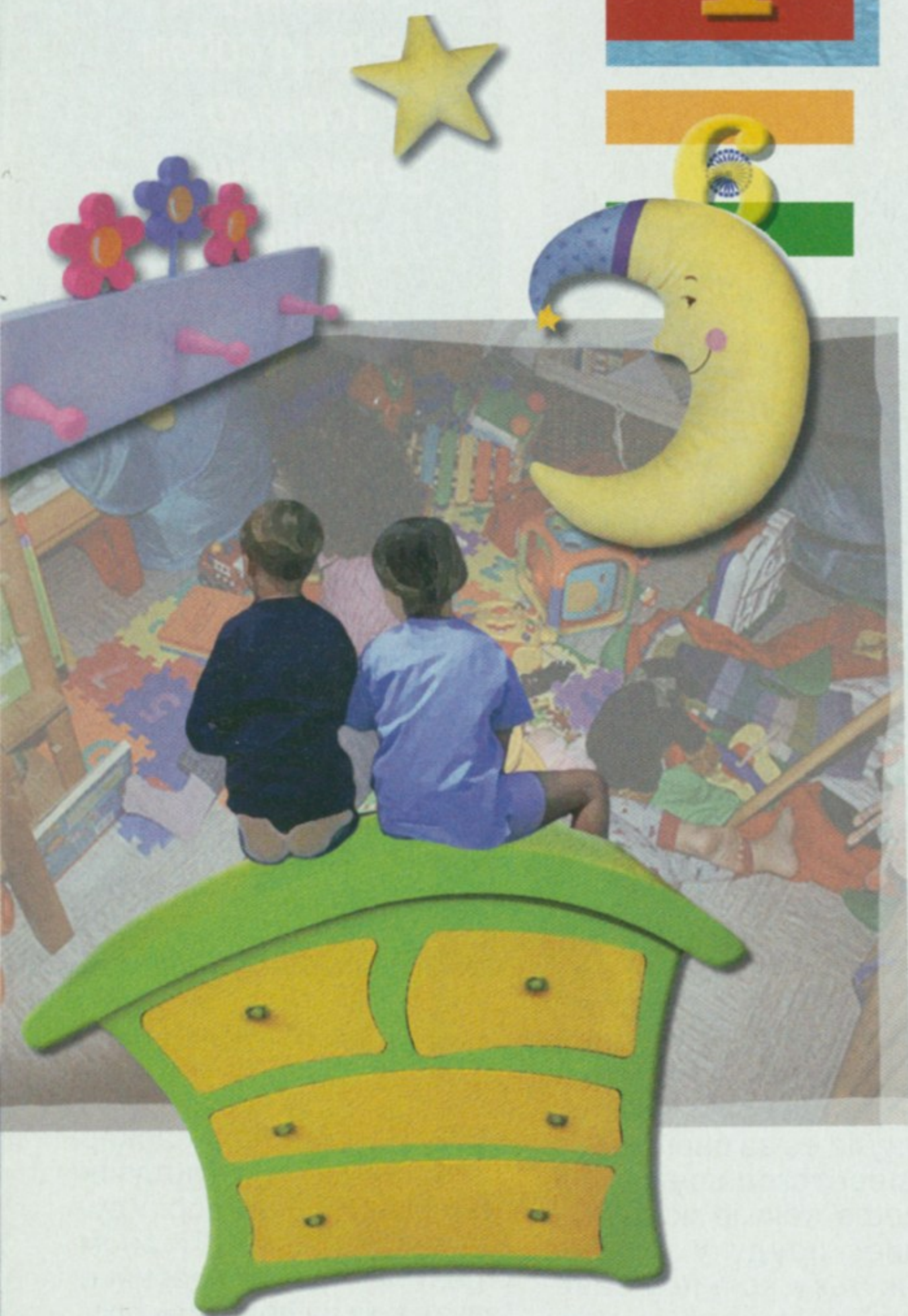
ЖИВОТ И ИСПОД ВОЗА

Једну седам-десет-шестогодишњу **Атињанку** прегазио је недавно брзи воз на станици у главном граду Грчке.

Несрећница се оклизнула на перону, полетела ка шинама и пала. Схватила је да неће имати времена да се подигне и склони будући да јој је у сусрет ишао брзи воз. Легла је између шина и испружила се колико је могла. Кад је машиновођа угледао испред себе, било је прекасно за кочење. И воз и вагони прешли су преко госпође. Срећом, није јој било ништа. Међутим, страх који је доживела, није умела да опише ■

Потера за трогодишњим Малим Блекијем трајала је око три сата. Напокон су успели да га погоде посебном пушком и убризгају му средство за смирење. По окончању потере званичници су изјавили да нико од људи, а ни животиња, није повређен ■

НАЈБОЉИ ТУРИСТИ НА СВЕТУ

Јапанци су најбољи туристи на свету, следе их Американци, а потом Швајцарци. Речено језиком Евровизије – овако је гласало петнаест хиљада хотелијера из целе Европе. Становници Земље излазећег сунца проглашени су најучтивијим, најненаметљивијим и најкултурнијим. На тој листи Британци су се нашли на незавидном петом месту, али с доње стране листе. Сматрају их веома бучним, некултурним, надменим и, кад дође тренутак да се да напојница, шкртим. Иако имају много примедби, хотелијери Британце ипак издвајају и по добрим особинама јер, како су навели, после Американаца и Руса, ипак су Острвљани највеће трошације. А ко су најгори туристи? Французи, Индуси и Кинези. У анкети су се бирали и најгоре одевени туристи. Три водећа места заузели су опет Британци, затим Американци па Немци ■

Илустрвала
Светлана
Кнежевић

УЧЕЊЕ БОНТОНА

У Шангају ће се 2010. године одржати **Светска изложба**. Званичници се труде да на време припреме и упристоје више од двадесет милиона становника овог кинеског града. Већ смо писали о покушају да се појединци убеди да из куће не излазе у пиџамама и да би требало да се љубазније опходе према многобројним страним туристима. Недавно је изгласан и пропис да ће возачи који од 1. јуна без разлога буду трубили на улицама бити кажњени са двеста јуана (око 22 евра). Пропис обухвата и полицијска возила и кола хитне помоћи – ни они неће смести да користе сирену уколико није у питању хитан случај. А таксистима се већ деле посебне кесе уз кратку обуку како да их користе. Наиме, они имају ружну навику да, кад осете потребу, отворе прозор и плуну на улицу. Ако не могу да се уздрже, морају за то да користе кесе ■

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

СМАК

Прозори куће Рика и Лауре Грегори окренути су ка западу и гледају на непрегледна памучна поља која се губе у даљини, у правцу реке Мисисипи. У смирај дана, док је Сунце читав крај бојило жућкастим и наранџастим тоновима, полицајац Рик Грегори на тренутак је свратио до куће да би на брзину нешто појео и упозорио своју породицу да предузму све неопходне мере заштите. Била је недеља, 2. април 2006. године. Још претходног дана стизала су упозорења Националне метеоролошке станице: у области Дајер, у савезној америчкој држави Тенеси, спрема се велика олуја. То је могло да значи само једно – долазак торнада. Овај ваздушни вртлог већ је забележио свој разарајући пир стотинак километара према западу, у месту Мармадјук у Арканзасу.

Венис и Лари Паркер претходне недеље напокон су се уселили у тек саграђену кућу на Мечам путу. До тада су десет година живели у много мањој кући у близини. Од раног јутра размештали су намештај у дневној соби, распакивали кутије и радовали се што имају довољно простора да распореде све украсе и окаче слике. Пошто је било неуобичајено топло за то доба године, Венис је отворила све прозоре. Пријатно струјање ваздуха освежило их је тек у касним послеподневним сатима.

Око пола седам увече, уморни од посла, одлучили су да се истуширају, спре-

осамнаест

ме нешто за вечеру, испруже се на софи и гледају неки филм.

Рик Грегори морао је да се врати на дужност. Сео је у полицијски аутомобил и кренуо главним путем према реци. Радио-везом јавио се у станицу и обавестио их да патролира дуж пута Грејт ривер. Посматрао је небо и размишљао да до тада никада није видео нешто слично. Чинило се као да је пут који се, у правој линији, губио ван домаћаја погледа, располутио обзоре. С његове леве стране, према југозападу, небо је било кристално плаво с нијансама златних тонова, али зато су се из правца севера ваљали тешки, оловни облаци који као да су наговештавали смак света. Рик је кроз прозор угледао у даљини змијолики црни ваздушни стуб.

Саманта Стенфилд помно је пратила временски извештај. Бринула се за свог шездесетдеветогодишњег оца Џозефа који је живео на Харнес роуду у кући на брежуљку која је у заветрини и до тада је увек одолевала налетима олује. Без обзира на то, Саманта је ипак наговарала оца да дође у оближњи Дајесбург, градић у коме живи с мужем и двоје деце, али он није хтео ни да чује. Кад га је око седам поново позвала телефоном, отац јој је рекао да се не брине и подсетио је да у невремену још никада није изгубио кров над главом. Само што је то изговорио, линија се прекинула. Саманта га је поново позвала и с друге стране жице чула очев узбуђен глас. Стигао је само да јој каже да мора што пре да изађе из куће. Чула је његов врисак

и тог тренутка телефон је престао да ради.

Венис и Лари Паркер цео дан нису укључивали телевизор. Удубљени у филм, у једном тренутку чули су необичне звуке који су долазили споља. Пошто се бука појачавала, само су се немо погледали – било им је јасно шта је у питању. Скочили су са софе, потрчали према стражњем делу куће и успут затварали прозоре. Плавичасто небо постало је црно, а огромна ваздушна змија ваљала се тачно према кући. Већ неколико пута преживели су торнадо, али пређашњи нису могли да се упореде с тим ковитлајућим левком за који им се чинило да има разорну моћ. Нису имали где да се сакрију јер, без обзира на наговарање пријатеља, нису направили подрум ис-

Усисавајући
све пред собом,
торнадо
велике јачине
чупао је
дрвеће и
уништавао куће.
Поједини
становници
области Дајер
само су чудом
успели да извуку
живу главу.
Ово су
њихове приче

СВЕТА

Паркерови су били међу срећковима – у налету торнада тек изграђена кућа остала је да стоји на месту.

под куће, једино сигурно скровиште од такве непогоде. Размишљајући шта да ураде у оваквим околностима, утрчали су у купатило и ушли у каду стежући грчевито једно друго.

Упаници Рик Грегори окренуо је кола и појурио према кући. Телефонем је јавио супрузи да се ветар спустио на земљу и да се створио усковитлани плашт који већ усисава све пред собом. Из полицијске станице стизали су му извештаји о погубном походу торнада који је немилосрдно уништавао све што му се нашло на путу. Да би што пре стигао до куће, кренуо је пречицом. Једва се пробијао путем на коме су лежала ишчупана огромна стабла.

Волтер Ашер, свештеник методистичке цркве из Милсфилда, службу је завршио тачно у седам. Кад су људи оку-

да се врате и провере шта је с црквом која је направљена од дрвета. Таман кад је Волтер хтео да окрене кола, један од парохијана јавио му је мобилним телефоном да је торнадо однео цркву.

Кад је торнадо протутњао, Саманта Стенфилд села је у кола и кренула да види шта је с њеним оцем. Путем је наилазила на избезумљене људе који су трчали ни сами не знајући куда су се упутили. На путу су лежали изувјани електрични водови, као да су сламчице којима се неко поиграо. Једна жена је запомагала и заустављала полицијска

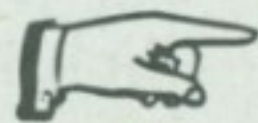
су изгубили кров над главом, али у свим собама биле су наслаге блата, лишћа, намештај је био разбацан и газили су по срчи од разбијеног стакла.

Схвативши да су добро прошли, истрчали су из куће да виде шта је с њиховим суседима. Тамо где је била кућа Мекартурових, стајала је гомила дасака, цигли, покиданих жица. Али, ни трага од суседа и њихово двоје деце. Само што су обавестили полицију, угледали су дечака и девојчицу како се извлаче из подземног склоништа поред куће заједно са још троје пријатеља. Деца су објаснила какав су пакао прошла.

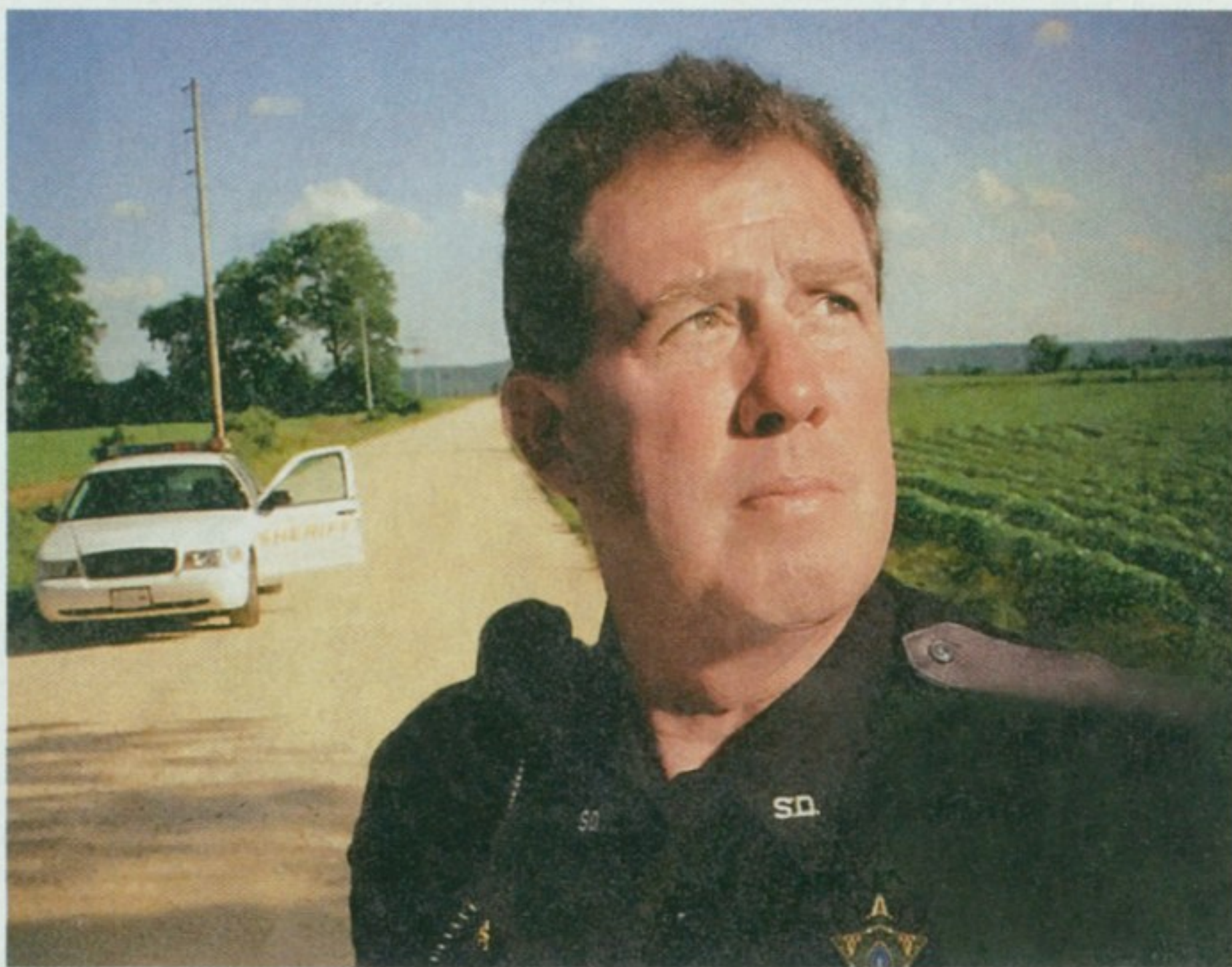
Седели су с пријатељима и гледали телевизију. Нешто пре седам јавили су им се родитељи који су отпутовали на неколико дана. Кад су чули да се области Дајер приближава торнадо, рекли су им да смеSta напусте кућу и оду у склониште. Да их нису позвали, ко зна да ли би на време успели да се склоне и избегну најгоре.

Саманта Стенфилд затекла је оца у колима. Био је само у мајици с кратким рукавима, доњем вешу и чарапама. Лице му је било крваво и пуно огреботина. У руци је грчевито стезао кишобран, као да се држи за сламчицу спаса. Требало му је доста времена док се није смирио и испричао шта се догодило.

Док је причао телефоном са Самантом, налет ветра дословно је усисао кров његове куће и, ни сам не знајући како, мало касније више није био у дневној соби него у стражњем делу куће, у кухињи. Да ли га је торнадо одбацио тамо или је он у магновењу не-

— деветнаест

Рик Грегори, који ради као полицајац већ двадесет година, такво невреме још није доживео.

плени у малој цркви изашли напоље, небо на западној страни било је веома тамно. Иако му је један од верника саветовао да остане у цркви, Волтер Ашер одлучио је да са супругом ипак крене колима кући, удаљеној око тридесет пет километара на север. Негде на пола пута, видећи у даљини ваздушни вртлог, Ашерови су помислили да је ипак боље

кола распитујући се да ли су негде видели њеног супруга.

Шћућурени у кади, дрхтећи од страха, Венис и Лари Паркер нису смели ни нос да помоле све док нису чули да бука нестаје у даљини. Ипак, опрезно су изашли из каде не знајући шта их чека и кренули кроз кућу. Имали су луду срећу – ни-

Овако је изгледао пут који је за собом оставио разарајући торнадо (горе).

мо-
гао
да се сети.
Само зна да
је избезум-
љено истр-
чао из куће и
склонио се у
кола иако је
знао да то
није паметно.
Успут је ос-
тао без одеће, а у руци му
се нашао кишобран који је
све време нервозно стезао.
Лекари из хитне помоћи ре-
кли су да нема потребе да
га превезу у болницу уко-
лико ће кћерка да га одве-
зе својој кући.

П робијајући се кроз
опустошено подруч-
је, Рик Грегори једва
је стигао до куће око два
ујутру. Срећом, његова ку-
ћа била је читава. Иако су
телефонске линије биле у
прекиду, пре него што је и
мрежа мобилне телефони-
је замрла, сазнао је да су
му и супруга и двоје деце
неповређени. Легао је да

двадесет

се мало одмори јер је на-
редног јутра хеликопте-
ром требало да обиђе цео
крај.

Кад је све прошло, Гре-
гори је сазнао да су прежи-
вели торнадо најгоре кате-
горије, да је ветар дувао
око 300 километара на
сат, да је ваздушни стуб
при земљи био широк око
400 метара и да је кроз
област Дајер протутњао
стазом дугачком 29 кило-
метара. У Тенесију су на-
страдале 24 особе, од то-
га 16 у области Дајер. Сру-
шена је 141 породична ку-
ћа, а осталих 80 претрпе-
ло је знатна оштећења ■

В. С.

МАЛЕ ТАЈНЕ **ВЕЛИКИХ** МАЈСТОРА

МАНГО ТАНГО

Најпознатији произвођач воштаних бојица,
„Крајола“, основана је 1903. године. Како
се мењао свет, тако су се мењали и називи
боја које је „Крајола“ нудила тржишту

МЕСО

Борба за грађанска права
припадника других раса у
Америци утицала је и на
воштане бојице. „Крајола“ је
имала у понуди нијансу коју је
називала „месо“, а која је
коришћена за дочаравање
боје људске коже на
цртежима. Наравно,
превасходно се мислило на
боју коже белаца. Међутим,
1962. године „Крајола“ је
променила овај назив у
„бресква“, желећи да избегне
прозивке за расизам. Тако су
деца могла да људе приказују
и у тамнијим нијансама ■

ИНДИЈАНСКИ ЦРВЕНО

„Крајола“ је 1958. године обогатила
лепезу расположивих нијанси за
још 16, па су деца могла да цртају
са укупно 64 различите боје и
нијансе. Ова боја добила је име по
пигменту чије је порекло било
индијско. Васпитачи су
негодовали, страхујући да ће деца
повезати назив боје са
црвенокошцима, односно
америчким Индијанцима (на
енглеском језику се „Indian“ тиче и
Индијаца и Индијанаца). Тако је
1999. године „Крајола“ променила
назив боје у кестењасту,
упозоравајући децу да ово
кестење не треба пећи на ватри јер
ће се бојица истопити (омекшава и
топи се на температури од
41 степен Целзијуса) ■

ПРУСКО ПЛАВА

Пруска (делови данашње
Немачке и Пољске) била
је независна држава од
1701. до 1871. године.
Назив нијансе „пруско
плава“ у краљевству боја
трајао је знатно краће.
Уведена је у употребу
1949. године са још 39
других нијанси, али је
измењена већ 1958.
године јер су васпитачи из
обданишта негодовали да
назив боје исувише
подсећа на Русију са
којом је Америка тада већ
била у хладном рату. Под
притиском васпитача,
„Крајола“ је изменила
назив боје у „поноћно
плава“ ■

Од 1990. године
па до
стогодишњице
оснивања
предузећа 2003.
године у
„Крајоли“ је
уведен низ нових
нијанси којима су
давана разна
маштовита
имена, као што
су „манго танго“,
„дречећи џем“,
„маслачак“,
„фуксија“,
„небеско
плава“... ■

КАКО ЈЕ ИШЧЕЗАО ЕТОРЕ МАЈОРАНА?

Између бити и не бити, живота и смрти, италијански научник Еторе Мајорана пронашао је можда неки трећи начин и 26. марта 1938. године без трага је нестао остављајући цео свет у неизвесности. Последњи пут виђен је на трајекту превозника „Тиреније“ који је из Палерма на острву Сицилији требало да га доведе у Напуљ где је био професор Универзитета на катедри за физику. У Напуљ није стигао никада, или јесте, али је успео да ишчезне чим се искрцао. У граду га нико није видео.

У потрагу за њим и његовом судбином, осим породице, дали су се најбољи детективи света онога времена јер Еторе Мајорана није био тамо неки непознати и обичан физичар. Он је био усамљен, недокучив геније. Славни Енрико Ферми, отац нуклеарне енергије, који је на Универзитету у Риму био Мајоранин ментор, поредио је његову генијалност с Галилејевом и Њутновом! И не само зато што је Мајорана за неколико сати успевао напамет да израчуна оно за шта су самом Фермију биле потребне недеље рада.

Еторе Мајорана био је повучен и затворен човек и, истовремено, толико сигуран у се-

Једна од ретких фотографија Етореа Мајоране рођеног у Кампанији на јулу Италије 5. августа 1906, несјало 26. марта 1938. године.

засноване на Мајораниним идејама и понудио је свету сасвим нову претпоставку о крају овог великог физичара. „После оволико времена не можемо очекивати да ћемо открити шта се тачно догодило с Мајораном“, каже Украјинац. „Можда, ипак, успемо да схватимо понешто од начина на који је изабрао да нестане!“

Игра доказа и противдоказа

По украјинском научнику, Еторе Мајорана приметно је своје трагове у игри доказа и противдоказа, потврда и оповргавања које основна логика није у стању да разреши. Свако ко је покушао да проникне у истину изгубио се у низу двосмислених и противречних знакова које је Мајорана намерно расуо.

Олаф Заславски открио је да у свему томе има много смисла: Мајорана је свој нестанак претворио у макроскопску, голим оком видљиву представу узбудљивог света квантне механике, области својих научних истраживања. Света у коме посматрање одређује физичку стварност ствари, где се све непрекидно мења, где честице могу истовремено и да постоје и да не постоје.

И ЖИВ И МРТАВ У СВЕТУ КВАНТА

бе и своје способности да је деловао надмено. Рођеном брату Лучану, на питање зашто своја открића објављује на немачком уместо на италијанском језику, одговорио је: „Језик уопште није важан, ионако нас је у свету четворица који то разуме!“

Захтевам да се нађе!

Италија није смела себи да дозволи да изгуби научника његовог калибра. Италијански фашистички вођа Бенито Мусолини, тада на врхунцу моћи, својеручно је написао: „Захтевам да се нађе!“ Ни Мусолинијево наређење није решило тајну шта се догодило с тим човеком, мршавим, средње висине, тамне пути и живих очију.

*Био је теније, затворен, усамљен, неухватљив.
Да ли се убио, склонио иза зидина некој
самостана или је побегао у другу земљу?
После 70 година трагања и истраживања
случаја која нису дала никакве резултате,
можда је недавна, нова претпоставка
открила сасвим неочекивану истину*

Да ли је извршио самоубиство? Да није напустио Италију да би започео нови живот у некој другој земљи, можда Аргентини, где су га, наводно, видела три сведока? Или Немачкој да би своја научна открића дао на услугу нацистима? А ако је отет или се за-

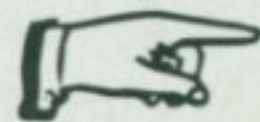
творио иза зидина неког манастира, далеко од људи које није трпео и који га нису разумевали? Прошло је близу 70 година, а све ове претпоставке још важе.

У јесен 2006. године украјински физичар Олаф Заславски објавио је разне научне радове

После нестанка Мајорана више није ни жив ни мртав и само би непосредно посматрање могло да реши ту загонетку баш као што научни оглед одређује физичке особине неке честице. А такво посматрање никада није изведено. До тога је дошао Олаф Заславски.

Не носите црнину!

Увече 25. марта 1938. године Еторе Мајорана изишао је из собе у којој је становао у хотелу „Болоња“ у Напуљу на путу за трајект којим ће се у пола једанаест одвести у Палермо. На писаћем столу оставио је поруку за своју породицу. Истога дана послао је кратко писмо јединој особи с којом је у Напуљу био у пријатељству – Антонију

двадесет један

Napoli 25 marzo 1938-XVI
Ho un solo desiderio: che non vi vestiate
di nero. Se volete inchiodarvi all'uso,
portate pure, ma per non più di tre
giorni, qualche segno di lutto. Dopo ri-
cordatevi, se portate, mi vestite avari e
perdonatemi
aff. m. Ettore

Palermo, 26 marzo 1938-XVI
Caro Corallo,
Spero che ti siano arrivati insieme
il telegramma e la lettera. Il mio mi ha rifiutato
e ritarderò domani all'albergo Bologna, viaggiando per
una quanta altra foglia. Ho preso l'occasione di rinviare
all'indomani. Non mi sembra per una ragazza
iscrittasi perché il caso è differente. Sono a tua di-
sposizione per ulteriori dettagli.
aff. m. E. Majorana

Gore је порука коју је Еђоре
Мајорана оставио за породицу
пре него што је отишао
из Напуља, а горе једно од
крајњих писама посланих
пријатељу Антонију Корелију.

Корелију, професору физике и свом колеги на Универзитету.

Из поруке породици, родитељима, браћи и сестрама, јер није био ожењен, јасно је да је Мајорана одлучио да изврши самоубиство. У њој стоји и: „Имам само једну жељу – да не носите црнину.“ Писмо Антонију Корелију двосмислено је: „Донео сам одлуку која је била неизбежна. У њој нема ни трунке егзистенције, али свестан сам неугодности којима би мој изненадни нестанак могао да изложи тебе и студенте.“

Али, пре него што је ово писмо стигло, Корели је добио телеграм у коме га Мајорана моли да се не обазире на садржај писма. Корелију је, на крају, дошло још једно писамце које је Мајорана написао 26. марта на хартији са заглављем хотела „Соле“ у Палерму: „Надам се да су ти писмо и телеграм стигли истовремено. Море ме није примило и сутра се враћам у хотел ‘Болоњу’ путујући, можда, заједно с овим писмом!“ У хотел у Напуљу никада није стигао.

Иста вероватноћа постојања

Због чега је Мајорана желео да Корели истовремено прими писмо које слуги на најгоре и телеграм у коме се та намера сасвим побија? „Било би логич-

Еђоре у Истри са оцем и једном од сестара

није да је телеграм с добром вешћу стигао пре тако трагичног писма“, примећује Олаф Заславски. „Па, ипак, Мајорана је изричито изразио наду да ће противречне поруке његов пријатељ примити истовремено, као сведочанство да се два сасвим супротна догађаја могу одиграти у исто време, да могу постојати паралелно!“

Теза о самоубиству у противречности је с још једном чињеницом. Еторе Мајорана укрцао се на трајект носећи са собом и пасош и приличну своту новца у висини од више својих месечних плата. То су појединости које наговештавају намеру о бекству. Због чега је, онда, написао и послао двосмислене поруке?

Заславски то тумачи: „Мајорана се, можда, понео као особа која намерава бекство да би заварео траг, али је, у ствари, припремао самоубиство.“ Претпоставка Заславског делује прилично чврсто: бекство и са-

Дорина Корсо и Фабио Мајорана, рођицељи Еђоре Мајорана. Искључ је слика мајке Дорине с троје од четворо деце.

ЧЕСТИЦЕ БИРАЈУ

Квантна теорија рођена је првих деценија 20. века да би се објаснила физика елементарних честица. Лаицима, што ће рећи највећем делу човечанства, мало је позната и још мање разумљива јер се не заснива на законима који се дају непосредно увидети и запазити већ на законима привидно сасвим бесмисленим. Закони кванта почивају на вероватноћи и нипошто не следе круту логику узрока и последица видљивог света.

Сваки догађај има одређену вероватноћу да буде или да не буде, ништа није ни дато ни извесно. Немачки физичар Вернер Хајзенберг утврдио је да, пре него што се огледом одреде особине једне честице (брзина, положај, енергија...), та честица „живи“ у потенцијалној димензији где је могућ сваки резултат. Само ће научно посматрање натерати честицу да „изабере“ одређену брзину, положај, енергију... ■

моубиство, живот и смрт, имају исту вероватноћу постојања без обзира на то што су узајамно противречни. Каква год да му је била судбина, италијански физичар учинио је све да је сакрије.

Ко је био трећи човек?

Доказ да је Мајорана путовао из Палерма у Напуљ дало је предузеће „Тиренија“. У оно време путници су, приликом искрцавања, морали да предају контролни купон и тај део Мајоранине карте нађен је у канцеларији овог бродског превозника. Остаје, ипак, могућност да је неко други путовао с његовом картом.

У архиву „Тиреније“ откривено је да су у кабини додељеној Етореу Мајорани путовали

и Виторио Стацери, професор Универзитета у Палерму, као и неки тајанствени Енглец по имену Чарлс Прајс коме нико никада није успео да уђе у траг.

У писму Мајоранином брату Лучану професор Стацери каже како није сигуран да је човек с којим је делио кабину био Еторе Мајорана, „али човек који је са мном путовао сигурно није извршио самоубиство, бар не пре него што је стигао у Напуљ!“ Виторио Стацери такође сумња да је њихов трећи сапутник у кабини био Енглец јер „говорио је италијански као ми на југу и имао је неуглађене манире као да је трговац“. Ко је, онда, био тај трећи човек?

Решење питања тог трећег човека понудио је седамдесетих

година прошлог века сицилијански писац Леонардо Шаша у књизи посвећеној случају Етореа Мајоране. Виторио Стацери, пише Шаша, није проговорио ни једну једину реч са човеком кога је касније означио као Мајорану, док је разменио неколико реченица са оним кога је препознао као Чарлса Прајса. Вероватно је, према томе, да је човек који је ћутао био Чарлс Прајс док је човек с којим је професор поразговарао био неки сицилијански трговац који је путовао на месту Мајоране!

Овде једна појединост Заславском не делује убедљиво: „Стацери је посумњао у националност Чарлса Прајса, али не и да му је то било име. Њих двојица су се, без сумње, један другом представили. Како то да се ћутљиви човек, по Шашином мишљењу прави Прајс, том приликом није побунио? И у овом случају, каже Заславски, пред нама је замка коју је поставио Еторе Мајорана сакривши, уз помоћ једног, можда и сасвим случајног, саучесника свој прави идентитет и то и једном и другом Стацеријевом сапутнику.

Можда је прави Чарлс Прајс, ћутљив и повучен, „покривао“ Мајорану који се Стацерију представио као Прајс; или је Мајорана био онај ћутљиви што се

да научни свет упозна с његовом теоријом о нуклеарним силама. Овај је пристао, али под условом да се као творац теорије представи један стари професор електротехнике, никако он!

Али, између микроскопског света квантне физике и представе коју је приредио Мајорана својим тајанственим нестанком постоји једна непремостива разлика. У квантној физици честице стварно могу постојати у неодређеном стању у коме различите могућности, сасвим противречно, опстају истовремено. И једино посматрање, то јест научни оглед, једну од њих искључује.

А човек, Еторе Мајорана, имао је тачно одређену судбину без обзира на то што нико није у стању да прозре какву. У нашем свету живот и смрт супротности су према свим правилима класичне логике. Мајорана је

КО ЈЕ БИО ТОМАЗО ЛИПАРИ?

У Мозари дел Вало живео је чудака кога су звали „човек пас“ јер је носио браду и личио на пудлу. Звао се Томазо Липари, у град Мозару дел Вало дошао је 1940. године и у њему је остао до смрти 1973. Прича се да му се отац једног дечака жалио на синовљеве оцене у школи и да му је Липари помогао да положи испите из математике и физике. Изгледа да је човек пас некеме поверио да је он Еторе Мајорана. На штапу му је, наводно, био урезан датум 5. август 1906, дан и година рођења несталог физичара.

Тада се овим случајем позабавио Паоло Борселини, тадашњи прокуратор Марсале. И открио је да је месец дана по нестанку Етореа Мајоране из затвора у Фовињани пуштен извесни Томазо Липари. Упоредио је потпис тог човека с документом на коме се налазио потпис човека пса и закључио да је то једна иста особа. У ову причу углавном се не верује, а да би се отклонила свака сумња, било би довољно само једно испитивање ДНК ■

Томазо Липари, човек пас, са штапом на коме је био урезан датум.

ИСПРЕД СВОГ ВРЕМЕНА

Еторе Мајорана матурирао је 1923. године са сјајним оценама на Класичном лицеју и уписао се на Римски технички факултет који је похађао до пете године студија. Уместо да дипломира 1928, прешао је на теоријску физику и факултет завршио као најбољи не само у својој класи и генерацији. Ментор му је био славни Енрико Ферми, а тема доктората „Квантна теорија радиоактивних језгара“.

Следећих година наставио је да долази у чувени Институт за физику у Улици Панисперна у Риму и био је међу реткима који је с Фермијем могао равноправно да расправља о физици. Користећи нову, квантну физику, поставио је теорију која је претпостављала постојање честица произвољног кружења, које су експериментално утврђене много година касније.

Еторе Мајорана бавио се атомском спектроскопијом и нуклеарном физиком и поставио је нову теорију о силама које спајају протоне и неутроне, тек откривене, у атомском језгру. Његова је и претпоставка да протони и неутрони, тада једини познати саставни делови атомског језгра, међусобно делују захваљујући силама узајамне измене, али је није објавио.

Исту теорију поставио је касније немачки научник Вернер Хајзенберг који је дошао до истих резултата као и Мајорана, али доста после њега. Недавно су нађене Мајоранине белешке из којих се види да је он предвидео идеје које ће тек 1948. године разрадити добитник Нобелове награде Ричард Фејнман, на којима почива квантна електродинамика.

Године 2006. једно од деце Лучана Мајоране, Еторевог брата, нашло је документ који сведочи да је италијански физичар проучавао материју и антиматерију што ће научници учинити тек шездесетих година прошлог века ■

„Дечаци из улице Панисперна“, физичари Римској универзитетској са којима се дружио Мајорана. Слева наредно: Д'Ајосињино, Сејре, Амалди, Разејни и Ферми.

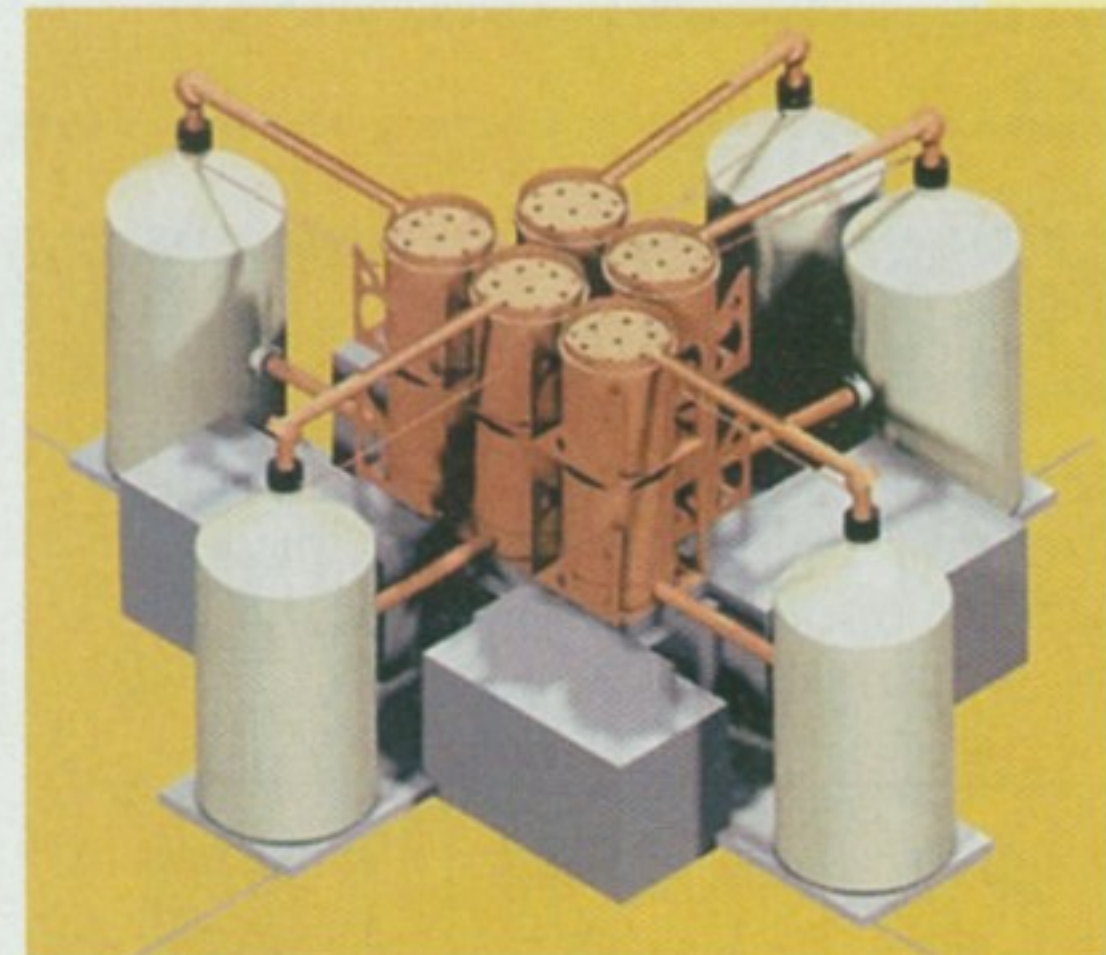
гов евентуални боравак у неком од манастира провери у својим архивима, Шаша никада није добио одговор.

„Можда“, „изгледа“, „чини се“

И, најзад, Еразмо Реками, професор физике из Катаније и, можда, најверодостојнији Мајоранин биограф, подржава идеју о бекству научника у Аргентину где је и умро седамдесетих година. Три сведока Аргентинца изјавила су да су имали додире са италијанским физичарем. И у овом случају трагови се ипак губе између „можда“, „изгледа“ и „чини се“.

Какав је заиста био крај овог изузетног човека тамне косе, путни и карактера? Можда се то никада неће ни сазнати како је предосетио Енрико Ферми који је својевремено рекао: „Ако је желео да нестане, сигурно је у томе и успео!“ Једина особа која може да открије истину јесте сам Еторе Мајорана. А није искључено, мада је мало вероватно, да је још негде жив и да само што је прославио 101. рођендан ■

Бојана Дожић

Првеж пројекта „Мајоранин експеримент“, на коме се ради у САД, за проучавање природе неутрина.

правио да је Прајс док се прави сицилијански трговац представио као мало вероватни Енглец.

Ми, ипак, нисмо честице

„Мајорана је предвидео забуну коју ће изазвати његова игра“, каже Заславски, „и направио је представу у којој свака од особа – он сам, Чарлс Прајс и трговац – може истовремено да буде и све друге. То је ‘поклапање’ стања какво се среће приликом испитивања честица законима квантне физике!“

И то није први пут да се Еторе Мајорана поиграо идентитетом, прича Заславски. Почетком тридесетих година прошлог столећа Енрико Ферми тражио је од Мајоране дозволу

створио представу где његовим крајем само наизглед управљају правила вероватноће квантне физике.

Нема одговора из Ватикана

Самоубиство? Бекство у иностранство? Повлачење у манастир? Све три претпоставке имају своје угледне заговорнике.

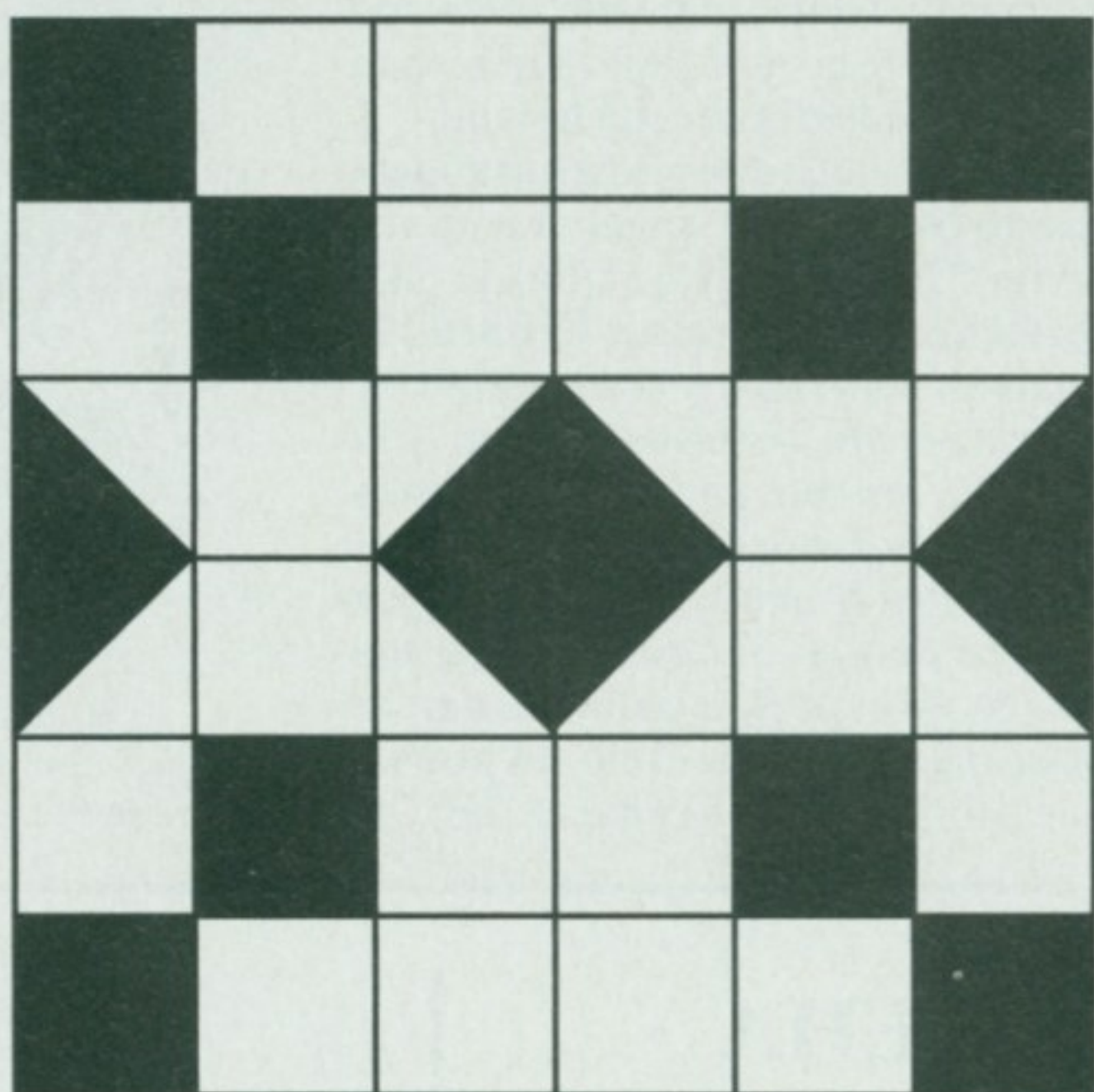
Породица Етореа Мајоране, са изузетком његовог брата Лучана, после година узалудног надања прихватила је тезу самоубиства. Можда више из потребе да трагедију најзад забораве

и смире се него из стварног убеђења. Еторе је био песимиста и разочаран животом, али је био и рационални верник, а самоубиство се коси и с вером и с логиком. То је тврдио његов брат Лучано који никад није поверовао да је Еторе на себе дигао руку.

Писац Леонардо Шаша, у књизи о овом случају, склон је претпоставци повлачења научника у манастир. По његовом мишљењу, Мајорана је оставио и породицу, и јавност, и науку у ужасу од примене „своје“ атомске физике која се већ назирала. На молбе Ватикану да ње-

ОДНОС ПОВРШИНА

1

Колико је пута површина целог квадрата већа од површине осенченог дела квадрата? ■

ВОЋЊАК

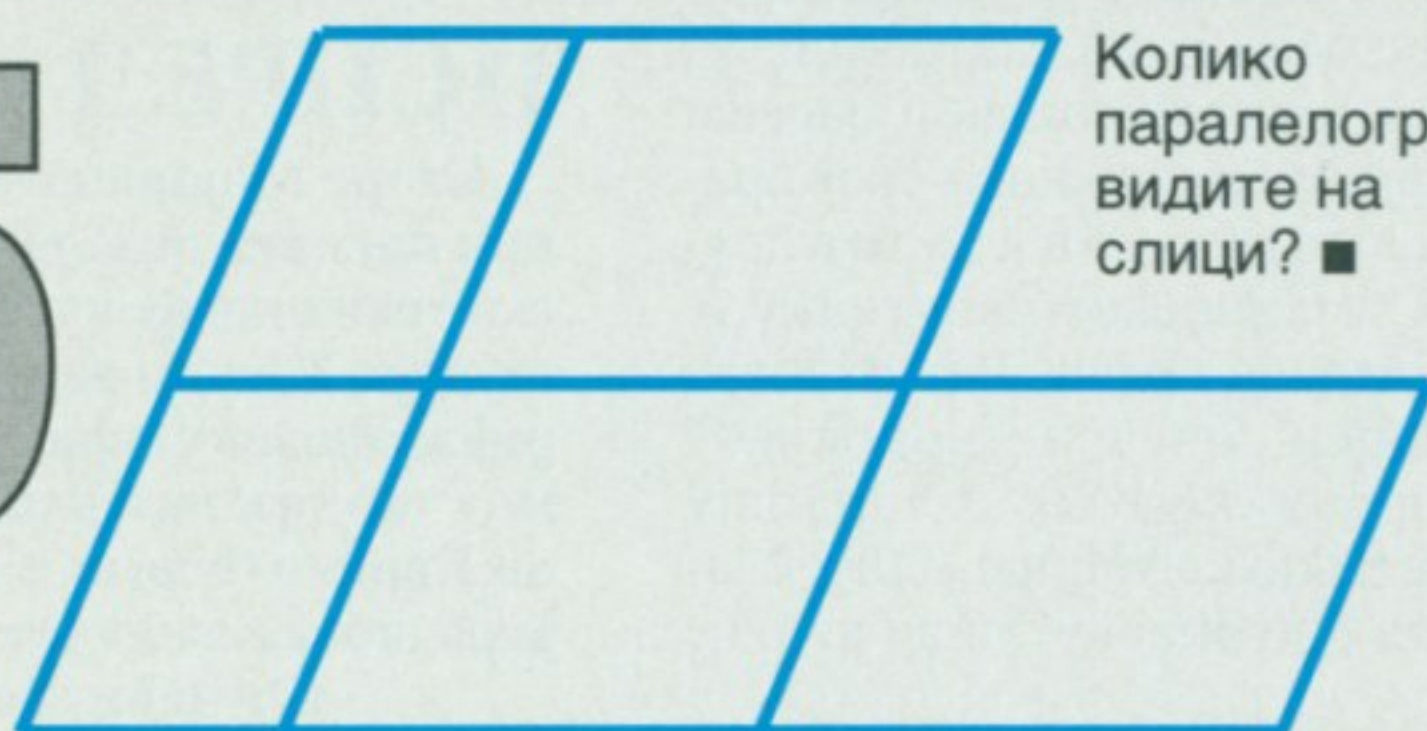
4

У једном воћњаку засађено је 25 воћи распоређених у 12 редова, са по 5 воћи у сваком реду. Како су воће сађене (прикажите цртежом)? ■

ПАРАЛЕЛОГРАМИ

5

Колико паралелограма видите на слици? ■

СКАКАЧ

2

A	B	A
R		L
O	P	A

Ако се коњ (скакач), полазећи са одређеног поља, креће као шаховска фигура и ако се слова с поља на које је он скочио поређају једна за другим, добиће се име једне познате криве линије. Од ког поља треба кренути и која се крива линија добија? ■

КАРТИЦЕ СА БРОЈЕВИМА

6

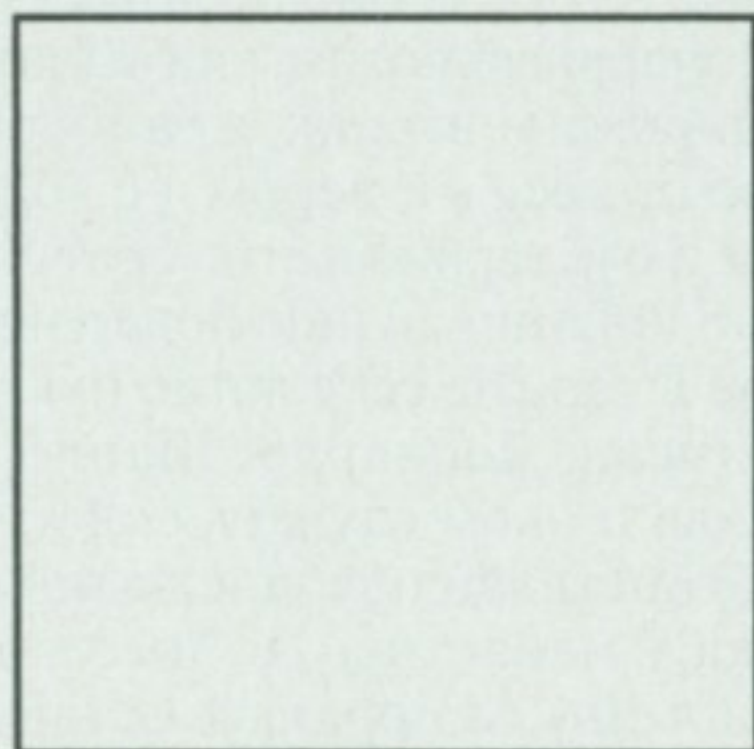
Да ли можете да измените положај картица с бројевима, које су приказане на слици, тако да збир бројева у сваком реду (са по 4 картице) буде исти? ■

1	2	7	9
3	4	5	8

ПОДЕЛА

3

Квадрат произвољне дужине стране исеците на три троугла тако да се од њих може сложити правоугаоник ■

21 БОЦА ВИНА

7

Три човека треба да поделе међу собом 21 боцу од по 1 литар вина. Седам боца пуно је вина, седам боца има по пола литра и седам боца је празно. Како ће да их поделе па да сваки добије једнаку количину вина и једнак број боца, а да се вино не пресица из једне у другу боцу? ■

ИЧКЕ загонетке

ДВА СЕЛА

8

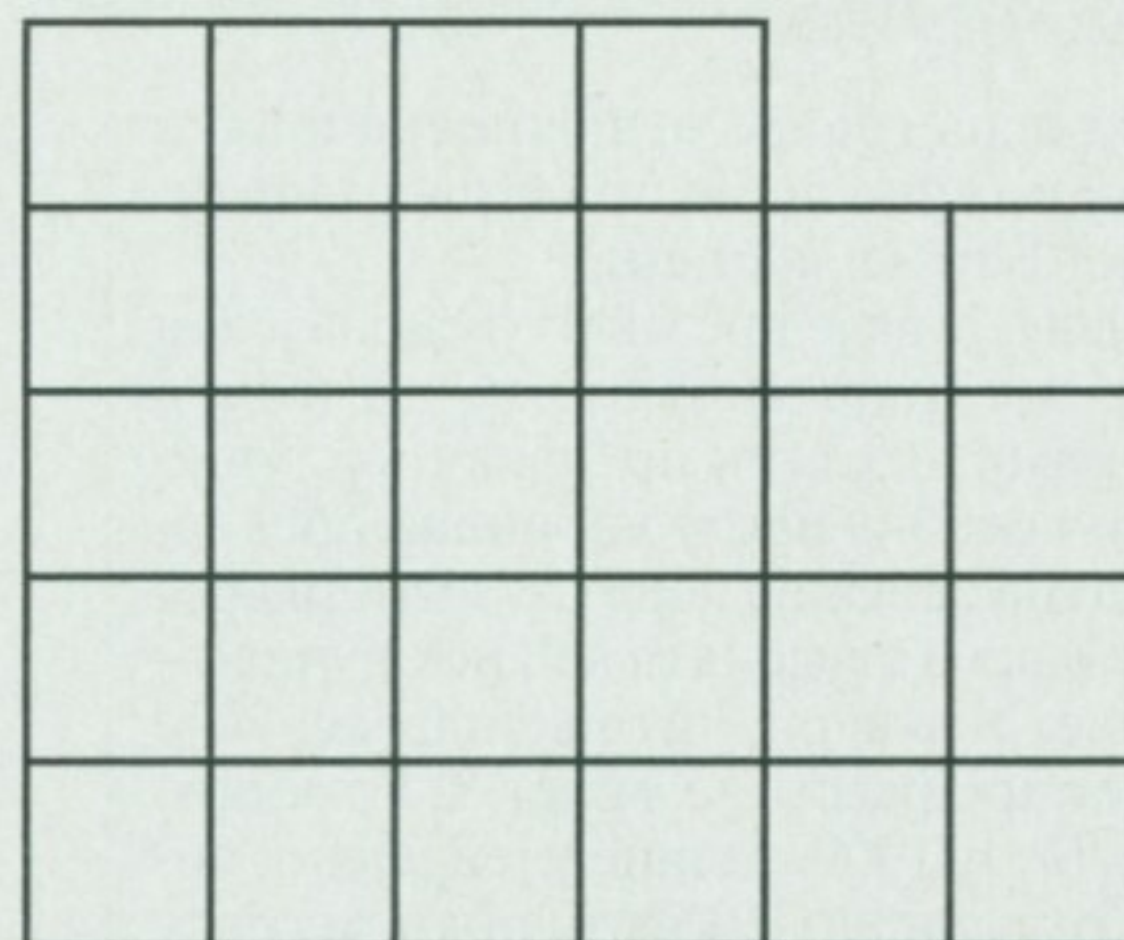

Недалеко једно од другог налазе се села А и Б. Сви становници села А говоре само истину, а сви становници села Б увек лажу. Становници ових села међусобно се посећују. Претпоставимо да се нађете у неком од тих села, али не знате у ком. Које питање (али само једно) треба да поставите првом човеку кога сретнете у том селу да бисте на основу његовог одговора („да” или „не”) утврдили да ли се налазите у селу А или у селу Б? ■

РАЗРЕЖИТЕ!

11

Фигуру на слици разрежите на два подударна дела ■

ПРАЗНА ПОЉА

9

Празна поља у табели попуните бројевима тако да збир свака три суседна броја, како у водоравним тако и у усправним редовима, буде 15 ■

	6						
				8			
7							
		6					

12

Парк, као на слици, има 12 стаза и 36 места с којих може да се надгледа. Како треба распоредити 6 полицајаца па да сваку стазу надгледа по један полицајац? За почетак знамо да је један полицајац распоређен на раскрсници 34 ■

1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36

ПРАЗНИ КВАДРАТИЋИ

10

У празне квадратиће упишите свих девет различитих цифара 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 и 9 тако да буду тачне једнакости ■

$$\square \times \square \square = \square \square \square = \square \square \times \square$$

Припрема Радивоје Грбовић

**РЕШЕЊА
НА СТРАНИ 65**

ЗАБАВНИКОВ ИСТОРИЈСКИ ЗАБАВНИК

Школска година је завршена и ђаке нико више нема права да пропитује! Бар не за оцену.

Занимљиво је да је пре много година један професор историје уметности, а потом и славни универзитетски предавач, одлучио да напише посебну врсту уџбеника обећававши да то штиво касније неће служити за пропитивање ђака и студената већ искључиво – за уживање. У ствари, читање наглас. Име тог славног професора је Ернст Х. Гомбрих. Рођен је у Бечу 1909. године у јеврејској породици. Докторирао је у свом родном граду тридесетих година прошлог века, али је због политичких неприлика и надирућег нацизма побегао у Лондон где је на Лондонском универзитету био професор (као и на многим другим угледним светским универзитетима) све до 1976. године. Умро је у Лондону кад је навршио деведесет два лета.

Али, вратимо се књизи. Будући да је Ернст Х. Гомбрих био историчар уметности, а да је проучавање историје уметности немогуће без проучавања историје уопште, двадесетшестогодишњи Ернст одлучио је да напише кратку историју света за младе. У једном од предговора овој књизи – која је доживела огромне тираже и преведена на велики број светских језика – писац је, између осталог, истакао и следеће:

„Ова књига није замишљена као замена за уџбеник историје какви у школи имају сасвим другу сврху. Хтео бих да моји читаоци опуштено прате причу не правећи белешке, нити да памте имена и датуме. Обећавам да их нећу пропитивати.”

Могу да напишем бољу књигу!

Дакле, каква је то историја света намењена младима где није битно памтити датуме, а написао је човек који никада ни пре ни после није писао за младе? Најпре, требало би рећи да је књига настала на необичан начин. Написао је двадесетшестогодишњи младић који, осим што је управо спремао докторат, није имао стални посао. Ернста Гомбриха замолио је његов пријатељ лектор да погледа једну енглеску књигу за децу и – будући да је био без новца – преведе је на немачки. Било је планирано да та књига буде објављена у библиотеци „Наука за децу”. Међутим, Ернсту се енглеска књига није нимало допала. Сматрао је да може да напише бољу! Осим тога, био је засићен писањем научних радова. Иначе, веровао је да између паметног детета и одраслог човека не постоји разлика у интелигенцији, а пошто није посезао за сложеним и неразумљивим научним појмовима зашто онда он не би написао и историју света за децу. Задатак му је поверен, али, с једном отежавајућом околношћу – на располагању је имао само шест недеља!

двадесет шест

У ПРОШЛОСТИ

Како да сажме прво у сопственој глави, а потом и на хартији све догађаје из дотадашње историје? Одлучио је да обради оне догађаје који су утицали на животе највећег броја људи и који се памте. Задатак, ипак, није био једноставан. Али, у све се умешала љубав као јединствена покретачка сила.

„Могу ли нешто да ти прочитам?” То су била прва поглавља „Историје света за младе”. Читалачки часови наставили су се и у браку. Рукопис је испоручен у року. Оно што је тада било важно за ову књигу, важно је и данас. Она се чита као бајка која повезује догађаје кроз простор и време, као савим невероватне приче

које су се збиле некада давно на различитим странама света. „Кратка историја света за младе” посвећена је оној истој девојци којој је писац првој прочитао књигу – Илзи. Чим је објављена, 1936. године, књига је доживела одличан пријем, али су је нацисти готово одмах забранили.

Не само зато што је написао један Јеврејин, већ и због тога што се чинила сувише мирољубивом. А нацисти су се спремали за ратни поход. После Другог светског рата, „Кратка историја света за младе” поново је изашла из сенке.

Поука будистичког монаха

Осим што је написана попут збирке прича, ова књига носи дубоку хуманистичку поруку, као и сасвим одређени морални став. У књизи је заступљено становиште да историја треба да нас подучава како бисмо по-

Постоји „Кратка историја света за младе” – историјска књига за читање и уживање у којој није баш битно памтити имена и датуме. Тако је саветовао њен писац Ернст Гомбрих...

Управо у то време мајка Ернста Гомбриха Леони Гомбрих, пијанисткиња, примила је у своју класу младу клавиристкињу из Чешке. Њено име било је Илза Хелер. Била је врло лепа, а осим музике занимала је и историја. У ствари, Илза Хелер и Леони Гомбрих постале су врло блиске пре него што је млада пијанисткиња упознала свој будућег мужа, односно, професоркиног сина. Леони је схватила да је Илза права девојка за њеног сина и наговорила га је да јој буде водич кроз Беч, тумач богате уметничке баштине аустријске престонице. Једнога дана Ернст Гомбрих упитао је Илзу:

БЕШЕ ПРИЧА...

стали бољи, али и избегли грешке почињене у прошлости. У последњем поглављу Ернст Гомбрих је написао:

„Познајем једног старог и мудрог будистичког свештеника који се у једном говору својим земљацима запитао зашто су сви људи сложни у томе да је ружно и мучно кад неко за себе каже ја сам најмудрији, најјачи, најхрабрији и најдаровитији човек на свету, али ако уместо ја, изговори ми, па саопшти, ми смо најмудрији, најјачи, најхрабрији и најдаровитији људи на свету, онда му широм отаџбине одушевљено плескају и називају га родољубом. А све то нема никакве везе с родољубљем. Може се бити везан за своју земљу а да се при том не тврди да у свим осталим живи само последња багра. Нажалост, што је више људи прихватило ову бесмислицу, то је опасност по мир бивала већа.”

Дакле, тешко је говорити о историјским догађајима и приликама, а не заузети одређени морални став. Да ли су некада боље живели витезови по замковима или данас фабрички радници у својим становима – могао би неко да се упита. Извесно је да радници данас живе дуже, домови су им знатно мањи, али топлији и боље се хране. Уопште, свака прича која почиње са „беше некада давно...” може да буде схваћена у пренесеном значењу. То значи да може да буде својеврсна бајка.

Из мноштва историјских догађаја које је у поменутој књизи обрадио Ернст Гомбрих, познат као писац обимне историје уметности „Сага о уметности” (објављена такође и код нас у издању „Лагуне”), из „Кратке историје света за младе” издвајамо део поглавља о кинеском мислиоцу Конфучију. Ово поглавље следи иза оног о индијском принцу Сидарти, Гаутама Буди, односно – Просветљеном:

„Док је у Индији Буда ослобађао људе од пањњи (сећаш се да је то било око 500. године пре наше ере), и у Кини је један велики човек покушавао да својим учењем усрећи људе. Само што се овај у потпуности разликовао од Буда. Није био краљевити, већ сиромашак. Није био пуситињак, већ ћаџа и учитељ. Није покушавао да људе одучи од жеља и ослободи пањњи, већ да их подучи како да међусобно живе у миру – родитељи у миру са децом, а владари у миру с поданицима. То му је био циљ: учење о добром саживљавању. Тај циљ је и остварио. Уз његово учење велики кинески народ хиљадама година живео је мирније и спокојније од свих других народа на свету. Сигурно ће те занимати ово учење Конфучија који се на кинеском зове Конг Фуци. Није га тешко разумети. Нишпи га се придржавати. Зато је имало таквог одјека.”

„Пут којим је Конфучије ходио ка свом циљу веома је једноставан. Можда ти се

Историја као прича – кинески мислилац Конфучије говорио је да се сви људи рађају добри и пристojни, а Јустинијан, цар Источног римског царства, са сугрупом Теодором примио је често стране изасланике на тераси своје прелепе дворца у Константинопољу.

неће одмах допасти, али је у њему скривено више мудрости него што се у првом трену може приметити. Он је, наиме, учио људе да су спољне формалности важније него што се мисли: наклон пред старијима, пролазак кроз врата, устајање приликом разговора са представљеним и многе друге ствари за које у Кини има више правила него код нас. Све те ствари, сматрао је Конфучије, нису случајно такве. Оне нешто значе или су некад нешто значиле. И то обично нешто лепо. Зато је Конфучије рекао: „Верујем у стварину и волим је.” То значи да је веровао у дубок и јасан смисао обичаја старих хиљадама година, па је непрестано подсећао своје сународнике да их се ваља придржавати. Све је лакше кад се тако чини, сматрао је. Све се некако одиграва само од себе, без много размишљања. Човек сигурно не постаје добар захваљујући овим формама, али зато лакше остаје добар.

Људи се рађају добри и пристojни

Конфучије је имао веома лепо мишљење о људима. Говорио је да се сви људи рађају добри и пристojни. Да су изнутра, заправо, сви добри и пристojни; сваки човек који види дете како се игра крај воде, уплашиће се да оно не упадне унутра, говорио је. Та брига за ближње, саосећање кад другоме није добро, све нам је то урођено. Стога не морамо ништа радити, осим што ћемо пазити да се оно урођено не изгуби. Зато је то породица. Ко је увек добар и нежан према својим родитељима, слуша их и брине о њима, биће послушан сиром државе и њених закона, као што је навикнуо да буде послушан сиром свога оца. Зато су за њега породица, љубав међу сестрама и браћом, страхопоштовање према родитељима – оно најважније у животу. Он је то називао кореном људскости. Ово учење није било замисљено тако да само потчињени треба да слушају господаре, а не и обрнуто. Напротив, Конфучије и његови ученици често су се суочавали са негодним владарима и увек им јасно саопштавали своје мишљење. Владар је, наиме, онај који се највише од свих мора држати форми, испољавати очинску љубав, брижност и правдољубивост. Ако он сам није такав, па његови поданици због тога паде, ваља га свргнути, учили су конфучијанци. Јер, његова прва дужност је да буде узор житиљима свога царства...”

Књига „Кратка историја света за младе” Ернста Гомбриха објављена је недавно и на нашем језику. Ову несвакидашњу историјску читанку зналачки је превела на српски Оливера Дурбаба, а објавила издавачка кућа „Геопетика”. Издање је, попут оног првог из 1936. године, украшено цртежима бившег учитеља јахања који је некада наплаћивао пет шилинга по цртежу. Гомбрих је увек истицао да су зато многобројни коњи на сликама знатно боље нацртани него људи ■

Мирјана Оћановић

ЗАШТО? КАКО!

КАКО СЕ ПРАВИ НЕПРОБОЈНО СТАКЛО?

Стакло отпорно на метке у стању је да издржи пробој једног или неколико зрна. Међутим, низ метака испаљених у исту тачку на крају би га пробио. Ово стакло прави се од „сендвича” – слоја поликарбонатне пластике подложне променама – уметнутог између слојева стакла. Први удар метка распрсне спољашњи слој стакла распростирући енергију преко довољно широке површине да је пластични слој прими, али да не буде пробијен. Постоји и „једносмерно” непробојно стакло, коме недостаје један слој стакла. Оно задржава метке који долазе са стране где је слој стакла, али омогућава особи с друге стране да несметано пуца јер ту нема кртог материјала који би се распршио пре него што метак стигне до пластичног слоја ■

КАКО „ХАРИЈЕР” УСПЕВА ДА УЗЛЕТИ УСПРАВНО?

Код обичних авиона млазни мотори производе довољно водоравног потиска за крила да се створи сила узгона и да се летелица одржи у ваздуху. Слично томе, војни млазњаци, „харијери”, користе млазни потисак за полетање. Разлика је у томе да „харијер” има један мотор – смештен иза пилота у трупку – који усмерава потисак кроз четири млазнице које се могу обрнути под углом од 90 степени. За усправно полетање пилот усмери млазнице надолу и авион се подиже на ваздушном јастуку. Невоља са „харијеровим” дизајном је што је летелица нестабилна. Зато мини-потисници на крајевима крила, носу и репу авиона одржавају равнотежу ■

МОЖЕ ЛИ МОРСКА ВОДА ДА ПОБЕДИ ПРЕХЛАДУ?

Морску воду у виду назалног спреја користе особе које не могу или не желе да издувају нос. Слине из носа под инфекцијом је боље испрати морском водом него их оставити тамо где су. Међутим, ако је болесник већ у стадијуму када издувава нос, прехлада је поодмакла и морска вода више не помаже. Клиничка испитивања показала су да састојци воде, као што су бакар и манган, не шкоде болесном организму, али није доказано да имају лековито или превентивно дејство ■

ЗАШТО СУ МУШКАРЦИ ОБИЧНО ВИШИ ОД ЖЕНА?

Просечна висина мушкарца у Европи је 1,76 метара, што је око 13 центиметара више од женског просека. За разлику у висини најзаслужније су дуге кости ногу код мушкараца, које се развијају под утицајем хормона током одрастања. А све је то последица генетског утицаја. Истраживачи са Универзитета у Мелбурну, у Аустралији, утврдили су 2001. године да су два гена која имају мушкарци заслужна за бар 4 центиметра разлике у висини. Један ген откривен је у хромозому Y – који имају само мушкарци – док је други, CYP19, заслужан за ароматазу, ензим који претвара тестостерон у естроген и утиче на раст превасходно својим дејством на кости ногу. Можда има још гена који утичу на раст, али још нису откривени ■

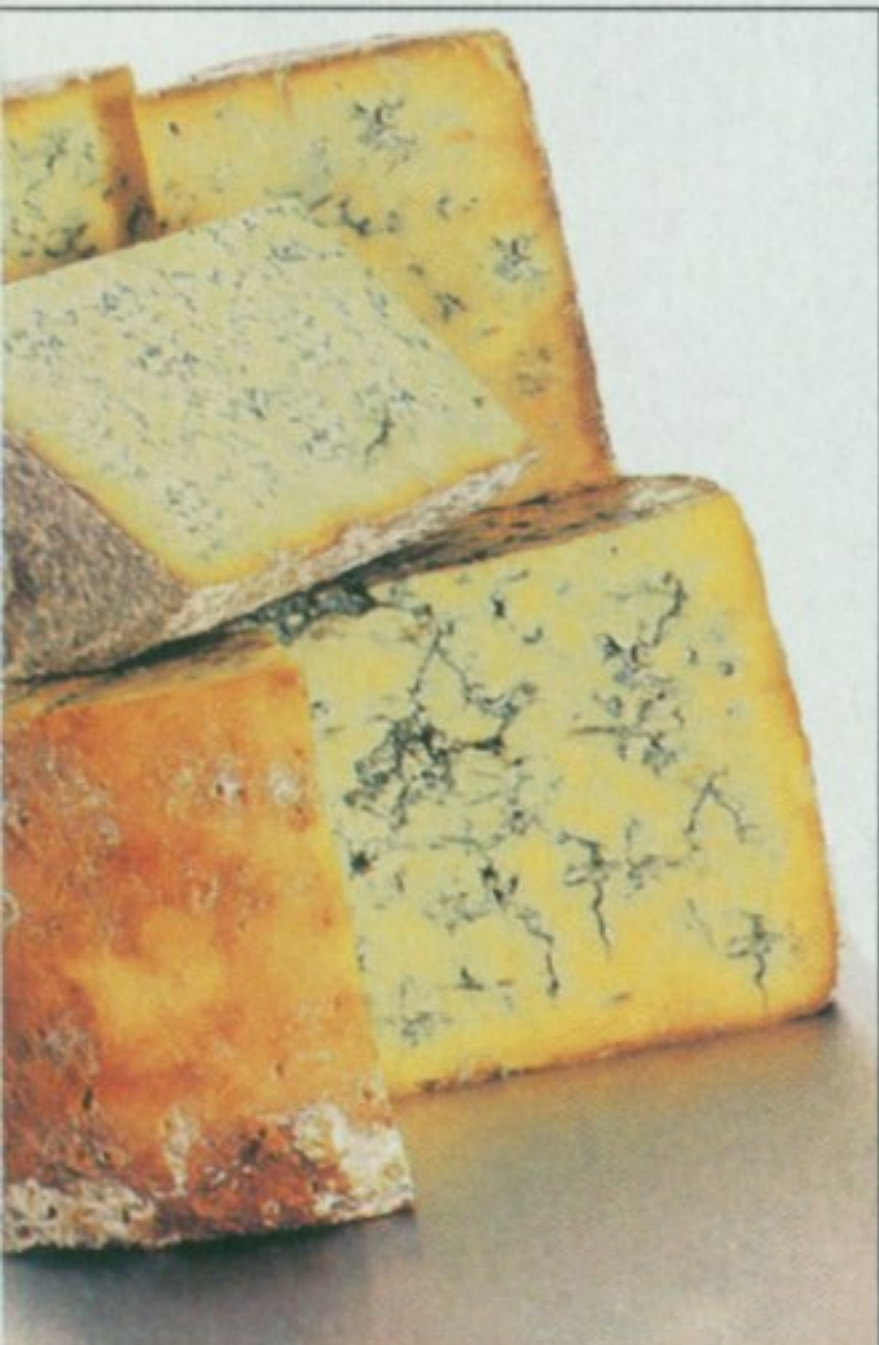
ЗАШТО СЕ ЗИМИ ПРЕХЛАДИМО?

Вируси не преживљавају на ниским температурама, али их ни људи не воле. Зато зими време проводимо у топлим просторијама, често с много других људи, и сви удишемо исти ваздух који кружи просторијом. Ниске температуре не слабе наш одбрамбени систем како се верује. Истраживања спроведена шездесетих година на затвореницима показала су да излагање хладноћи не повећава могућност да се заразимо нити развој болести код оних који су већ заражени. Зима нас нагони да се понашамо на начин који нас излаже заразама у већој мери ■

ДА ЛИ ЖИВА БИЋА ГУБЕ ТЕЖИНУ КАДА ИСПУШТАЈУ МИРИСЕ?

Мирис се састоји од молекула, а молекули имају масу. Штавише, маса предмета само је збир укупне масе његових молекула. Тако ће цвет изгубити на тежини кад ослободи свој мирис, исто као што ће се и животиња олакшати кад испусти гас на било ком крају свог система за варење (за сваки случај, да напоменемо: „пуштање ветрова“ није прави начин да ослабите...). Највећи део гаса састоји се од азота који удишемо с ваздухом. Остатак, који износи приближно 50 милилитара дневно, настаје од дејства бактерија на храну коју поједемо. У то улазе метан и водоник (који у већој заступљености може учинити да ослобођени гас буде запаљив), угљен-диоксид и мале количине упадљиво миришљавих састојака као што су водоник-сулфид, карбонил-сулфид и бутирична киселина. Укупна тежина ових састојака је приближно једна двадесетина грама ■

SUNCE

Sunce snabdeva planete toplotom i svetlošću. Stako da što je planeta dalja od Sunca to je i hladnija. Sunce gori već 4 000 miliona godina i verovatno će nastaviti da gori još oko 5 000 miliona godina. Temperatura u njegovom jezgru je neverovatno visoka i dostiže preko 15 miliona Celzijusovih stepeni.

KOLIKO JE VELIKO?

Prečnik Sunca je oko 1,4 miliona kilometara. U njegovu unutrašnjost moglo bi da se smesti preko milion planeta veličine Zemlje. Međutim, u poređenju sa nekim drugim zvezdama u svemiru, Sunce uopšte nije naročito veliko. Ova slika prikazuje veličinu Sunca u poređenju sa jednom od najvećih zvezda – pod

nazivom Betelgeze (takode poznatom i kao Alfa Orionis). Zvezde koje su manje od našeg Sunca nazivaju se zvezde patuljci, dok se one koje su veće od njega nazivaju zvezde džinov. Najveće od svih se nazivaju superdžinov. Betelgeze je superdžinov.

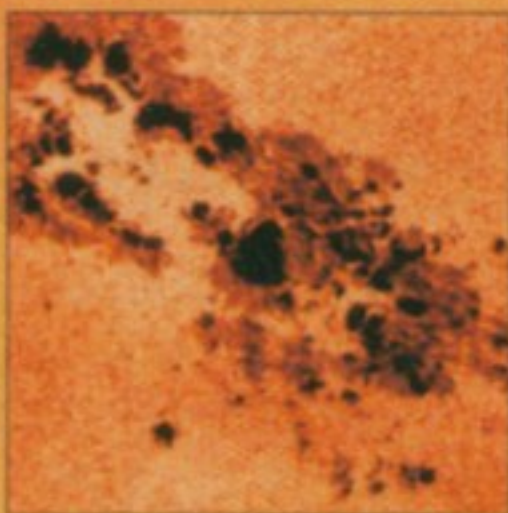
STRUKTURA SUNCA

Veze na Internetu

Da biste uspostavili vezu sa Web lokacijom na kojoj možete da vidite zadivljujuće video-sekvence Sunčevih baklji i da otkrijete više o Suncu, idite na www.usborne-quicklinks.com.

SUNČEVE PEGE

Ova Sunčeva pega je fotografisana sa Zemlje, korišćenjem specijalne opreme.

Na površini Sunca su ponekad uočljive male, tamne pege, koje se nazivaju Sunčeve pege. To su područja Sunčeve površine koja su nešto hladnija od svoje okoline. Ponekad se mnogo Sunčevih pega sakupi zajedno i obrazuju jedno veliko područje. Najveće ovakvo područje dosad viđeno imalo je 18 000 miliona kvadratnih kilometara.

PLAMENI JEZICI

Ponekad, kada se nakupi energija u nekom području spoljašnjeg sloja Sunca, ono na tom mestu eksplodira i u kosmos izbacuje čitave mlazeve usijanih gasova. Ove žestoke eksplozije izgledaju kao baklje i poznate su kao Sunčeve baklje i protuberance. Protuberance mogu biti izbačene u kosmos i na daljinu od 50 000 km od površine.

Na slici je prikazana površina Sunca u neprekidnom komešanju.

UPOZORENJE!

Nikada nemojte gledati direktno u Sunce kroz dvogled, teleskop ili golim okom. Možete lako oslepeti od tolikog intenziteta svetlosti. Nemojte ga čak gledati ni kroz nagravljeno staklo ili naočare za sunce, pošto oni ne sprečavaju prodor svih opasnih zraka.

Možete, međutim, posmatrati Sunce posredno. Usmerite dvogled prema Suncu i postavite komad belog kartona iza njega. Na jednom od sočiva zadržite zaštitni poklopac. Pomerajte dvogled sve dok se na kartonu ne ukaže svetao krug. Fokusirajte dvogled tako da lik Sunca bude oštar.

NEOBIČNA SVETLOST

Ovo je aurora, čitava predstava pokretne svetlosti koju izaziva Sunčev vetar. Aurore se mogu videti iz područja na dalekom severu i dalekom jugu Zemlje.

Sunce stalno izbacuje čitave reke nevidljivih čestica u kosmos, u svim pravcima. To se naziva Sunčev vetar. Neke od čestica stignu do Zemlje, ali mi ih ne osećamo, zato što Zemlja ima magnetni štit oko sebe, koji se naziva magnetosfera. Ona skreće i upija najveći deo energije iz Sunčevog vetra.

Kada se čestice zarobe u blizini Zemljinog severnog i južnog pola, one stvaraju divne svetlosne predstave, koje se nazivaju aurore. Na severu, ova pojava se naziva aurora borealis, ili severna polarna svetlost. Na jugu, naziva se aurora australis, ili južna polarna svetlost.

50 година са вама

ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ БЕОГРАД

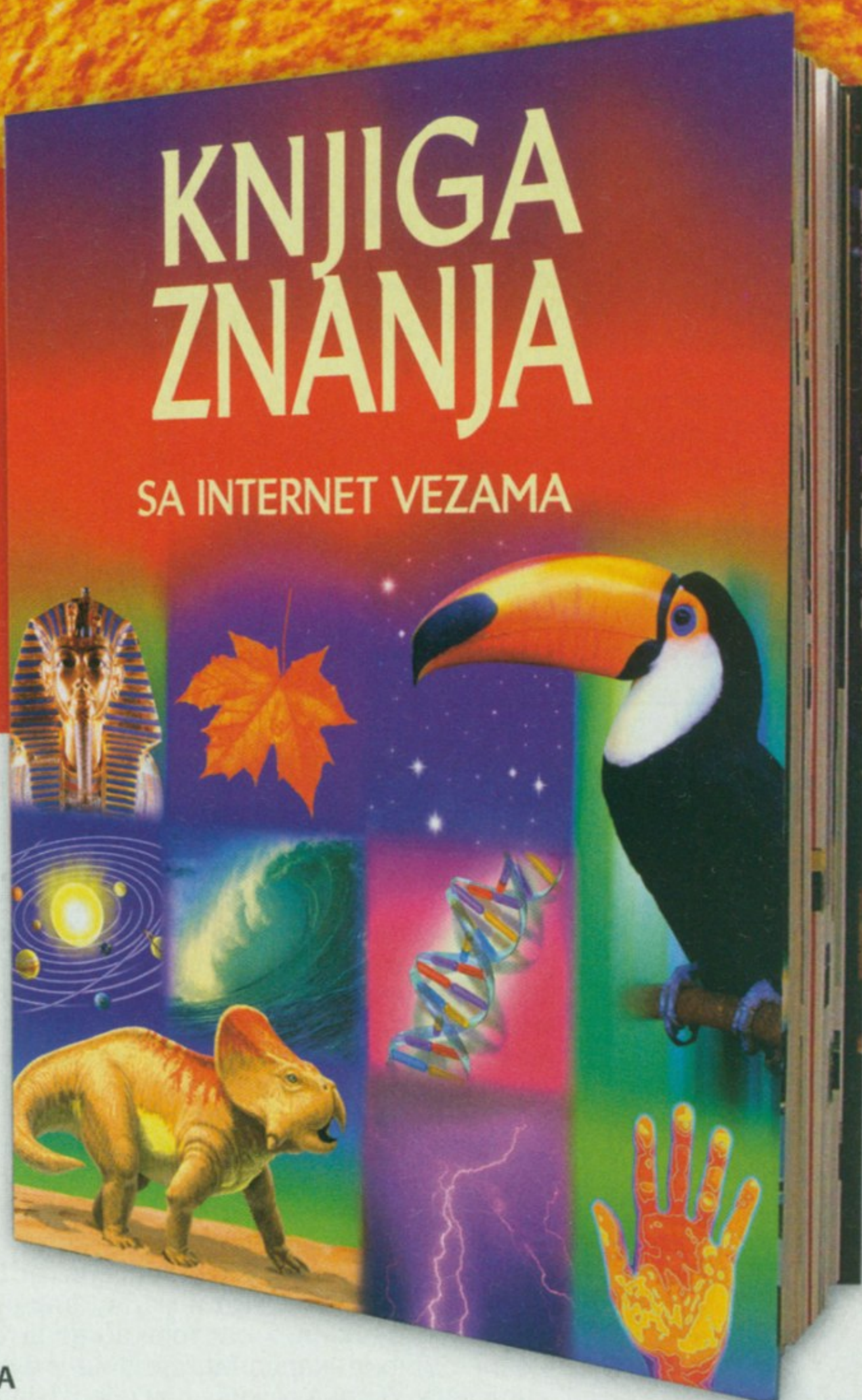
БЕОГРАД

Обилићев венац 5, тел/факс: 2638 405
Косовска 45, тел/факс: 3224 708
Краља Милана 19, тел. 3235-409
Вукасовићева 50, тел/факс: 3594 835

НИШ Трг краља Александра 3
Тел. 018 511 428

НОВИ САД Сремска 7
Продаја: 021 616 310
Књижара: 021 624 433

КОСОВСКА МИТРОВИЦА
Владе Ђетковића 1
Тел. 028 421 609

www.zavod.co.yu

НАПИСАО
И НАЦРТАО

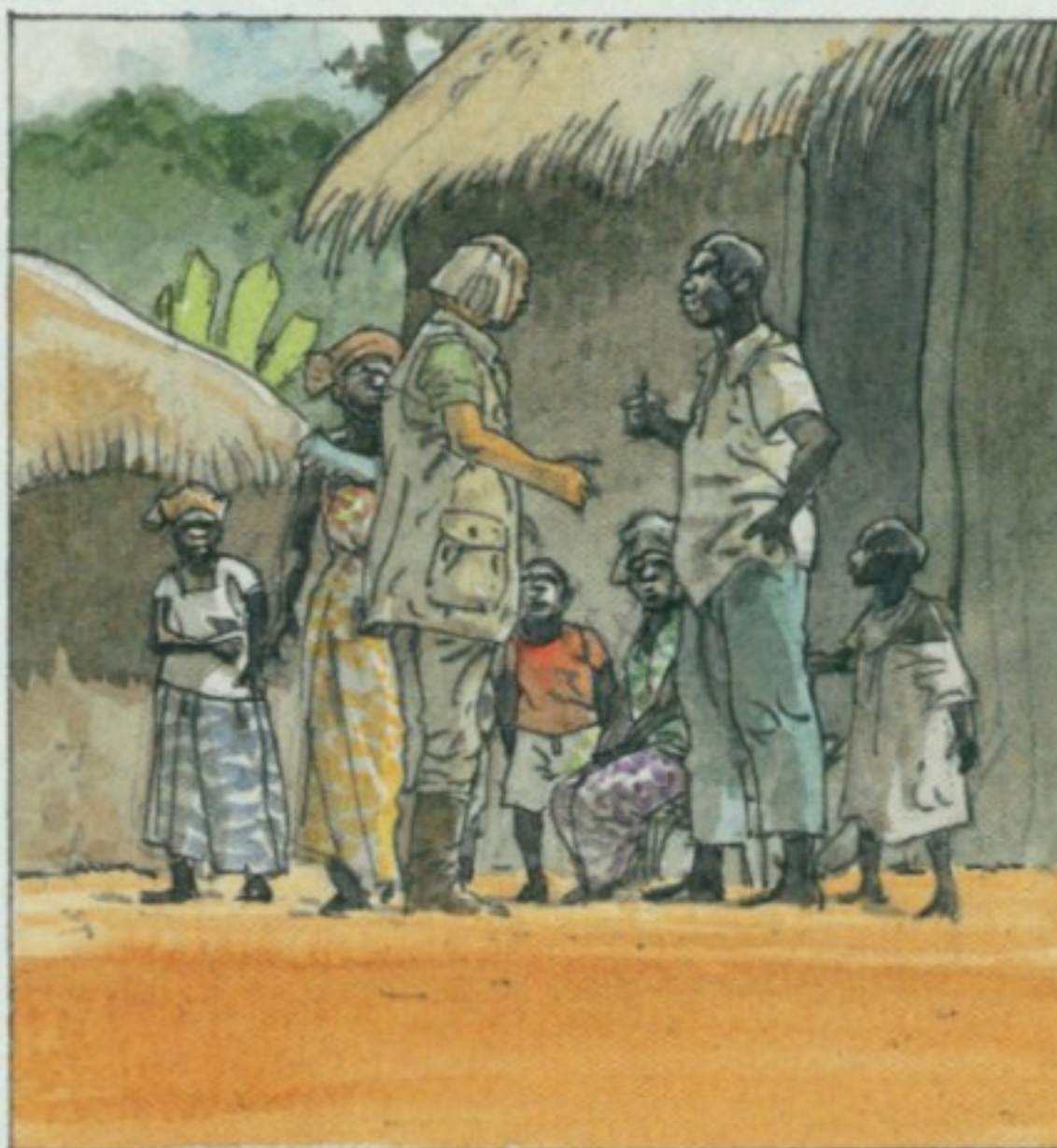
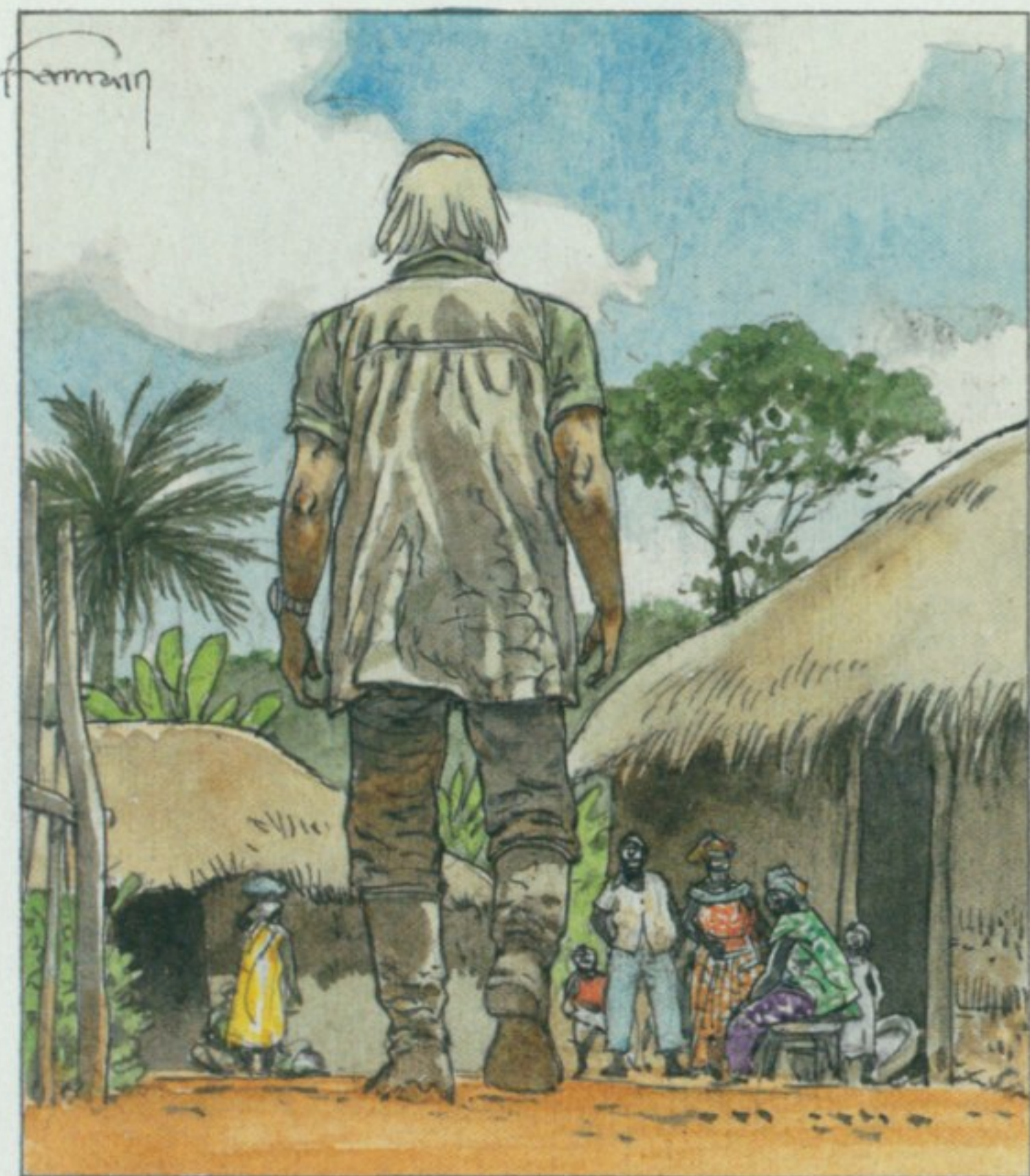
Germann

АФРИКА

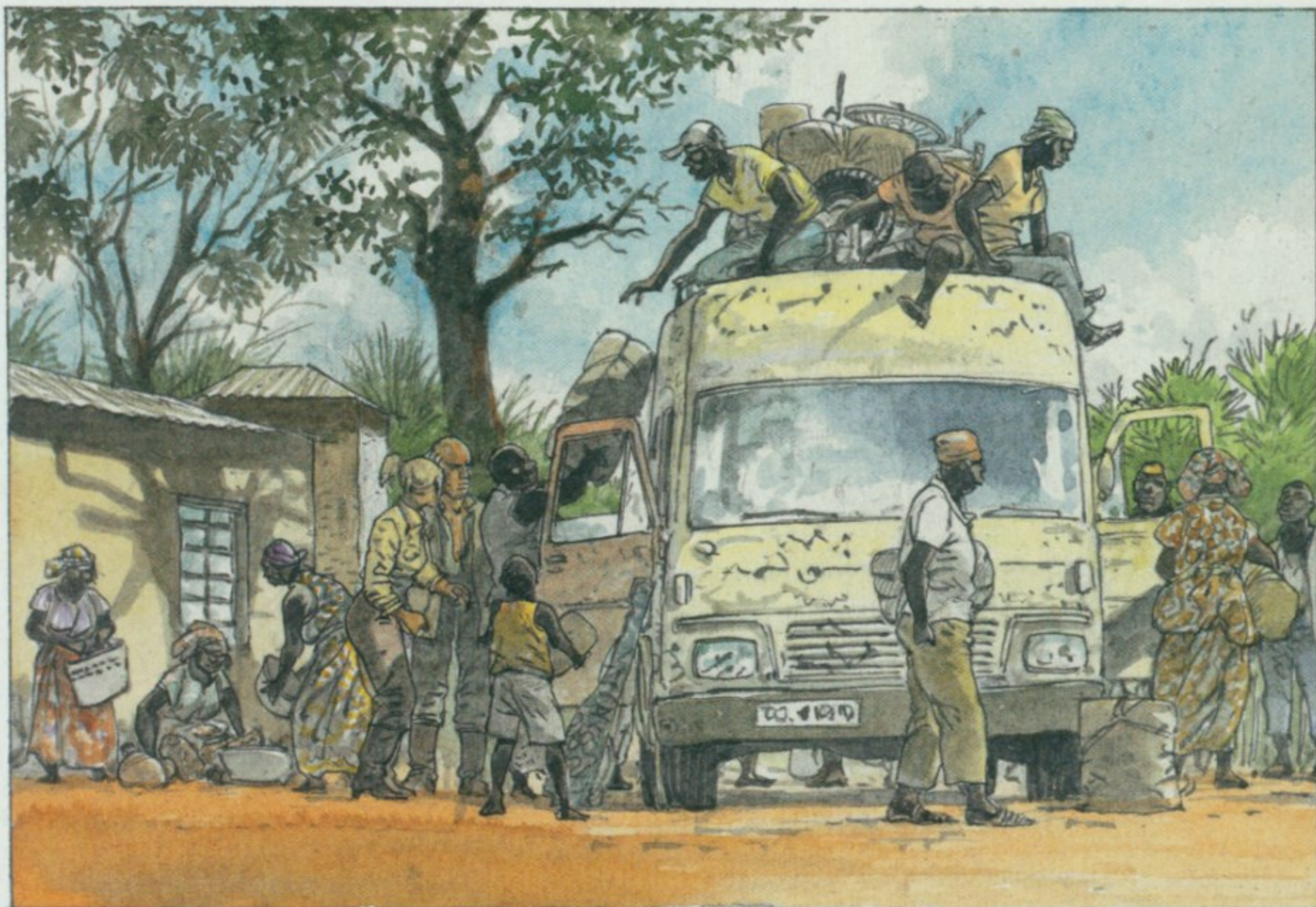
V ДЕО

СВЕ ЈЕ У РЕДУ! ОБИЧНО У ПОДНЕ
СТИЖЕ МАЛИ АУТОБУС!
ЊИМЕ ЂЕМО СЕ ПРЕБАЦИТИ
ДО ПРЕСТОНИЦЕ!

ШТА ЧЕКАШ, ДАРИО? УЛАЗИ!

ПРЕВЕЛИКА ЈЕ
ГУЖВА! ЈА НИСАМ
САДИНА!

СЕШКУ НА КРОВ!
ТРЕБА МИ ВАЗДУХА!

ДОБРО!
КАКО ХОЋЕШ!

АКО СВЕ ТО НИЈЕ ИСТИНА,
КАКО ОБЈАШЊАВАТЕ ИЗЕНАДНУ
ПОЈАВУ КОМПАСА И МАЧЕТЕ
КОЈЕ ЈЕ ДАРИО
ДОНЕО?

КАКО БИСТЕ
ОПИСАЛИ ДАРИА
ФЕРЕРА?

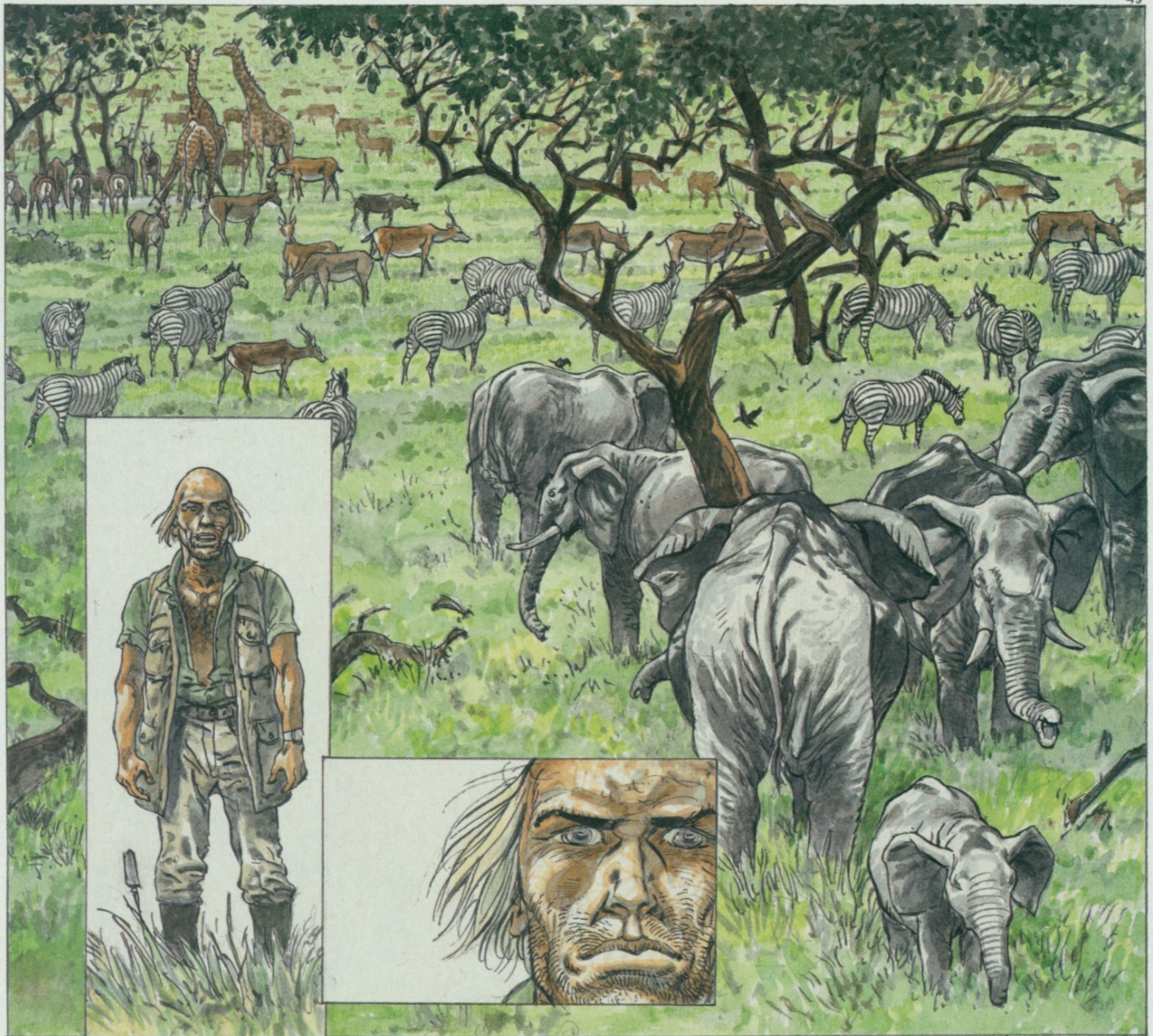
МИСЛИМ ДА НЕ ПОСТОЈИ НИКО
КО ГА ОДИСТИНСКИ
ПОЗНАЈЕ! ОН ЈЕ БИО
И ОСТАЌЕ
НЕПОЗНАНИЦА
ЗА МЕНЕ! ЈЕДИНО
ШТО ЗНАМ ЈЕСТЕ
ДА МУ ДУГУЈЕМ
ЖИВОТ!

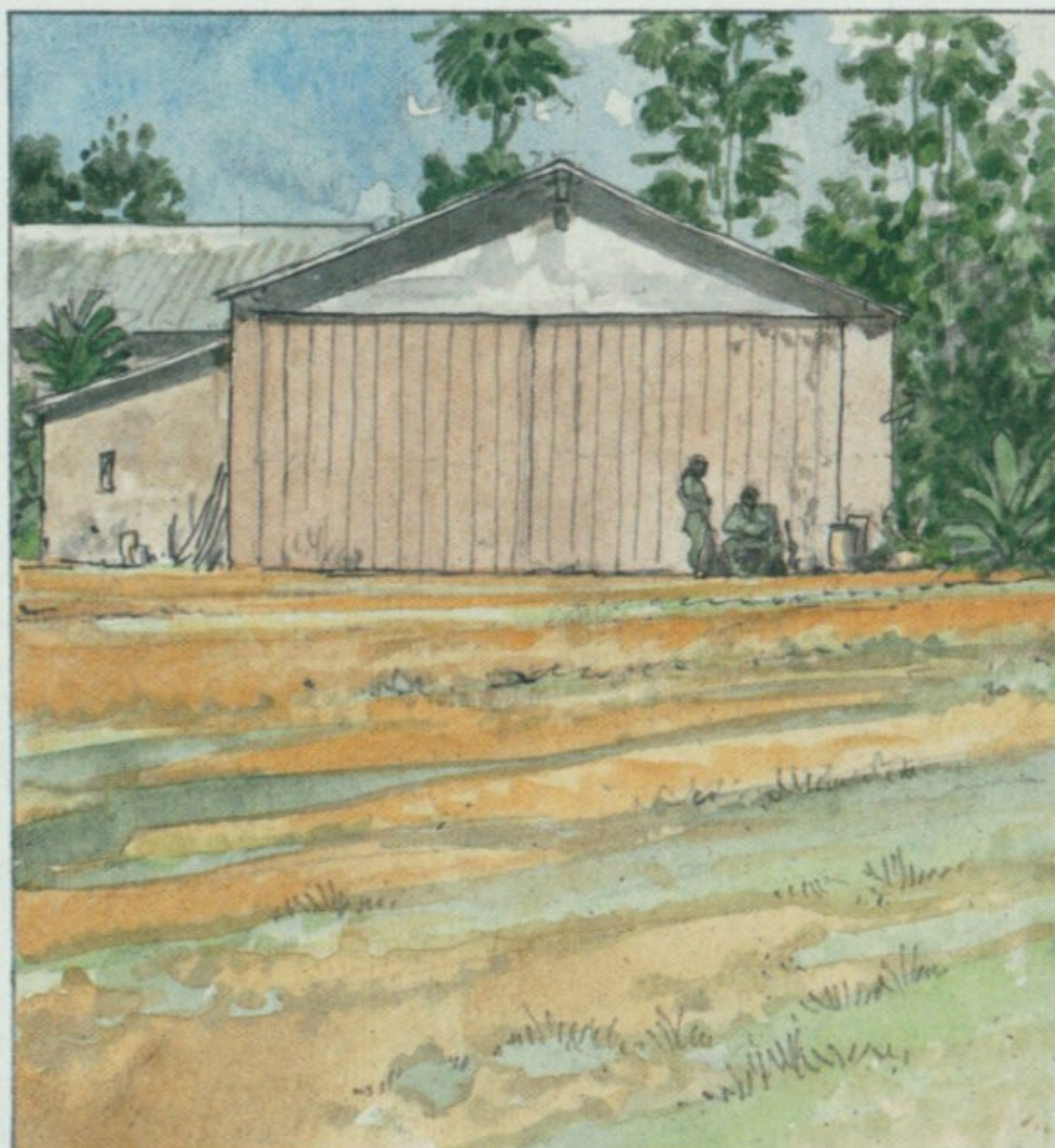
ГОСПОДО, ТО СУ САМО ГЛАСИНЕ!
НЕКА ОВО БУДЕ ОДГОВОР НА ВАШЕ
ПОСЛЕДЊЕ ПИТАЊЕ! ИЗВИНИТЕ,
МОЈ МУЖ СТИЖЕ ЗА ПОЛА САТА
И ЈЕДВА ЧЕКАМ
ДА ГА ВИДИМ!

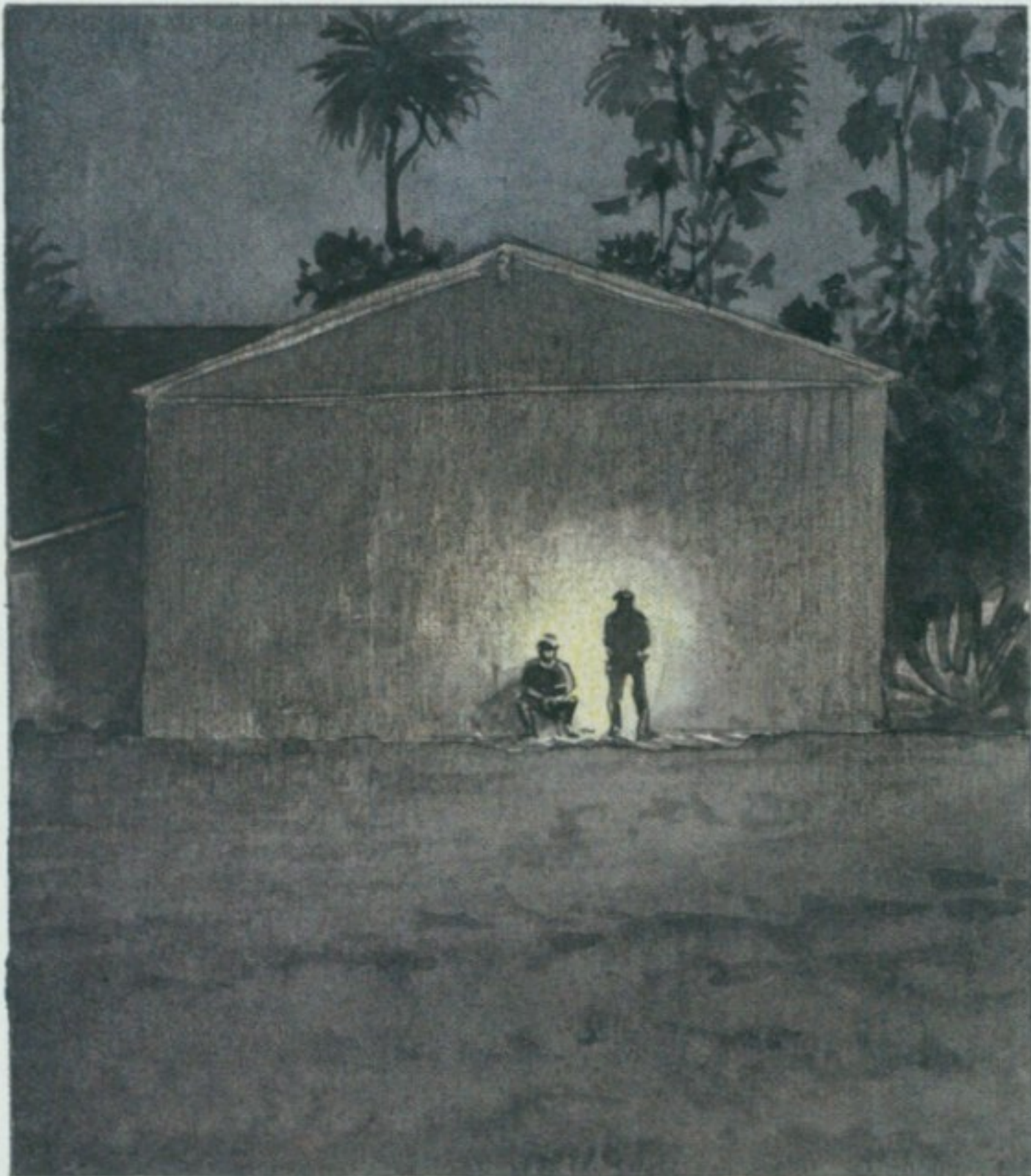
ПРЕТПОСТАВЉАМО ДА СТЕ ЧУЛИ
ЗА ИЗЈАВУ КОМАНДЕ
СТРАНИХ ТРУПА О КРАЂИ
МИНОБАЦАЧКЕ
МУНИЦИЈЕ!

ШТА ВИ
МИСЛИТЕ
О ТОМЕ?

ХА! ХА! ХА! ХА!

52

... ПУН ЕКСПЛОЗИВА СРУШИО
СЕ НА ОТМЕНУ РЕЗИДЕНЦИЈУ
КОМПАНИЈЕ „ФЕРГУСОН“ У ТАСМАНИЈИ
У ТРЕНУТКУ КАДА СУ СЕ ТУ ОКУПИЛИ
МНОГОБРОЈНИ УГЛЕДНИ АКЦИОНАРИ
КОМПАНИЈЕ! ПРИЧИЊЕНА
ЈЕ ОГРОМНА ШТЕТА, ЖРТВЕ СУ
МНОГОБРОЈНЕ, ИМА И ВЕЛИКИ БРОЈ
ПОВРЕЂЕНИХ! ИСТРАГА ЈЕ У ТОКУ...

КРАЈ

Moraš da probaš!

MINAQUA
fructo

Pametni mehurići

Jod je neophodan svima, naročito deci, trudnicama i starijim osobama. Nedostatak joda umanjuje koeficijent inteligencije i do 15%. Jedna čaša Fructa obezbeđuje organizmu potrebnu dnevnu količinu JODA.

**ЗА ЧИТАЊЕ
И УЖИВАЊЕ**

ПОБЕДА НАД

Олимпијске игре. Трка на 3000 метара с препонама. Светски првак Паво Нурми пао је у воду већ код првог јарка. Француз Дишен, који је трчао испред њега, окренуо се, стао и помогао Финцу да се извуче из локве. То се збило у неколико секунди – тако да је промакло већини гледалаца и новинара – али било би штета кад би се заборавило. Замислите само себе у тој ситуацији! Дишен, који води, чује иза

себе како је ненадмашни Финац пао у воду. Све до тог тренутка могао је можда да мисли: „Морам да трчим против Нурмија;

баш немам среће! Добро знам шта могу постићи. Али против њега... Безнадежно!" Тако некако.

BIONICLE

BARRAKI
ČUDOVISTA IZ DUBINA

www.bionicle.com

ŠEST MUTANTA SA MOĆNIM LIGNJO-STRELIMA

MPC Holding Kozmolina, generalni distributer Lego programa za Srbiju i Crnu Goru

107561

САМИМ СОБОМ

Могоао је премишљати и овако: „Запало ми је да трчим против Нурмија. Против Нурмија! Ја желим, ја хоћу, ја морам успети! Коначно, ипак неко мора да га победи, било када! Зашто да то не будем баш ја? У сјајној сам форми. Па ако ме још и срећа послужи...” „Ево!”, могоао је помислити Дишен, „ево срећне прилике! Нурми се копрца у води. Ко му је крив. Напред, Дишене, данас ћеш ти бити први!” И тако је Дишен могоао да размишља. Али, он се окренуо, без

оклевања, и помогао Нурмију. Кад би било споменика за спортски дух, не само за спортске успехе, онда би Дишен заслужио такав споменик јер победа коју је изнео тежа је од било које победе: то је победа над самим собом.

Дишен и Нурми трче даље. Остали су их већ пристигли. Хоће ли тако остати? Нурми граби. Дишен у стопу за њим. У последњем кругу ево их обојице много метара испред других. Нурми је први. Дишен му је за петама.

Тада, пола метра пред циљем, Нурми стаје. Он хоће да пусти Дишену првог кроз циљ. Али, Дишен се смеши и не прихвата. Тако обојица упоредо прекидају грудима траку на циљу у овој својој двострукој победи ■

Ханс Браун

Konkurs za najbolju fotografiju na temu

Svetlost i senke

Fotografija: Dijana Babić

EPSON®
EXCEED YOUR VISION

REFOTO
Časopis za kulturu fotografije

BSProcessor
Zajedno možemo mnogo.

UČESTVUJTE U NAGRADNOM KONKURSU „SVETLOST I SENKE“ KOJI ORGANIZUJU EPSON I ČASOPIS REFOTO, UZ PODRŠKU KOMPANIJE BS PROCESOR.

Za autore tri najbolje fotografije pripremili smo vredne nagrade: I NAGRADA - EPSON ŠTAMPAČ RX685; II NAGRADA - EPSON MULTIFUNKCIJSKI UREĐAJ DX4450; III NAGRADA - EPSON FOTO SKENER PERFECTION V100 PHOTO. Izbor najboljih radova vršiće stručni žiri.

Konkurs je otvoren do 1. DECEMBRA 2007. Najbolji radovi će biti adekvatno prezentovani javnosti, nakon zatvaranja konkursa. Više informacija o konkursu i propozicijama možete pronaći na: www.bsprocessor.com/fotokonkurs, a radove možete slati na adresu: REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd.

КРИПТОГРАМ

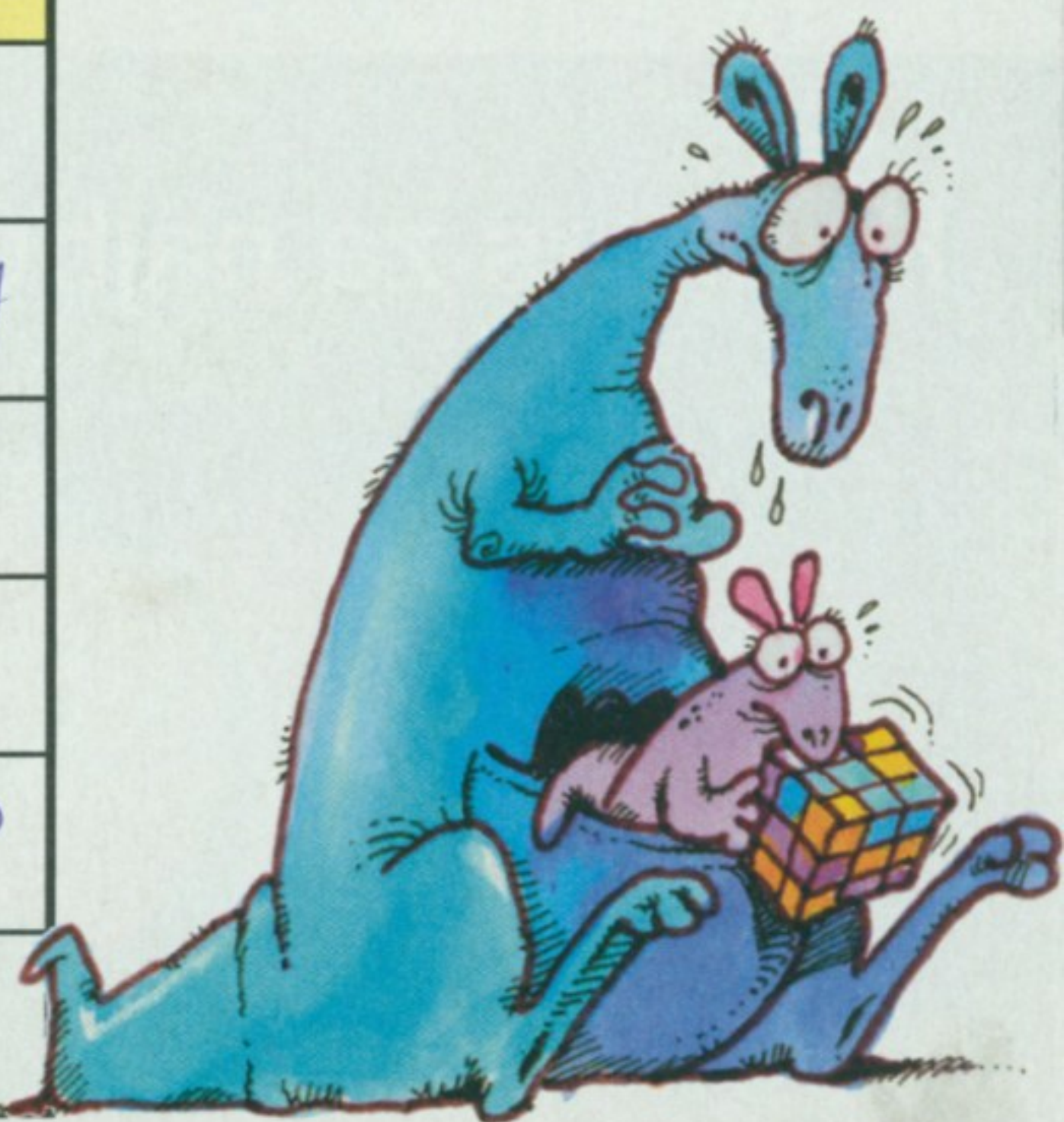
КРАКОВ
ЛА ПАЗ
ХЕЛСИНКИ
РОТЕРДАМ
ТОКИО

Откријте кључ за решавање, па нађите назив још једног града ■

	ГЛУМАЦ СА СЛИКЕ (НОВИ Џ. БОНД)	МУЖАР, СТУПА	ФИЛМ ГЛУМЦА СА СЛИКЕ	РЕЛИ ВОЗАЧ ВАТАНЕН	ТАКМАЦИ
ГЛАВНИ ГРАД СЕНЕГАЛА	Д	А	К	А	Р
МОНГОЛ- СКО ПЛЕМЕ	А	В	А	Р	И
ИМЕ	Н	А	З	И	В
ДРУГИ, ОСТАЛИ	И	Н	И	АМПЕР ГЛУМИЦА ЖИГОН	А
ЈУГ	Ј	АФРИЧКА РЕКА ПОЛАЖЕ- ЊЕ	Н	И	Л
ЈУНАЧКИ СПЕВ (МН.)	Е	П	О	В	И
ЖЕНСКО ИМЕ, ЛОРЕТА	Л	О	Р	А	ДЕО БИЉКЕ АЗИЈСКА РЕКА
ПРАВИТИ КЛОНОВЕ	К	Л	О	Н	И
АМЕ- РИЧКИ ГЛУМАЦ	Р	А	Ј	А	Н
МИКРОБИ- ОЛОШКА ИГЛА	И	З	А	ВРСТА КЊИЖЕВ. ДЕЛА (МН.) У. В.	Д
РЕКА У КИНИ (анаграм: ЛУЈА)	Ј	А	Л	У	ДРЖАВНА БЛАГАЈНА ОБИМ
ГРАДСКИ КОМИТЕТ (скр.)	Г	К	ТУРИ- СТИЧКИ РАДНИЦИ	В	О

СКАНДИНАВКА

ПОМИЦАЉКА

Петословне називе биљака помакните лево-десно како бисте у двама узастопним усправним колонама добили још два представника фауне ■

ТРСКА
ПРОСО
АГАВА
ЈАВОР
БАЗГА

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК
22. 6. 2007.

Дечеје одељење „Чика Јова Змај“
Хиландарска 7
11000 Београд
тел: 32 38 631
e-mail: zmajbgb.org.yu

33%

Дечеје одељење Библиотеке града Београда свим читаоцима „Политичког Забавника“ који са собом понесу купон даје попуст приликом уписа од 33 одсто.
Дођите, дружите се с нама, учите, забавите се, радите се, откривајте светове који су вам мало знали а који вас могу одвести негде...

УКРШТЕНИЦА

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	П	Т	И	Ц	А	Т	Р	К	А	Ч	И	Ц	А
2	Р	О	К	А	Д	А		О	Т	И	С	А	К
3	О	Н		Р	А	Д	И	У	А	Н		П	О
4	Е	А	Т	И		А	Д	О	Ч		Л	И	В
5	Ј		А	Н	О		Е	Т	А	Л	О	Ч	
6	А	Ј	М	А	А	Т	А		С	У	П		Т
7	В	А	Н		З	О	Л	А		Н	Т	А	Л
8	А	Н	О	Р	А	К		П	И	С	А	Љ	Е

ВОДОРРАВНО: 1. Цртани лик са слике, 2. Двоструки потез у шаху – Траг на подлози, 3. Лична заменица – Лук круга чија је дужина једнака с полупречником – Река у Италији, 4. Делови дана – Француски хроничар, Адо – Име глумице Тајлер, 5. Ознака за литар – Чешка афирмација – Основна мера, 6. Град у Казахстану – Птица грабљивица – Ознака за тону, 7. Слатко језеро у Турској – Француски писац, Емил – Праотац Италијана, 8. Ескимска блуза – Записивање текста ■

УСПРАВНО: 1. Славље, 2. Хиљаду килограма – Индустриска биљка, 3. Извршни комитет (скр.) – Мрачно, 4. Такса на увезену робу – Ознака за радијус, 5. Речно острво – Плодно место у пустињи, 6. У том тренутку – Кретање воде, 7. Ознака за разред – Савршен узор, 8. Негативац са слике – Иницијали балерине Павлове, 9. Македонско мушко име – Најчешћи везник, 10. Део драме – Амерички глумац, Џери, 11. Антички град у Азији – Спортски реквизит, 12. Планинарски чекић – Самогласник и сугласник, 13. Стара мера за течност – Земљиште, терен ■

ПАРНЕ УКРШТЕНИЦЕ

		Р			

Речи из пописа распоредите у мреже укрштеница. Појмови су дати збирно за обе укрштенице. У означеним пољима добићете називе биљака са слике.
АВАР, АДАМС, АЈАНИН, АРАТ, АРИК, АСТРИД, АША, ВИМЕ, ЕКСЕРИ, ЕСТ, ИБРИК, ИС, КАРСОН, КЕК, КРАСТА, КСИ, ЛО, МОСКВА, ОКО, ОН, ОРКА, ОСКОРУША, НАОР, ПСЕТАР, РАТНИК, РИКОН, РИО, СЕМ, СКАРАБЕЈ, СКРАМА, СН, СО, СТР, ТЕНОРИ, УР, ЧУВАР ■

ДВОСТРУКИ ФИЛМСКИ АНАГРАМ

**КАСАПИТИ РИБАРА!
А БАРКА ТИ „ИСПАРИ“.**

ПОДЛУКНИ
ЗАБАВНИК
22. 6. 2007.

**РЕШЕЊА
НА
СТРАНИ
65**

ПРОГРАМИРАНА ПИЋА

У прехранбеној индустрији ради се на томе да храна коју узимамо може у тренутку по нашој жељи да промени укус, грађу, па чак и хранљиве вредности, а све то у наноразмерама. Ускоро ћемо бити у прилици да мењамо укус пића притиском на дугме ■

ПРВИ КОРАК

Из фрижидера се узме безбојна и безукусна течност, притисну дугмад и изабере пиће и састојци по жељи.

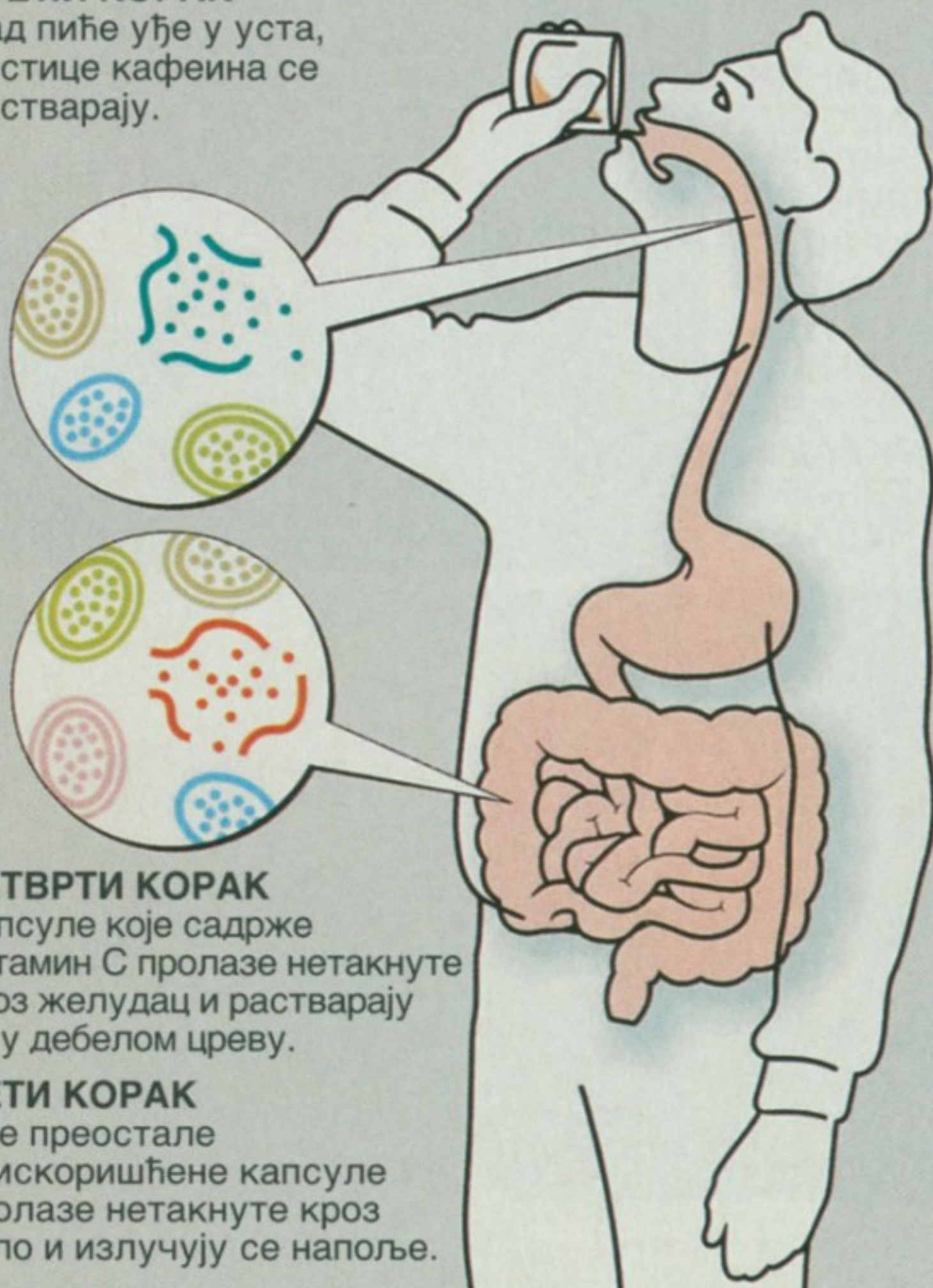
ДРУГИ КОРАК

Микроталаси покрену програмиране нанокапсуле (кафеин, витамин С, виски...). Течност се видљиво мења у виски. Капсуле које садрже нежељене укусе и додатке остају нетакнуте.

ТРЕЋИ КОРАК

Кад пиће уђе у уста, честице кафеина се растварају.

ЧЕТВРТИ КОРАК

Капсуле које садрже витамин С пролазе нетакнуте кроз желудац и растварају се у дебелом цреву.

ПЕТИ КОРАК

Све преостале неискоришћене капсуле пролазе нетакнуте кроз тело и излучују се напоље.

— четрдесет четири —

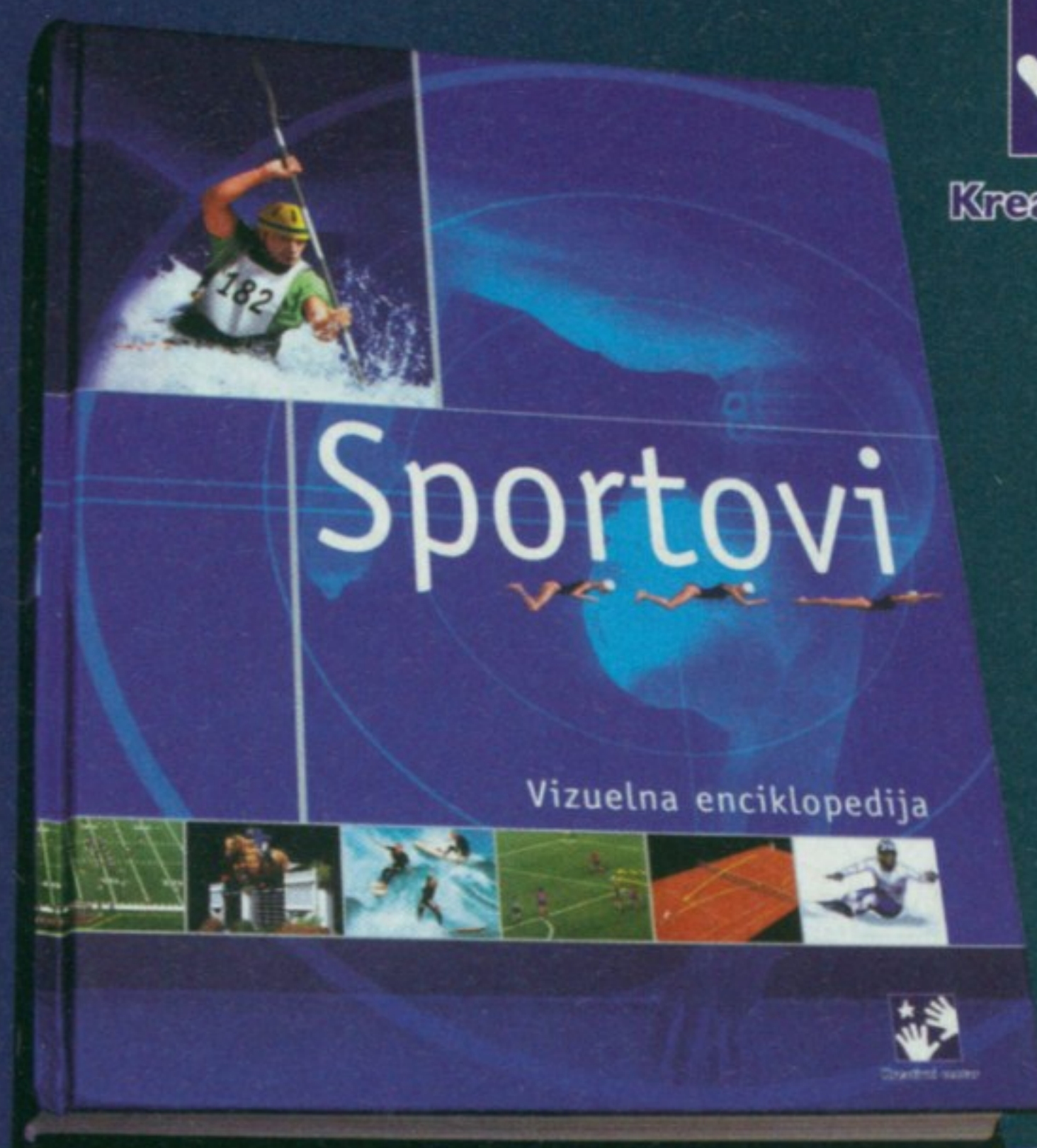
ИЗАЋИ ИЗ МОЈЕ ЧАШЕ, ИЗАЋИ...

Ови кактуси у Аризони заштићени су од мраза чашама од стиропора које су боље за то од пластичних јер не задржавају влагу и омогућавају кактусима да дишу. Само је врх кактуса потребна заштита јер се ту налазе тачке раста биљке. Ако се врх смрзне, кактус неће да се осуши, али ће се зауставити његов даљи раст. Чаше се користе ноћу од новембра до априла кад се температура у Аризони спусти испод нуле ■

Kreativni centar

СПОРТОВИ – визуелна енциклопедија

- 368 страна у боји у луксузном тврдом повезу
- преко 1.000 изванредних илустрација
- више од 120 спортова којима се људи баве широм света
- правила спортова, изглед и димензије спортских терена, реквизити, опрема, најзначајнији појединци и екипе, историјат спортова, рекорди и најзначајнији резултати

НАУЧИТЕ СВЕ О СВИМ СПОРТОВИМА НА СВЕТУ

Искористите прилику и набавите ову изванредну књигу у претплати, по повлашћеној цени од **1.880,00 дин.**

(у цену су укључени и трошкови транспорта). Понуда за претплату важи до **15. августа 2007.**

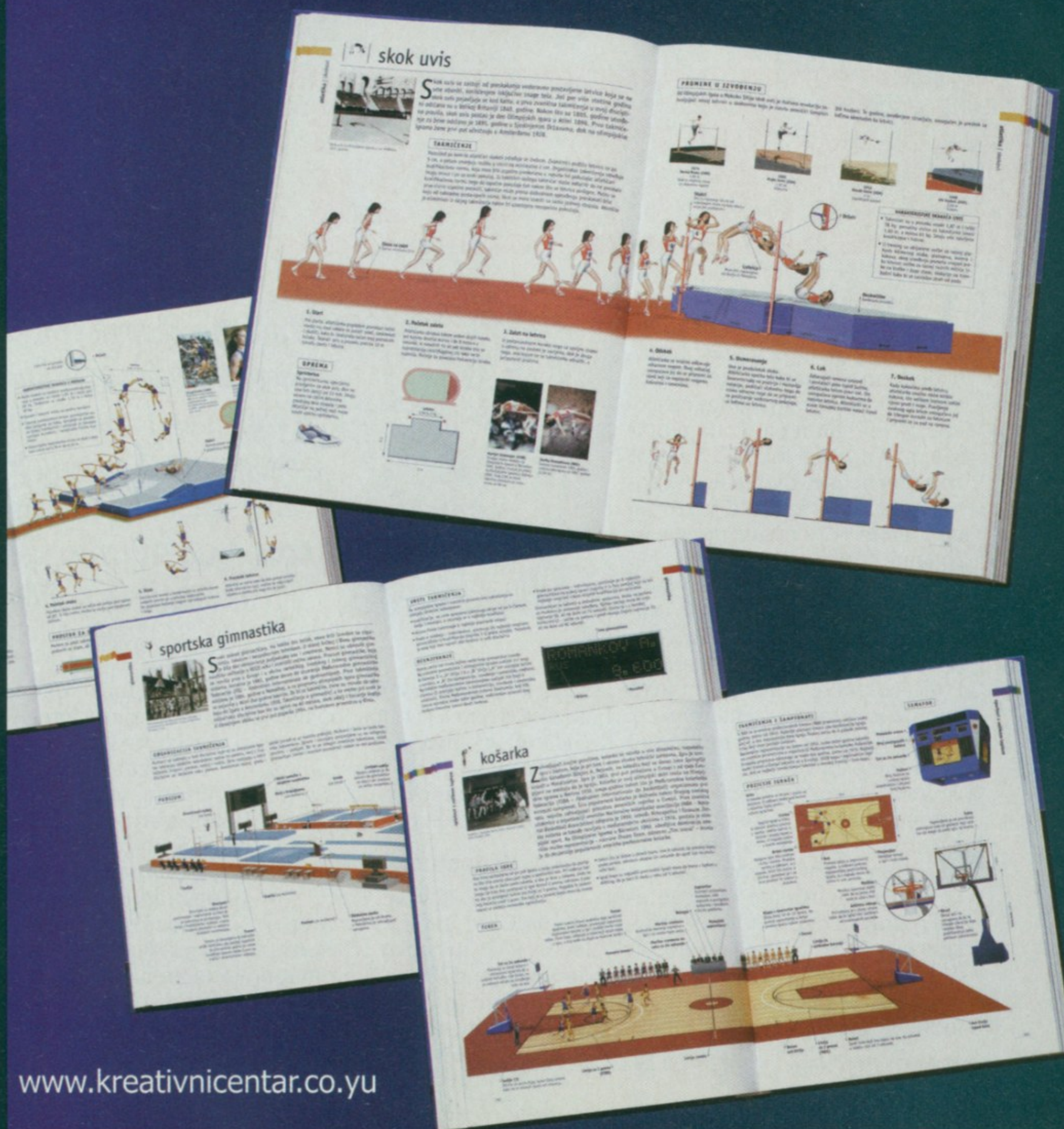
Књигу наручите уплатом на рачун Креативног центра, број 205-3167-93, са назнаком **За књигу СПОРТОВИ**, а копију уплатнице пошаљите на факс (011) 3820 464, 3820 483 или писмом на адресу:

**КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР,
11000 Београд,
Градиштанска 8.**

Не заборавите да на уплатници или у писму читко упишете своје име и презиме, адресу на коју желите да Вам пошаљемо књигу и број телефона. Испорука наручених књига креће од **1. августа!**

Креативни центар

www.kreativnicentar.co.yu

Al! wher & ah where is my gallant Sculor gone? He's gone to Fight the Frenchmen for Georg upon y Throne. DIDO in Despair { He's gone to fight the Frenchmen to lose bother Arm & Eye. And left me here with old Antique to lay me down & cry.

ЉУБАВНА ШКОЛА

Верује се да чувени италијански колач који називају „zuppa inglese” (дословно преведено – „енглеска чорба”, односно, бисквит у крему од јаја и слатких вина) заправо потиче од Еме Хамилтон, енглеске љубавне пустиловке која је живела у другој половини 18. и првих петнаест година 19. века. Позната по лепоти и с правом убеђена у своју привлачност, леди Ема Хамилтон била је поклоник доброг залагаја, али и чашице. Није се „штедела” да нешто попије или поједе. На пример, сликар Џејмс Гилреј приказао је као веома дебелу и румену женицу која у сузама прима вест да је љубав њеног живота адмирал Нелсон изгубио живот у бици код Трафалгара.

Тако се, нажалост, у педесетој години и окончао њен узбудљиви живот. Умрла је као дебељуга, алкохоличар, коцкар – и у дуговима. Ипак, нека се нико не заваља да је Ема била

четрдесет шест

Прелеја кћерка сеоској ковача пошала је још у најранијој младости чувена заводница. Али, кад је срела своју животињу љубав, адмирала Нелсона, све остале љубави пале су у заборав

Ковачева кћи

Рођена је 12. маја 1765. године као Ејми Лион у месту Грејт Нестон у Енглеској. Њен отац био је Хенри Лион, сиромашни ковач који је умро само неколико месеци по кћеркином рођењу.

После очеве смрти, Ејмина мајка Мери Кид преселила се код својих родитеља у Хавардин. Ејми је била слатка девојчица која никада није похађала никакву школу, а било јој је само петнаест година кад је дошла у Лондон. Радила је различите послове: била је неговатељица, продавачица, служавка, собарица... Сви ти послови убрзо су јој дозлогрдили. Кад је схватила колико је лепа и привлачна, Ејми је од-

лучила да прекине с мукотрпним животом сиромашне девојке – променила је име и постала Ема Харт.

И тако, већ у седамнаестој, Ема је била добро познати члан лондонског друштва: мењала је љубавнике који су потом о њој причали бајке. Ипак, Ема је имала једну велику тајну. Као петнаестогодишњакиња, већ љубавница капетана Џона Вилета Пајна, родила је кћеркицу којој је такође дала име Ема. Девојчицу је одгајила њена мајка у Велсу и редовно је виђала све док није запала у дугове, па је и њена кћерка морала да напусти земљу. По свој прилици, умрла је недуго после смрти своје мајке, леди Хамилтон. Ема Харт имала је дете и са сер Хенријем Федерстоуном које је, нажалост, рођено мртво.

Године 1782. Ема је нашла новог покровитеља, племића

Чарлса Гревилу кога је девојчино лакомислено понашање полако почело да забрињава. Чини се да је Чарлс Ему искрено волео и бринуо се за њу. Верујући да је она најлепша жена на свету, упознао је са сликаром Џорџом Ромнијем који је потом урадио читав низ портрета ове неодољиве лепотице. Чарлс Гревил је ипак схватио да је дошао последњи час да необуздану Ему удаљи из Лондона. Због тога је 1876. године послао у Напуљ, свом ујаку сер Вилијаму Хамилтону, британском амбасадору. Мислио је да је ујак довољно стар и да нема бојазни да ће између њих букнути страсна љубав. Ема је, међутим, постала љубавница сер Вилијама, а пет година касније и његова супруга.

Познанство са адмиралом Нелсоном

Чим се удала, госпођа Хамилтон препустила се раскошном и безбрижном животу. Учила је да плеше, глуми, путовала је по Европи када је желела и колико је то желела. Сматрала је да је изванредна уметница: чак је више пута и наступала, приређујући својеврсне представе за припаднике племства и угледне личности. Сви су јој се дивили – наводно чак и сам Гете. Леди Хамилтон била је и блиска пријатељица напуљске краљице

Нису крили своју љубав: Лепа Ема Хамилтон и адмирал Хорацио Нелсон

НЕПИСМЕНЕ ЛЕДИ

Марије Каролине, супруге Фердинанда I. Као супруга британског изасланика у Напуљу, она је 1793. године пожелела добродошлицу адмиралу Нелсону кад је допловио у Напуљ... Већ тада су међу њима врцале прве љубавне искре.

Пет година касније Нелсон је поново дошао у Напуљ као жива легенда, али нарушеног здравља, без руке и без зуба. Наводно, Ема је пала у несвест кад је видела како изгледа. Ипак, било јој је јасно да је управо он, такав какав је, љубав њеног живота. Није марила што је ожењен. Уосталом, и сама је била удата. Под кровом свог мужа, остарелог сер Вилијама, Ема је неговала адмирала Хорација, а потом је у част његовог оздрављења и четрдесетог рођендана приредила пријем за хиљаду осамсто људи. Љубав је већ увелико цветала, а ни адмирал, па

ни Ема то нису желели да крију. Што је најзанимљивије, ова веза није сметала ни њеном мужу.

У Лондону, у кући коју је изнајмио њен муж Вилијам, Ема је 31. јануара 1801. године родила кћерку Хорацију. Дете је, наравно, било Хорацијево. Исте године адмирал је купио дворца у Вимблдону где је живео срећно и складно са својом вољеном Емом и њеним мужем. Сви су били згрожени њиховим понашањем. Сер Вилијам убрзо је умро у Емином наручју, остављајући у тестаменту Хорацију Нелсону на дар омиљен Емин портрет. У опоруци је чак написао: „Нека га Бог благослови, а да је срамота свакога ко другачије каже!” Још у то време новинари су у стопу пратили адмирала и леди Хамилтон. Писали су о томе како је госпођа Хамилтон уредила кућу, кога је позвала у госте, шта је послужено за вечеру. Хорације Нелсон

напоследку је чак успео и да се разведе од своје жене Фани. Али, ни тада оговарања нису престајала. Прељубници су остали прељубници. Њихова срећа је кратко трајала. Године 1803. Нелсон се вратио свом послу и отпловио остављајући трудну жену – Ема је родила кћеркицу која је, нажалост, живела само неколико недеља. Очајна, ишчекујући Хорацијев повратак, Ема се препустила коцкању, јелу и пићу.

Док је умирао, лежећи рањен после битке код Трафалгара, Нелсон је замолио свог капетана Хардија да брине о леди Хамилтон. Међутим, то се није догодило. Морнарица није хајала за ванбрачну љубав славног адмирала Нелсона, а Ема је олако прокоцкала новац који јој је покојни муж оставио. Није испунила ни Нелсонову жељу да после његове смрти узме презиме Нелсон. Остала је Ема Хамилтон. Због дугова, последње године

живота провела је у затвору и то са кћеркицом. Онда је побегла из земље...

Још неколико занимљивих чињеница из живота неодољиве Еме. Кад је напустила Лондон и отишла у Напуљ, Ема је била неписмена. Ипак, убрзо је научила да чита и пише, чак и на италијанском. Осим тога, била је и одлична плесачица, а њеним сивкасто-плавим очима нико није могао да одоли. Али, то јој није помогло да поживи срећно до краја живота. Банкротирала је и преминула у Калеу 15. јануара 1815. године. Сахрањена је у најпростијем сандуку, као уосталом и сви сиромашни људи. Њена кћерка Хорација срећно се удала и родила чак десеторо деце. Хорацијина деца носила су углавном име славног деде (Нелсон, или Хорацио Нелсон), али ниједном женском детету није дала име своје прелепе мајке. За сваки случај ■

М. Ођановић

Sočno
Voćno
Egzotično!

Oseti Voće,
Oseti ritam,
u novim ukusima
egzotike
iz voćne Fabrike!

fruvita

www.fruvita.co.yu

ОВО МОЖДА НИСТЕ ЗНАЛИ

● Истраживачи са америчког Универзитета Колумбија проучавају **мозак морских пужева** не би ли стекли увид у неуродегенеративне поремећаје код људи.

Препознали су 104 гена морских пужева сличних онима који се код људи доводе у везу с Паркинсоновом и Алцхајмеровом болешћу. Пошто пужеви имају релативно једноставан нервни систем у поређењу с нашим, научници се надају да ће им наредна истраживања помоћи да боље схвате како ради људски мозак ■

● Марсовски извиђачки орбитер (MRO) тражиће остатке **изгубљених летелица** на Црвеној планети. Насин „Марсовски поларни лендер” и британски „Бигл 2” нестали су негде на планети, а опрема на MRO летелици која шаље слике високе резолуције помоћи ће да се открију летелице, а можда да се утврде и разлози кvara ■

● **Увоз дивљих птица** у Европску заједницу биће забрањен од јула 2007. године као покушај да се спречи ширење птичјег грипа.

Приступ ће бити дозвољен само птицама одгојеним у заробљеништву. Ова забрана требало би да заштити милионе птица укључујући и ретке врсте као што је афрички сиви папагај (на слици) ■

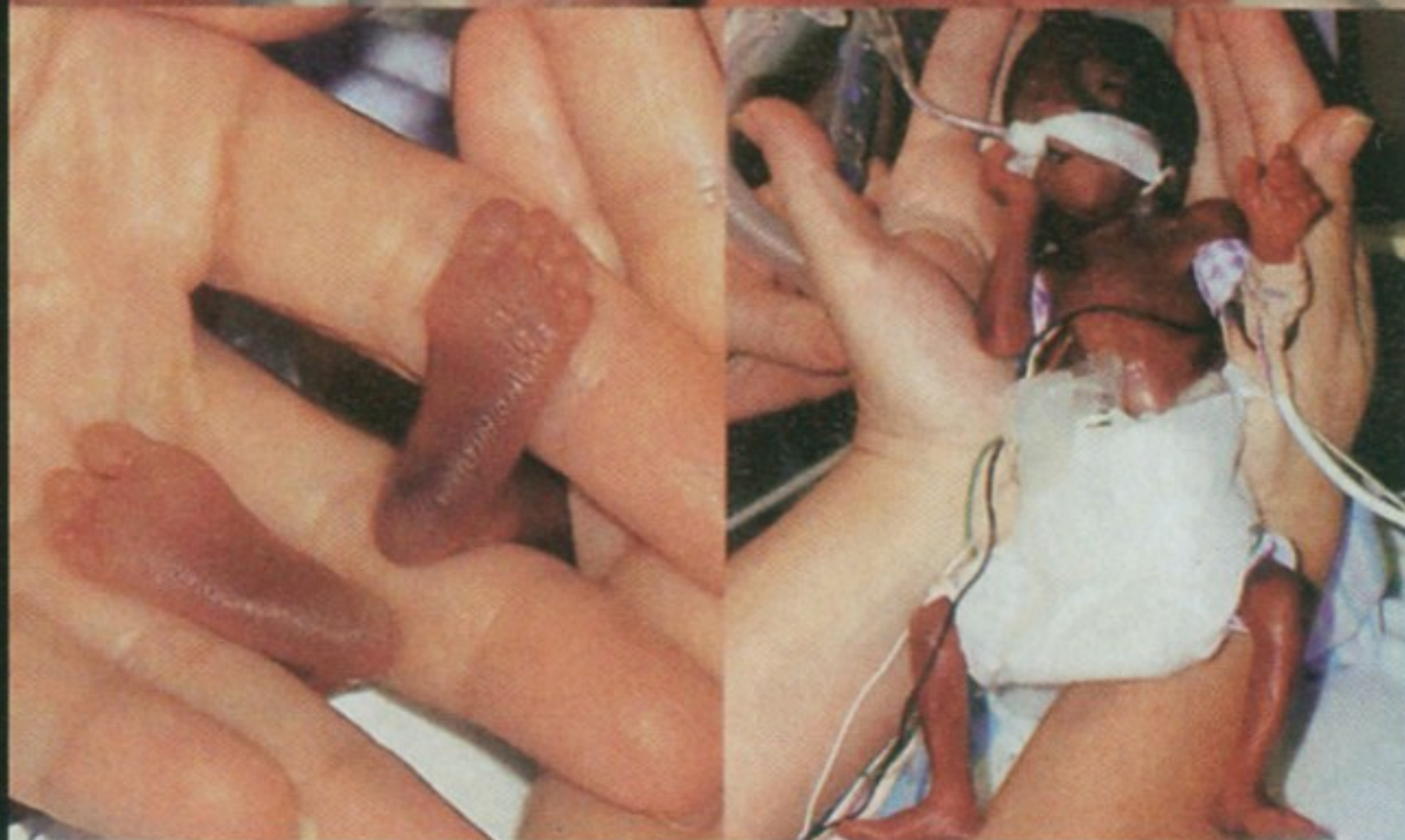

● Уобичајени антибиотици са **лошим бактеријама често истребе и добре**. Научници са Универзитета Висконсин у Медисону развили су други поступак одбране организма који називају „разоружавањем”. Нападају се само спољашњи делови бактерије који носе гене одговорне за способност бактерије да проузрокује болест. Тако она остаје разоружана, али не и уништена ■

● На слици се види **Мекнотова комета** како пара небо изнад јужне полулопте остављајући задивљујући реп дуг 30 километара. Комета која је прошла близу Земље у јануару ове године најсветлија је која нас је посетила у последњих 40 година. Открио ју је астроном Роберт Мекнот прошле године. На северној полулопти њен пролазак био је мање задивљујућ јер јој је путања била преблизу Сунца ■

● **Дивовска беба** на слици је Антонио Круз из Мексика, који је на рођењу имао невероватних 6,4 килограма. Спрам њега остала деца делују патуљасто ■

● Нови подаци с Марса наговештавају да је последњих година можда било неког протицања **воде на Црвеној планети**. На фотографијама које је Mars Global Surveyor начинио

1999. године примећене су одређене бразде које изгледају другачије на фотографијама из 2004. и 2005. године. Научници Насе верују да је промене начинила текућа вода ■

● **Инјекције инсулина** могле би да постану прошлост за дијабетичаре. Научници на Тајвану развијају инсулинску пилулу која може да се прогута. Лек се за сада уноси инјекцијом јер би га, ако се гута, желудацне киселине разориле. Међутим, нов начин производње пилула, заснован на хемикалијама нађеним у оклопу рачића, могао би да заштити инсулин у желуцу и омогући његово лековито дејство ■

Воде око Ки Веста врло су опасне, па је ту бар један брод свакога дана доживљавао бродолом ударајући о коралне гребене.

ПУТОВАЊЕ ОКО СВЕТА ЗА ЖИВОТ Н

Најјужније место у Северној Америци, град и острво Ки Вест на Флориди, смештено је између Хаване и Мајамија, окружују га воде Мексичког залива и Атлантског океана, стратешки је важна лука, сан многих туриста и нимало не личи на приморско место

Дрвене, ниске куће, барови с вратима као из каубојских филмова, кукурикање петлова по прашњавом друму... стварају осећај да сте на Дивљем западу.

Нобеловац Ернест Хемингвеј који је на овом острву живео десет година и за то време написао „Збогом, оружје“, „За ким звона звоне“, „Имати и немати“, „Снегови Килиманџара“, обележио је начин понашања данашњих туриста. Већина жели да, бар накратко, проживи пустоловне дане као Папа – риболов преко дана и, за америчке прилике, разуздан ноћни живот (читај може да се пуши). Град је пун брадатих мушкараца са шеширима и особа обучених у шарене кошуље и бермуде. Опустено се гегајући у јапанкама,

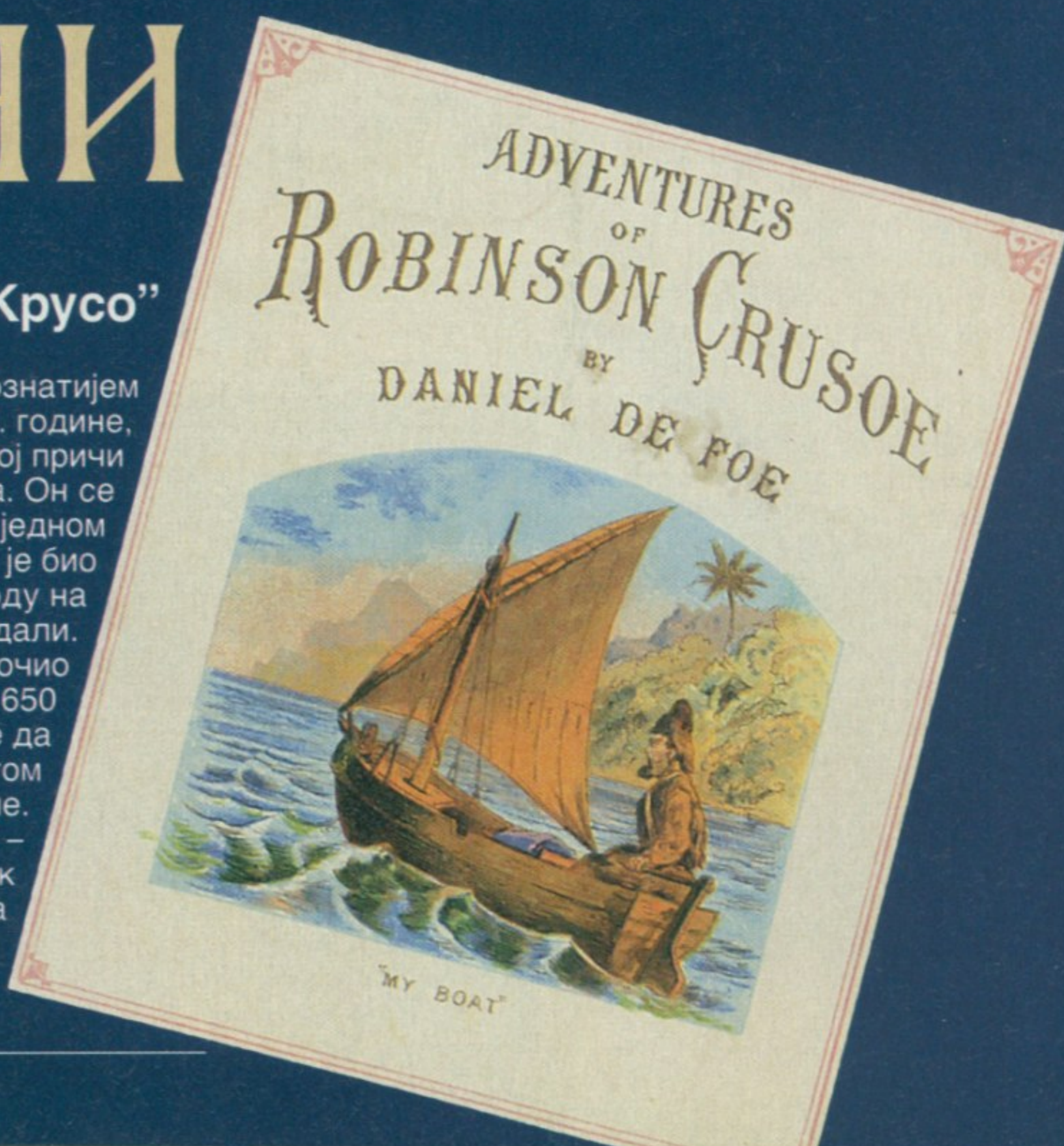
они шаљу поруку „доста ми је тих цивилизацијских глупости“. Али, то је типично америчко место које својим грађанима нуди да, за промену, глуме опуштено и откачено. Један мит и овде је претворен у индустрију.

Историја острва погодује стварању слике необичног места. Острво је открио шпански освајач Хуан Понс де Леон 1521. године и оно је три века припадало Шпанији. Онда је 1821. Ки Вест купио Џон Симонтон, пословни човек из Америке. Он је у једном бару у Хавани, током ноћи пуне рума, наговорио шпанског официра задуженог за острво да му га прода за 2000 долара. Треба знати да је тада Ки Вест било усамљено рибарско место

ПЕТ НАЈПОЗНАТИЈИХ УМЕТНИЧКИХ ВИЂЕЊА БРОДОЛОМА НАСУКАНИ

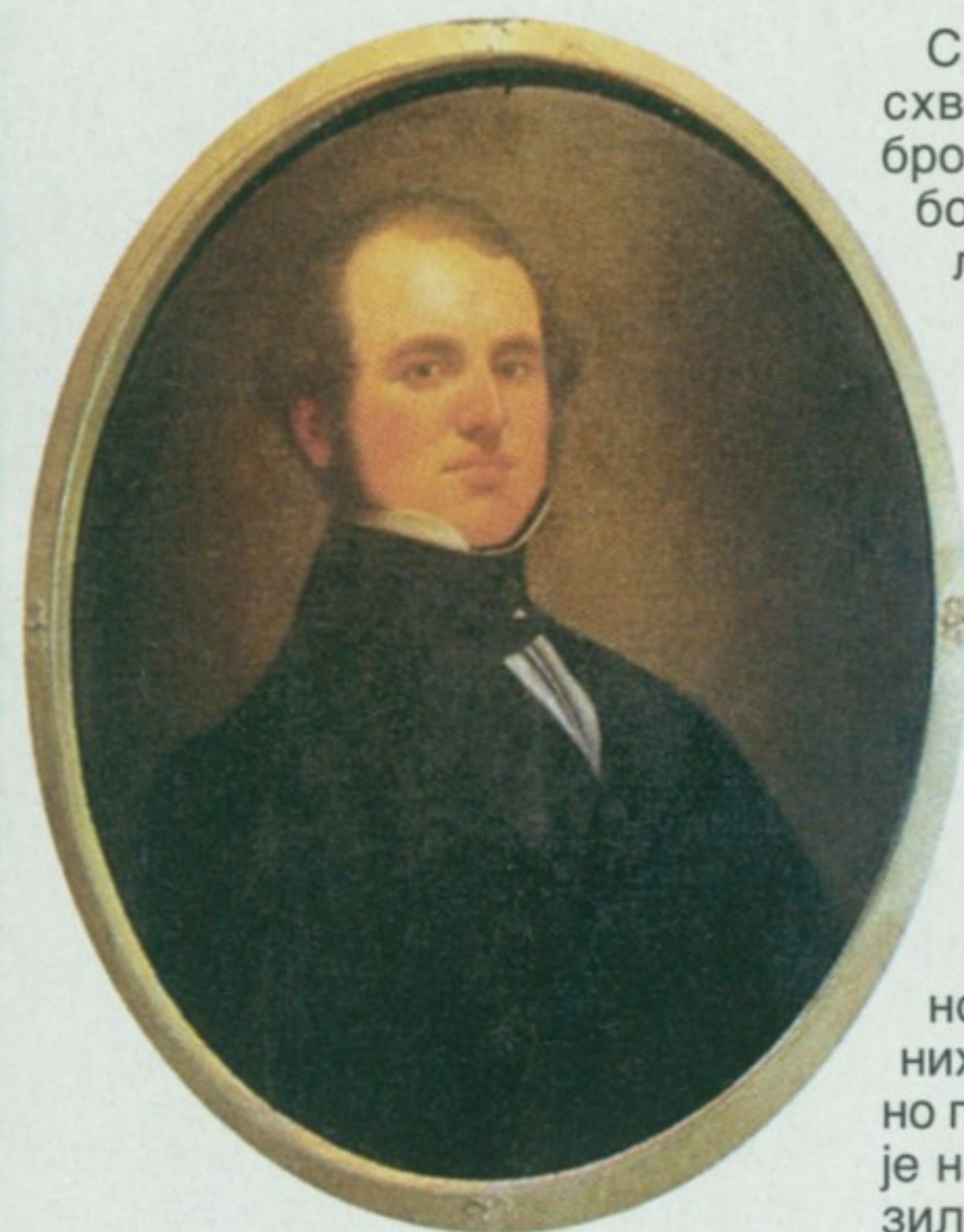
„Робинзон Крусо“

Данијел Дефо је свој роман о најпознатијем бродоломнику на свету, објављен 1719. године, засновао највероватније на истинитој причи шкотског морнара Александра Селкирка. Он се 1704. године обрео међу гусарима на једном путовању које је лоше текло. Капетан је био тиранин, брод је био лош и пропуштао воду на све стране, а Шпанци су их често нападали. Кад му је све то дојадило, Селкирк је скочио с брода наомак острвца удаљеног 650 километара од обале Чилеа. Очекивао је да ће убрзо бити спасен, али је на пустом острву провео више од четири године. Ипак, прошао је боље од својих другова – брод је потонуо убрзо пошто га је Селкирк напустио. Преживела су само осморица морнара ■

99 ДИНАРА – КИ ВЕСТ

А ТУЂОЈ НЕСРЕЋИ

Џон Симонтон купио је острво Ки Вест за 2000 долара.

на које су гусари радо свраћали због његове удаљености од копна. Некада је био на крају света, а данас су сви „кијеви“ (ки значи пешчано острвце) на Флориди повезани са 43 моста и аутопутем који је од Мајамија до Ки Веста дугачак 200 километара.

Симонтон је имао „нос“ и схватио да одатле може добро да се тргује, а због дубоког мора да се изгради лука, а потом и да се преговара с војском. Одмах је продао две трећине острва „инвеститорима“, али је изградња луке ишла споро.

Ураздобљу од 1840. до 1890. године Ки Вест је био један од најбогатијих градова у Америци захваљујући посве необичној делатности – заплени насуканих бродова. Наиме, у златно поморско доба, сваки дан је надомак Ки Веста пролазило око стотину бродова. Пошто су ту воде веома опасне, бар један брод дневно доживео би бродолом ударивши о корални гребен. Са осматрачког торња „кивестовци“ су посматрали кретање бродова, спасавали бродоломнике, а за узврат присвајали све што би се на броду нашло (од злата, сребра, порцелана, чаја, памука, свиле, рума до доброг вина и стилског намештаја). Брод-

ску имовину и товар касније су продавали на аукцији. Али, у пословању „док једном не смркне, другом не сване“ сваком дође ред за смркавање. Тако је са усавршавањем поморских уређаја и изградњом железничке пруге која је Ки Вест повезала с копном, острвљанима пропао посао с бродоломницима.

И то је Америка: Џонсон јуниор у својој реплици Ван Гогове „Собе“.

Током пловидбе ка Ки Весту, Вилијам Вајтхед описао је 1830. године светионик крај острва и његове обале: светионик је срушио ураган још 1846. године.

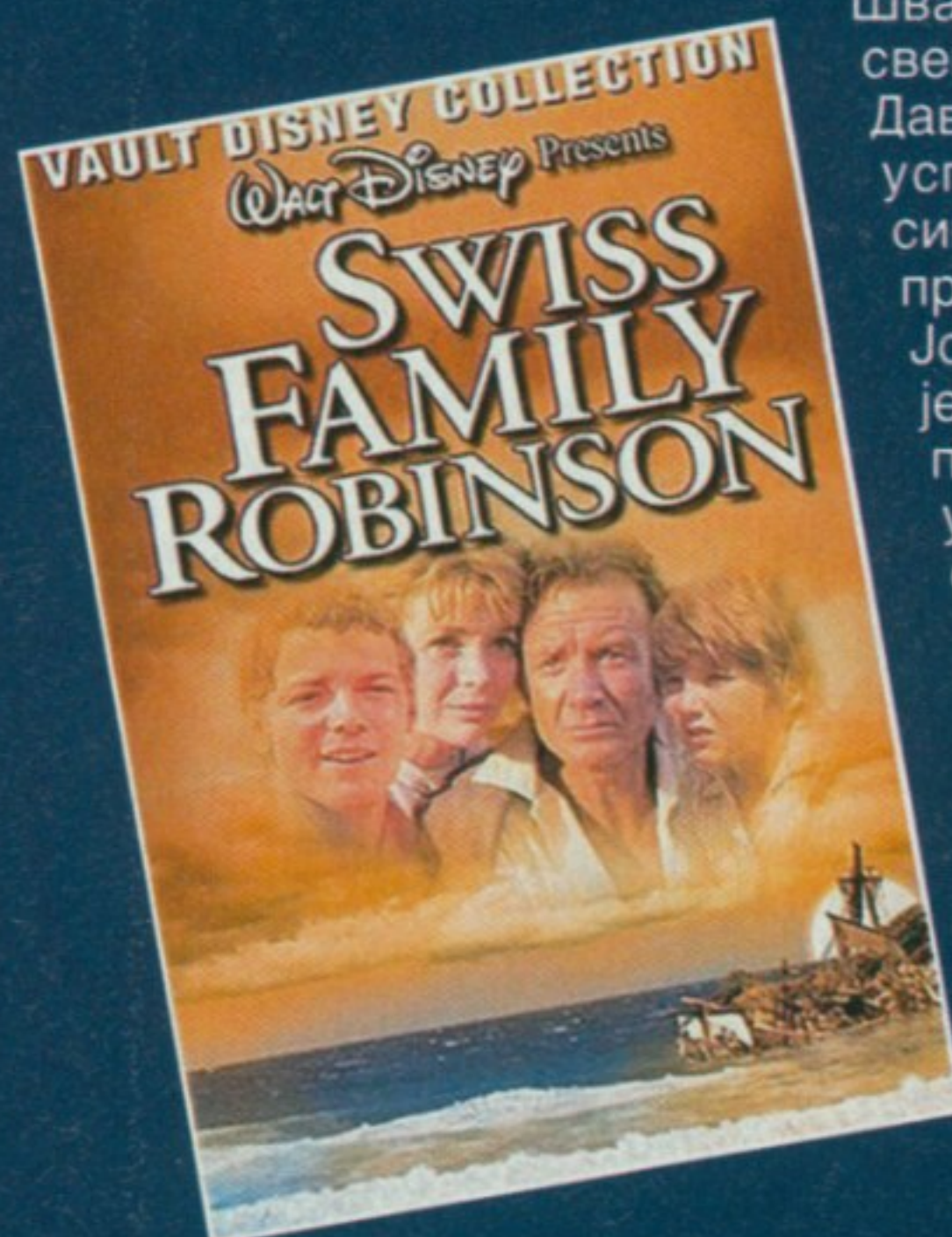

„Изгнаник“

Сем што је успео да постигне немогуће (а то је да сатима држи пажњу публике само с једним глумцем и музичком пратњом), овај пустиловни филм с Томом Хенксом остао је упамћен и по бескрупулозној реклами за поштанско-курирску службу „Федекс“. Многи гледаоци не знају да „Федекс“ није платио ову рекламу у „Изгнанику“. Додуше, неке сцене снимане су у стварним „Федексовим“ подружницама у Москви и Мемфису, укључујући и службенике и директора Фреда Смита. Срећом, неко од челника знао је да стане пре но што претерано рекламирање „Федекса“ кроз цео филм не изазове супротно дејство код гледалаца ■

„Швајцарски Робинзони“

Прича о „Швајцарској породици Робинзона“ прерађена је у неколико филмова и најмање пет ТВ серија, а настала је почетком 19. века.

Швајцарски свештеник Јохан Давид Вис успављивао је синове маштовитим причама које је Јохан Рудолф, један од синова, прикупио и уобличио у роман објављен 1812. године. Игром случаја, он је и аутор стихова швајцарске химне ■

Острво Ки Вест открио је 1521. године шпански освајач Хуан де Леон: 1850. године ово је био један од најбогатијих градова северног дела САД.

Осматрачки торањ претворен је у музеј и кад се туристи попну на његов врх, иначе безначајне висине, добијају беџ с натписом „Попео сам се на Ки Вест торањ“. Ово истичемо, иако скрећемо с теме, зато што тај беџ илуструје чувени амерички начин награђивања и напредовања. Напред се иде малим, јасно одређеним корацима, а сваки успех се награђује. У Америци стално добијате оно што психолози називају „позитивно поткрепљење“ – од похвале, комплимента, охрабрења, до веће плате, што боље делује него став „не хвали га да се

Више од хиљаду људи некада је сакупљало морске сунђере око Ки Веста: на слици је рибар са својим дневним „уловом“.

не поквари“ или „радио, не радио, свира ти радио“.

Иако су први становници Ки Веста, поред Индијанаца, били рибари с Кубе и емигранти с Бахама, данас га насељавају, а и посећују, углавном белци. Ту су уметници, љубитељи мора, хомосексуалци, хипици, чичице с каубојским чизмама и косом везаном у реп који стварају атмосферу необавезности и утичу да туристи искључе мобилне телефоне, навуку памучне шортсе, запевају у караоке бару, па чак и запале. Некада су с Ки Веста свакодневно ишли бродови и авиони у Хавану, а сада су од Кубе остале само кубанске цигаре које се продају на сваком ћошку.

У једном дану на Ки Весту (јер он припада Америци где

нема блејања и празног хода) просечан Американац ће пре подне отићи бродом на пецање или роњење, после подне ће посетити изложбу у Историјском музеју где наследник хемијског предузећа „Џонсон и Џонсон“, седамдесетогодишњи Џонсон јуниор, излаже своје скулптуре у природној величини којима оживљава слике Манеа, Реноара и Ван Гога те вам пружа прилику да шетате између ликова Манеовог „Доручка на трави“ или уђете у Ван Гогову „Собу“ (што је кич над кичем јер обезвређује интимну поруку сликара), а увече ће са супругом опуштено певати омиљене песме из свог детињства у караоке бару. И потпуно задовољан, испуњен разним садржајима, отићи ће на спавање ■

Слободанка Лазаревић

„Матанго“ или „Напад људи гљива“

У овом јапанском филму из 1963. године једна јахта претрпела је бродолом, а путници (психолог, његова девојка, успешни бизнисмен, познати певач, писац, морнар и капетан) спасавају се у чамцу прекривеном гљивама. Да би преживели, бродоломници се хране гљивама које их претварају у свирепа гљиваста чудовишта ■

„Плава лагуна“

Шта би се десило с двоје седмогодишњака који се нађу на пустом острву и тамо одрасту и достигну полну зрелост? Према овом прилично лошем филму из 1980. године, стасали би у Брук Шилдс и Кристофера Еткинса. „Плава лагуна“ је римејк истоименог филма из 1949. године у коме је главну женску улогу играла Џин Симонс, заснованог на роману Хенрија де Вере Стакпула из 1908. године. На страну што сваки трећи кадар показује реакцију неког изненађеног папагаја на претходну сцену, филм је пун нелогичности. Колиба коју су саградили двоје бродоломника подсећа на хотелску собу за младенце (што је касније успешно пародирано у комедији „Строго поверљиво“), а на другом крају острва бораве дивљачки урођеници с којима се бродоломници до краја филма ниједном не сретну ■

ZDRAVANAVIKA

To je mleko!

Svakog dana popijte barem dve šolje svežeg mleka kako biste zadovoljili potrebu za kalcijumom i vitaminima, neophodnim za očuvanje dobrog zdravlja.

Direktno sa vojvođanskih pašnjaka dolazi nam potpuno prirodno Somboled sveže mleko. Ne sadrži konzervanse a jedinstvena PET boca sa UV zaštitom čuva dragocene sastojke mleka čak šest dana i nije ga potrebno kuvati.

Namenjeno je celoj porodici, a mleko sa bogatijim sadržajem mlečne masti od 2,8% idealno je za decu.

Neka Somboled sveže mleko postane vaša svakodnevna zdrava navika.

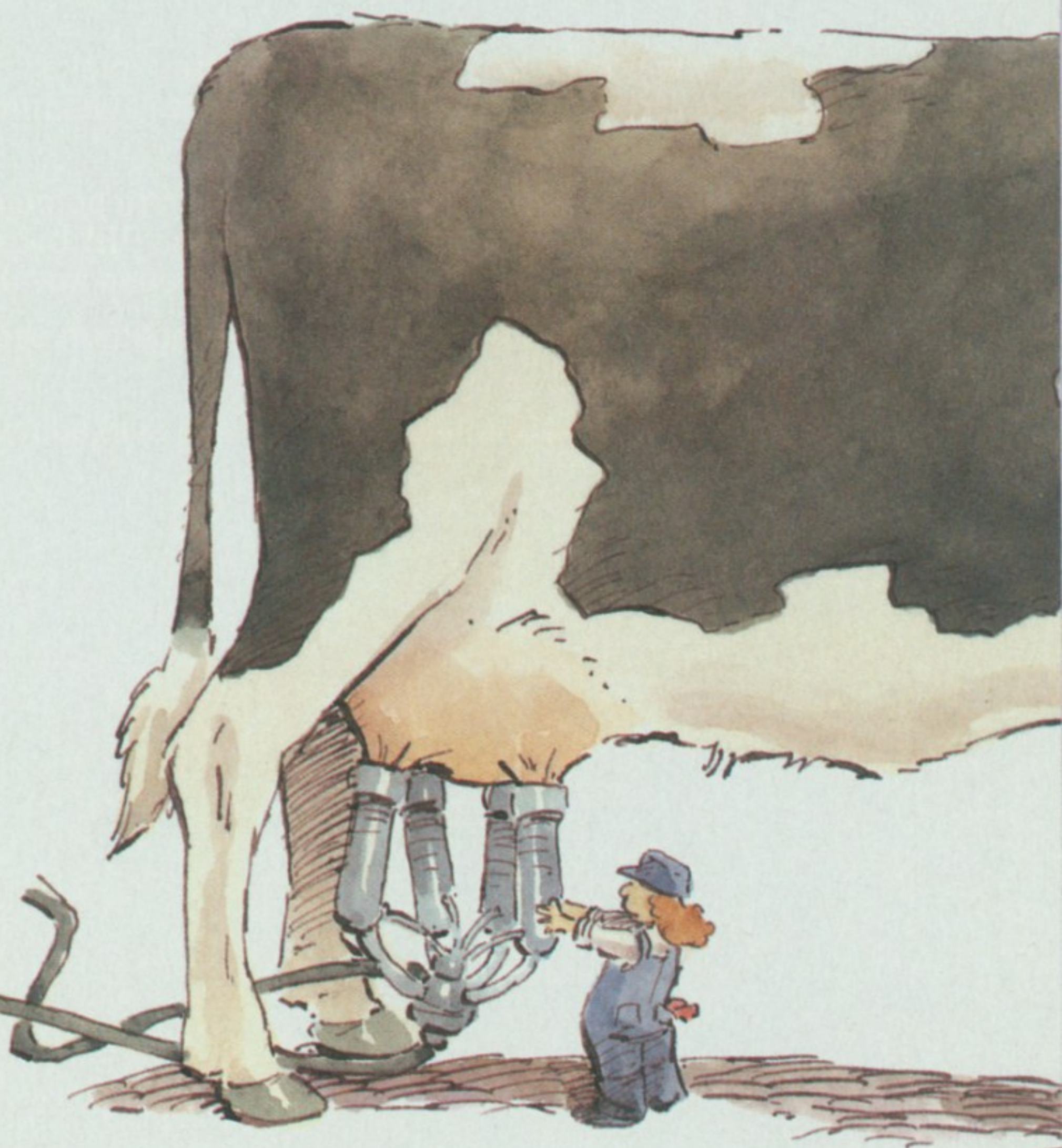
КАКО СЕ ПРАВИ... КАКО СЕ ПРАВИ...

Млеко

Краве музаре дају највећи део млека у Северној Америци, али на другим местима није баш тако. У Лапонији се млеко добија од ирваса, у Грчкој од коза и оваца, у пустињама северне Африке од камила, од коња у Монголији, лама у Перуу и јакова на Тибету.

Млеко се назива савршеном храном зато што садржи све што је потребно нашем телу – масти, беланчевине, угљене хидрате и већину минерала и витамина.

1. На већини узгајалишта за мужу крава користе се машине. Грозд чашица се прикачи за брадавице на крављем вимену. Свака од њих подвргне се вакууму тако да млеко тече из вимена, а онда се пушта ваздух како би се брадавица масирала и опустила. Тај поступак се наставља све док крава не буде измужена.

2. Сирово млеко тече у дезинфиковани, расхлађени резервоар. Камионска цистерна са изолацијом преноси га у фабрику за прераду. Возач проверава квалитет млека пре него што га упумпа у резервоар.

3. У фабрици лабораторијски техничари испитују квалитет и чистоћу млека пре него што га упумпају у резервоар за складиштење.

Beli Put
Izdavačka kuća

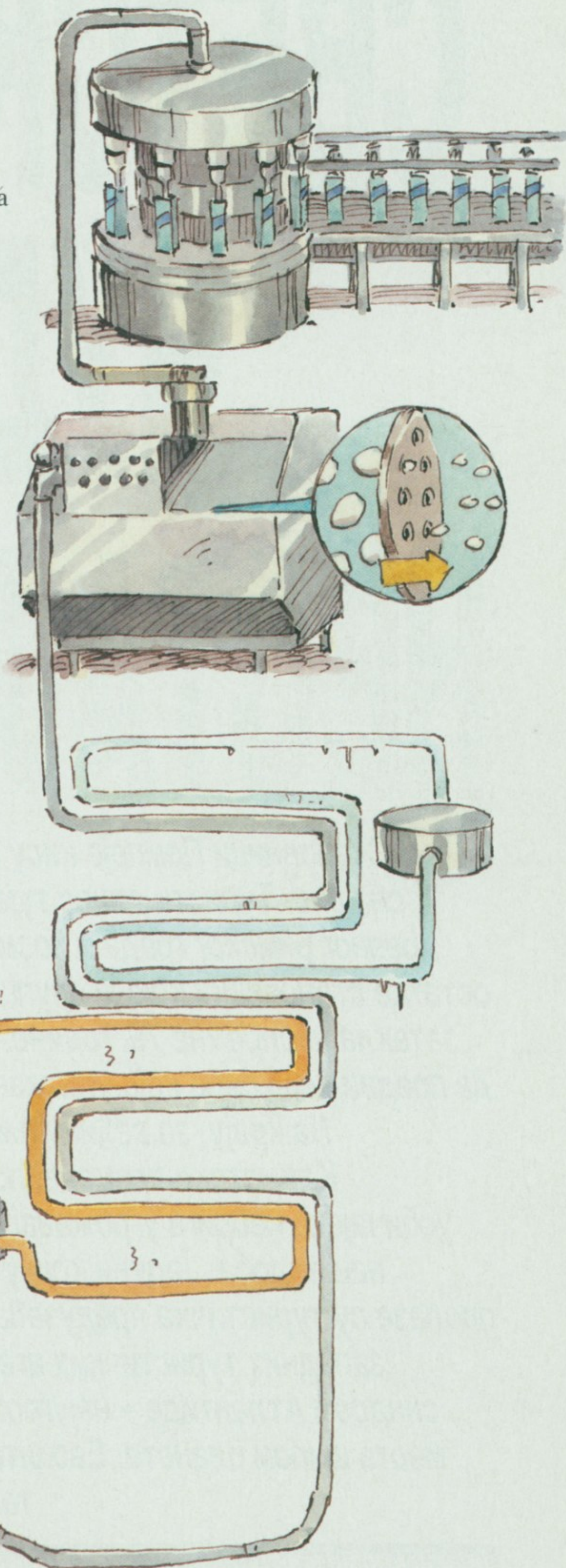
6. Млеко се хомогенизује тако што се под притиском пропушта кроз веома мале рупе. Тако се разбијају угрушци масти, те се кајмак не одваја од млека.

5. Млеко се пастеризује како би се убиле штетне бактерије и како би оно дуже остало свеже. Загрева се петнаест секунди на 72 степена Целзијуса, а онда брзо хлади.

4. Млеко се раздваја на састојке коришћењем „центрифуге”. Обере се кајмак (у ком је највећи део масти) тако да остане онолико колико је потребно за жељени млечни производ.

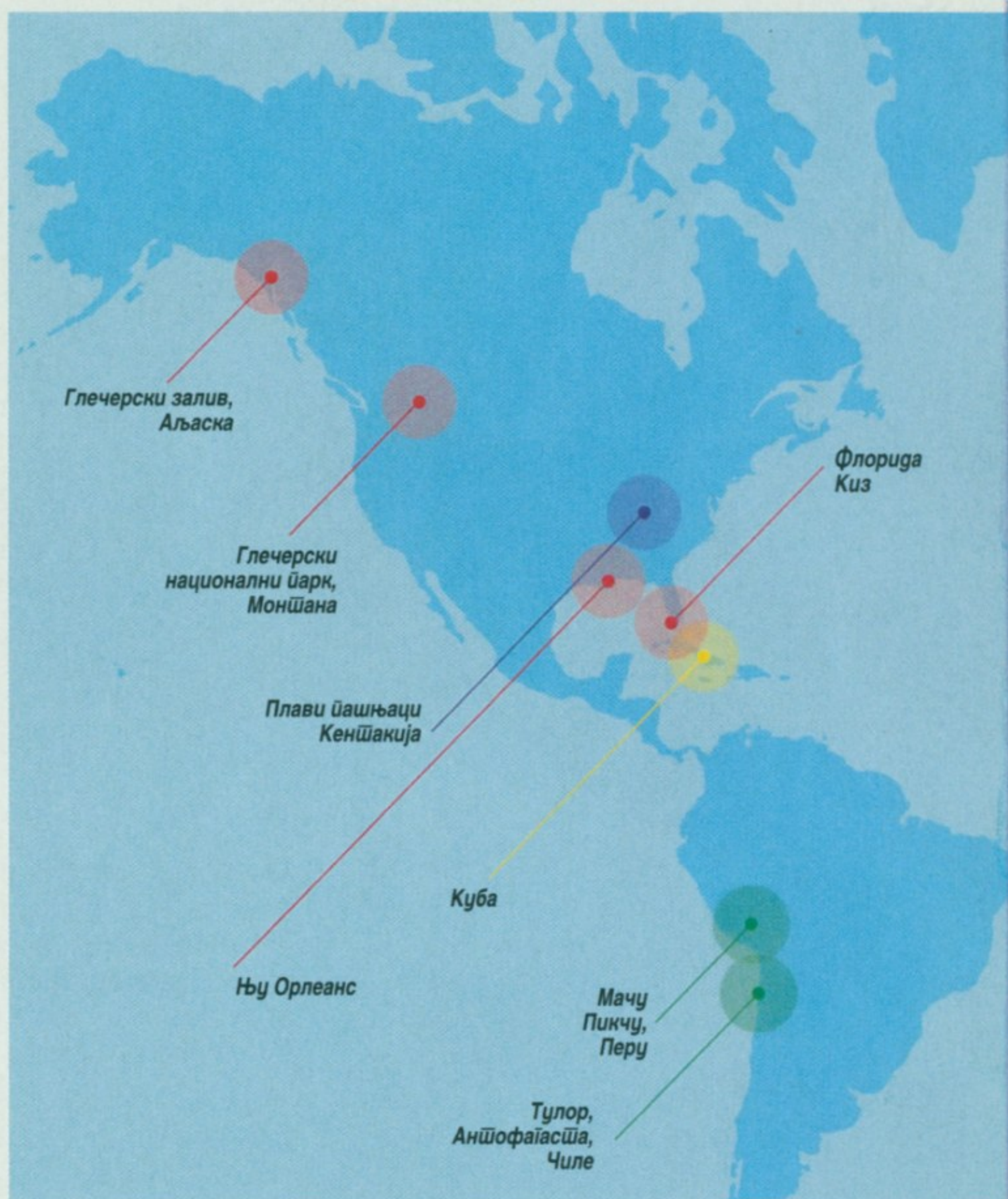

7. Додају се витамини А и D како би се повећала хранљивост и млеко се упумпава у стерилисане посуде (воском премазан тетрапак, пластичне боце или кесе).

НА РАДОСТ ТУРИСТИЧКИХ ПРЕДУЗЕЋА

СВЕТСКА ЧУДА НЕСТАЈУ!

Становници Помпеје нису ни знали шта их је снашло. Туристи данас тумарају рушевинама древног римског града и посматрају окамењене остатке становника које је ерупција вулкана Везув затекла неспремне 79. године. Ми данас можемо да предвидимо силе које угрожавају наш опстанак.

На крају, за већину њих сами смо криви. Климатске промене, политички немири и уобичајена небрига угрожавају нека од обележја нашег доба. Једини који у свему томе добро пролазе су туристичка предузећа. Новост у понуди западних туристичких агенција је такозвани синдром Атлантиде – најугроженија туристичка места широм планете. Ево шта су кључне тачке таквог путовања

Девеџ месџа која џреба џосеџиџи док за џо још има разлоџа

Глечерски залив, Аљаска

Од седамдесетих година прошлог века просечне температуре у поларној области расле су двоструко брже од светског просека. Глечери који су се некад видели из залива сада су се толико истопили да је за њихов обилазак потребно додатно путовати чамцем још цео један сат ■

Куба

Последица неминовне смрти Фидела Кастро биће, по свим предвиђањима, претварање тихе, заостале и неприступачне Кубе у блештаво место препуно кича и неукуса, налик на Лас Вегас. „Да одемо на Кубу док је Фидел жив”, све чешће кажу туристи желећи да виде земљу изгубљену у времену ■

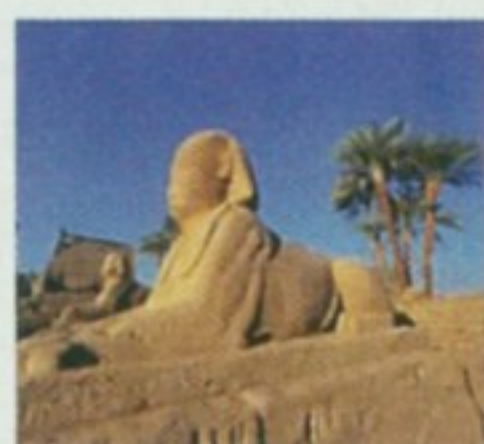
Мачу Пикчу, Перу

Филмски кран коришћен у снимању рекламе за пиво усред рушевина древног града цивилизације Инка оштетио је 2000. године један од најважнијих остатака тог места. Нагло повећан број туриста могао би Мачу Пикчу довести на прво место Фонда за заштиту светских споменика као једно од најугроженијих места ■

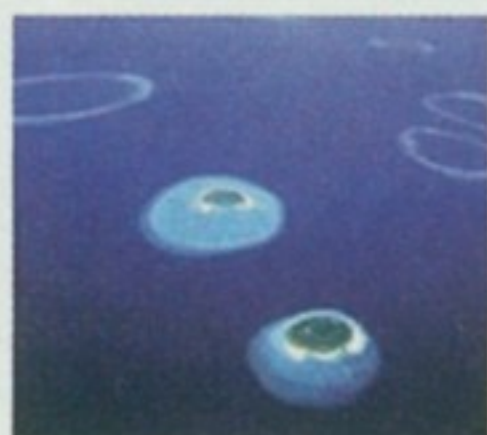
Венеција, Италија

Желите да обиђете Трг светог Марка? Можда ћете за ту прилику морати да изнајмите кајак. Саграђен у заливу Јадранског мора, најромантичнији град на свету није угрожен само порастом нивоа мора – он све више тоне. Нека подручја под водом су чак три месеца годишње ■

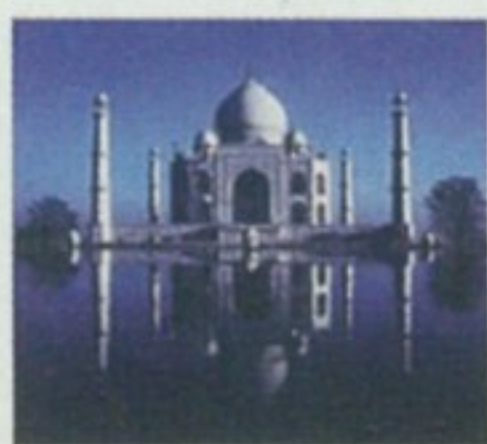
Луксор, Египат

После туризма, земљорадња је жила куцавица у долини Нила. Међутим, наводњавање поља шећерне репе проузроковало је плављење земљишта у Луксору. Оштећени су темељи грађевина старих 3000 година. Угрожени су Долина краљева, Карнак и храм у Луксору ■

Малдиви

Рај у Индијском океану, око 650 километара југозападно од Шри Ланке, састоји се од 1190 острва. Ниједно од њих не издиже се више од 2,5 метара из воде. И најмањи пораст нивоа мора могао би да поплави највећи део Малдива претварајући престоницу Мале у нову Атлантиду ■

Таџ Махал, Индија

Симбол вечне љубави владара Шаха Џахана према његовој вољеној Мумтаз Махал угрожен је поплавама, а мермерне куполе све више тамне. И као да то већ није довољно, појавила се и нова претња – тероризам. Након прошлогодишње претње бомбом, влада је прогласила Таџ Махал најугроженијим индијским спомеником ■

Велики кинески зид

Преплављен с три милиона посетилаца годишње, овај споменик дуг 6800 километара брзо се урушава. Охрабрује новост да је од децембра 2006. године туристима забрањено да односе комадиће зида као сувенире ■

Велики корални гребен, Аустралија

Кад се океани загреју, корали избацују алге које им дају највећи део енергије путем фотосинтезе. Ако се вода убрзо не охлади, корали угину. Пораст температуре мора за свега један степен Целзијуса био би довољан да уништи највећи број чувених коралних гребена ■

OSVEŽI SE I POBEDI!

Trči brže!

Ako želiš da pobediš,
da budeš brži,
jači, bolji...
uzmi Aqua Viva Junior.
Dva SUUPER ukusa -
šumsko voće i jabuka
uz pravu meru
vitamina i minerala
pomoći će ti da uvek
budeš bolji od drugih.

Uz AQUA VIVA JUNIOR
ti uvek MOŽEŠ VIŠE!

aqua viva JUNIOR

NOVO

OBOGAĆENO
MINERALIMA

VREME JE DA PRONADEŠ
IGRAČKE I KNJIGE
ZA LEPŠE
I VESELIJE LETO!

Raspust,
Kozmo i ti -
savršeno zabavan
letnji tim!

KOZMO

Dečiji svemir

107560

Nušićeva 11 Beograd 011 33 454 90 Radno vreme: od 10 do 21h, nedeljom od 11 do 17h

TEENAGE TV PEĐOLINO
subotom od 10:10

89168

ПОСЛЕ 1000 ГОДИНА

ДАМЕ ВЕСЛАЈУ НЕЖНИЈЕ

У ѿондоли
с девојком:
Александра Хаи,
ѿрва је жена
у ѿошово
хиљадуѿодишњој
исѿорији
венецијанској

ѿондолијерсѿива, која каналима
ѿревози ѿуристѿе

И з 1094. године потиче спис венецијанског дужда Виталеа Фалијера у ком он помиње посебне чамце који превозе становнике Венеције: гондоле. Од тада, све до данашњих дана, гондоле су остале особеност овог града на води. Кроз векове су се помало и мењале, али основни облик овог чамца остао је исти. Као и чињеница да, стојећи на крми, гондолу вози, веслајући једним веслом, само једна особа: гондолијер.

Колико је познато, у безмало хиљадугодишњој историји гондола, ниједна жена није била гондолијер, бар не званично. Ко зна, можда је нека прерушена девојка и пре више стотина година радила овај мушки посао. Јер, Венеција је град маски и прерушавања. Међутим, сва је прилика да одважни венецијански гондолијери то не би дозволили. Ипак, то су на једвите јаде учинили недавно, када је четрдесетогодишњој Александри Хаи, Немици из Хамбурга, пошло за руком да добије дозволу и превози гондолом путнике једног венецијанског хотела. Она је три пута пала на испиту за гондолијера. Уверена је да су јој мушке колеге заправо то „наместиле” Али, била је истрајна.

Њена појава у гондолијерском оделу изазива повике одушевљења туриста: „Каква елеганција! То се зове војња!”, узвикују муштерије, док је колеге мрко гледају. Али, међу 425 чланова Удружења гондолијера, Александра је данас свакако најомиљенија. А реч је заиста о тешкој и напорној вештини која се у Венецији углавном

преноси с колена на колено, тачније – са оца на сина. Гондоле, односно „венецијански таксији”, наслеђују се, али и дотерују, купују нове.

Роберто Лупи, председник Удружења гондолијера, није задовољан што је Александра добила дозволу за превоз путника јер сматра да то није женски посао пошто гондолу није лако возити. Дугачка је нешто више од десет метара. Ниједна жена нема ту снагу.

Александра тврди да је пре десет година, кад је дошла у Венецију, све било другачије. Била је млађа и изазивала је одушевљење међу гондолијерима. Допадала им се као што им се допадају и друге младе девојке. Међутим, они нису ни сумњали да Александра намерава да постане једна од њих. Имала је више од сто педесет часова војње пре него што је почела сама да вози. Додуше, без путника. Из тог времена потичу и прва негодавања мушких колега.

Занимљиво је да је ова жена, иначе алжирског порекла, дошла у Венецију сасвим другим поводом – желела је да се бави филмом, да постане филмски редитељ. Занимала је италијанска кинематографија. Кад је стигла у Венецију и први пут као туриста села у гондолу, све се променило. Заволела је град и његове чамце. Била је то нека врста опседнутости. Упорност је очигледно била на њеној страни.

После десет година борбе с морем, каналима, другим чамцима, туристима, али и колегама, Александра признаје да је срећна али и уморна.

„Све је помало тужно. Стално се противе... Сада на-

меравају да уложе и жалбу како би ми била одузета дозвола. Што се мене тиче, могу да иду и код самог папе. Можда сам могла и нешто корисније да радим у животу. Да спасавам шуме од киселих киша, а не да се борим с мушким шовинистима!”, рекла је гондолијерка страним новинарима

„Бити гондолијер, то је, једноставно речено, венецијански обичај и не треба га мењати тако што ћемо примати жене”, сматра гондолијер Мауро Мороцини који се такође не слаже с одлуком да

жена у гондолијерском оделу крстари венецијанским каналима.

С друге стране, Франко Мартини, управник хотела у коме је као гондолијер запослена Александра Хаи, каже да је ствар заправо начелне природе: „Мушкарци гондолијери нису били поштени према Александри. Непрестано су је вређали и добацивали јој. А она уопште не вози лоше. Зато сам јој и понудио посао” ■

М. Оѿановић

OSVEŽI SE
I POBEDI!

Šutiraj jače!

Ako želiš da pobediš,
da budeš brži,
jači, bolji...
uzmi Aqua Viva Junior.
Dva SUUPER ukusa -
šumsko voće i jabuka
uz pravu meru
vitamina i minerala
pomoći će ti da uvek
budeš bolji od drugih.

Uz AQUA VIVA
JUNIOR ti uvek
MOŽEŠ VIŠE!

NOVO

aqua
viva
JUNIOR

OBOGAĆENO
MINERALIMA

108312

ТО ЖЕЛИМ

ЧУДЕСНА КОЦКИЦА

Nimzy Vibro Max

Звучници су све мањи, моћнији и изгледају све необичније. Такав је и Nimzy Vibro Max који подсећа на црну коцку величине 60 x 60 x 50 милиметара, тешку 550 грама. Довољно је поставити га на сто или било какву равну дрвену, пластичну или стаклену површину да би се добио кристално јасан звук са MP3 плејера.

Vibro Max користи „електроакустичну технологију“ да ствара вибрације у материјалу на коме стоји. Овај уређај снаге 20 вати има даљински управљач за подешавање басова, високих тонова и јачине.

Лак за ношење, Vibro Max не заузима много простора, па може да се користи у свакој просторији и добро је озвучи.

Продаје се по цени од око **120 евра**.

Више података о чудесној коцкици може да се нађе на адреси: www.widget.co.uk

МЕСЕЧИНА

Moon in my Room

Ко воли да гледа Месец и жели да сазна како изгледа свих дванаест његових мена, не мора да иде у опсерваторију и седи поред телескопа. Месец може да унесе у собу, као лампу.

Она је баш тако и названа – Moon in my Room. Светлост месечине може да се постави на ручно подешавање или да се бира између мена помоћу даљинског управљача. Лампа се напаја с две AAA батерије или четири AA.

За ову занимљиву лампу треба издвојити око **45 евра**. Moon in my Room детаљније је приказана на адреси: www.iwantooneofthose.com

ЗВУЧНО ПОСТОЉЕ

Evesham Sound Stage X1

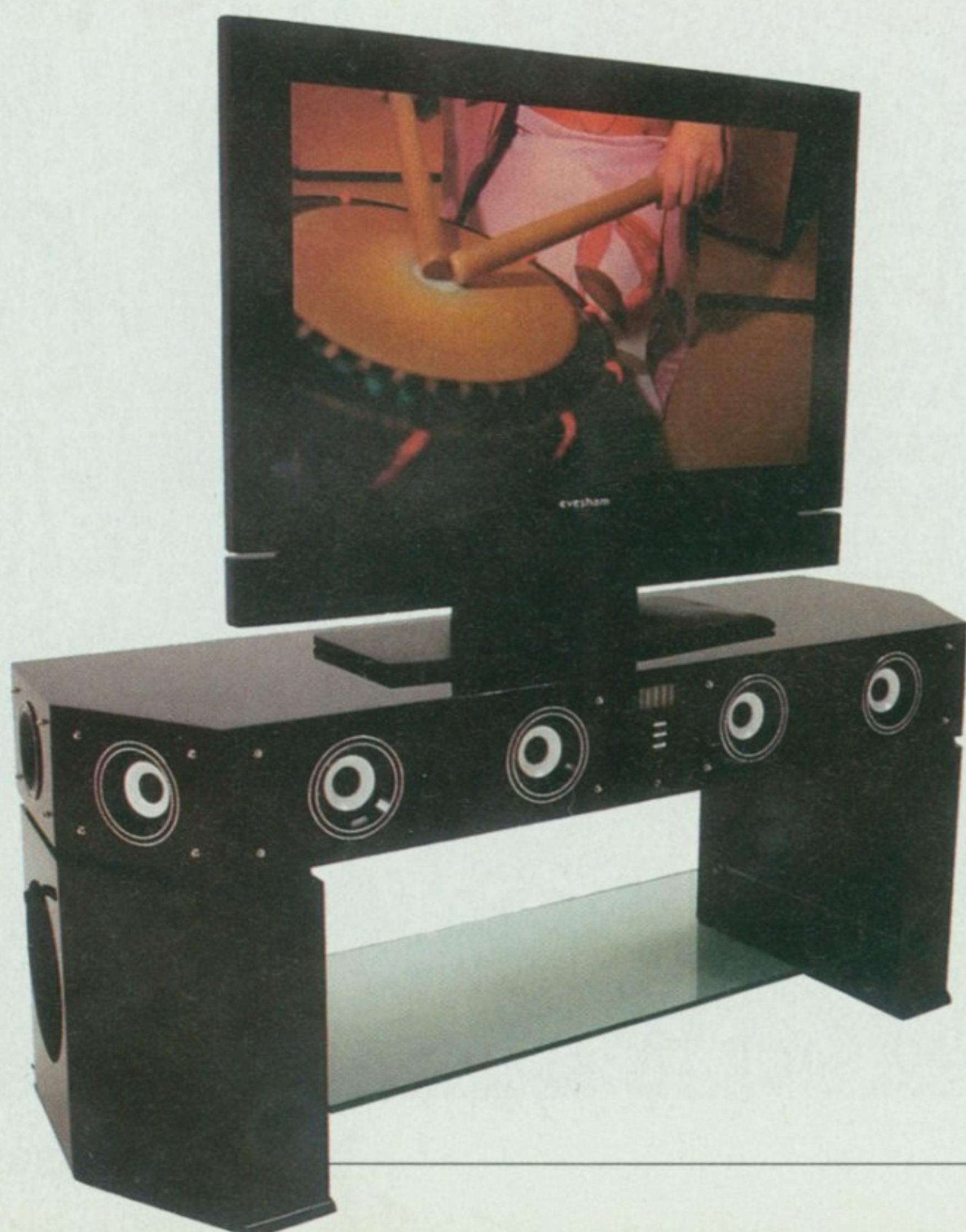
Стручњаци куће „Evesham“ нашли су решење за оне који воле да, заваљени у фотељи, код куће гледају филмове као у биоскопу или да у друштву играју игрице, уживају у DVD записима или онима с MP3 плејера. Осмислили су посебан звучни систем који употпуњује уживање у слици. Назван је Sound Stage X1.

У сјајни црни уређај уграђени су звучници. Има их укупно девет – сабвуфер од 50 вати, два средња звучника од 20 вати, четири предња од 30 вати и два задња звучника исте снаге. Једноставним прикључењем на телевизор, DVD, конзолу или MP3 плејер добија се моћни звук са Sound Stage X1.

Цена овог уређаја је око **450 евра**.

Evesham Sound Stage X1 може да се нађе на адреси:

www.evesham.com

ОВОГ ЛЕТА

СРЕБРНА ЧИСТОЋА

Samsung R20

Свима је познато да тастатура лако постаје дом ројевима микроскопски ситних бактерија. Али „лекари“ из куће „Samsung“ одлучили су да им стану на пут. Да би прсти корисника лептопа били заштићени од опасних микроорганизама, применили су лековиту нанотехнологију, Silver Nano Health System.

Такву заштиту, оплату од сребрних јона који уништавају бактерије, има лептоп Samsung R20. Овај чисти рачунар од једног гигабајта има Intel Core Duo процесор и подржава Windows.

Лептоп R20 још није у продаји, па му ни цена није одређена.

Ипак, уређај можете да разгледате на адреси:

www.samsung.com/uk ■

МАЛИ ВЕЛИКИ ПЛЕЈЕР

iLuv i1055

iLuv i1055 је мали, вишеструко употребљив DVD плејер који је употпуњен неуочљивим прикључком за iPod сакривеним на позадини уређаја.

Тако је њиме могуће гледати DVD с LCD екрана од 18 центиметара и уживати у дигиталним видео и аудио записима с iPod-а. На плејеру постоје излази за S-видео и AV излази тако да уређај може да се прикључи и на телевизор. Цена iLuv i1055 плејера износи око **230 евра**.

Адреса: www.i-luv.com окрива много више података ■

ВИДЕО ВОКМЕН

Sony Walkman NW-A800

Из куће „Sony“ стигли су нови вокмени названи NW-A800. Тањи него претходни модели, у готово свим бојама, меморије од 2, 4 и 8 гигабајта, нуде још бољи звук и одличну слику.

Одлике уређаја NW-A800 су бројне. Подржавају MPEG-4 видео, MP3, AAC, WMA формате, опремљени су најновијом DSEE технологијом која враћа фреквенције високог опсега изгубљене током компресије, па је звук беспрекорно чист на звучницима од 25 вати са сабвуфером, имају LCD екран од 5 центиметара за гледање телевизијских и видео снимака.

Сваки Walkman NW-A800 има прикључак за кућни рачунар, напајање литијумским батеријама које обезбеђују 30 сати слушања музике или 8 сати гледања видео записа, а могу да се користе и у колима постављени на прикључак за упаљач.

Цена ових уређаја одређена је према снази и креће од **180 евра** па навише.

Сви модели Walkman NW-A800 требало би да се још од априла налазе на европском тржишту. Ипак, није на одмет погледати их и на адреси: www.sony.co.uk

С. Делибашић

OSVEŽI SE
I POBEDI!

Skoči više!

Ako želiš da pobediš,
da budeš brži,
jači, bolji...
uzmi Aqua Viva Junior.
Dva SUUPER ukusa -
šumsko voće i jabuka
uz pravu meru
vitamina i minerala
pomoći će ti da uvek
budeš bolji od drugih.

Uz AQUA VIVA JUNIOR
ti uvek MOŽEŠ VIŠE!

aqua
viva
JUNIOR

NOVO

BOGAĆENO
MINERALIMA

108313

НАЈКРАЋА РЕКА НА СВЕТУ

Желела бих да знам
која је река најкраћа
на свету.

ИРЕНА
из Смедерева

СЕВЕР И ЈУГ

Можете ли да ми
кажете по чему се
разликују Јужна и
Северна Кореја?

ЈЕЛИЦА
из Крагујевца

СЕВЕРНА КОРЕЈА

Полуострво Кореја налази се у
источној Азији, између Жутог и Ја-
панског мора. На површини од око
220.000 квадратних километара
1948. године образоване су две
државе – Јужна Кореја, или Репу-
блика Кореја, и Северна Кореја,
односно Демократска Народна Републи-
ка Кореја.

Јужна Кореја има површину од око
99.000 квадратних километара, и око
48.000.000 становника. Више од четвр-
тине укупног становништва живи у Сеу-
лу, главном граду Јужне Кореје. Густина
насељености је око 480 становника по
квадратном километру. Највише је буди-
ста, протестаната, а има и католика и
конфуцијанаца.

Већи део тла прекривају шуме, а рав-
нице су засејане пиринчем и дуваном.
Море је богато рибом што омогућава
развијену прерађивачку производњу. Ју-
жна Кореја ауторитарна је председничка
република, а службени језик је корејски.

Северна Кореја нешто је пространија
и брдовита. Заузима око 120.000 ква-
дратних километара, али већина од око
23.000.000 становника живи у равници и
уз обалу на истоку земље, а просечна на-
сељеност је око 190 људи по квадратном
километру.

Главни град је Пјонгјанг, а главни из-
вор индустрије богата налазишта руде
бакра и цинка. Северна Кореја је репу-
блика једностраначког уређења. Службе-
ни језик и овде је корејски, али верске
установе се не подржавају ■

**ЈУЖНА
КОРЕЈА**

Према Гинисо-
вој књизи рекор-
да најкраћом ре-
ком на свету сма-
тра се Роу. Дужи-
ном од 61 метар
она тече између
река Мисури и Џајент
Спрингс у близини Вели-
ких водопада у савезној
америчкој држави Мон-
тана.

Река Ди (D) у Орегону
још је краћа. Њен ток ду-
гачак је само 36 метара,
али званично није при-
зната као најкраћа ■

РУКЕ, ИЗРАЗ ЗАХВАЛНОСТИ И ТУГЕ

Већ дуго
неуспешно
покушавам
да нађем
слику

„Руке“ Албрехта Дирера.
О њој сам много чуо и
желио бих да је видим,
па те молим да је објавиш
или ме упутиш гдје бих
могао да је погледам.

Унапријед захвалан
**БОШКО
ПАНТОВИЋ**

Немачки сликар
Албрехт Дирер
(1471–1528) сматра се
једним од највећих
уметника ренесансе.
Иза њега остало је на
стотине портрета,
графика, бакрореза,
гравира, дрвореза, скица
непревазиђене лепоте и
мајсторства које красе
највеће музеје света.
Рођен у једном сеоцету
недалеко од Нирнберга, у
сиромашној златарској
породици која је имала
осамнаесторо деце, Дирер
је у свет уметности ушао
већ са тринаест година.
Својим првим радовима
показао је невероватну
природну надареност. Али,

да би се усавршио, на
школовање је отишао
захваљујући свом брату
Хансу.

И Албрехт и Ханс
показивали су велику
склоност ка сликању и
изузетну даровитост. Да би
остварили свој сан, браћа
су се договорили да бацају
новчић и да онај који
победи оде на Академију у
Нирнберг, а други да ради
у руднику како би
издржавао оног на
школовању. По завршетку
студија победник би
преузео бригу о брату у
руднику и потом њему
омогућио школовање.
Срећа је новчић окренула у
Албрехтову корист.

Поред даровитости
Албрехт је био и вредан и
убрзо је скренуо пажњу на
свој рад, па је за кратко
време почео да стиче
признања и све већи новац
за продата дела. Кад је
уштедео довољно за
Хансово школовање,
вратио се у село. Али,
тежак рад у руднику током
четири године уништио је
Хансове руке. Кости
његових прстију биле су
сломљене, а зглобови под
тешком, неизлечивом
упалом, па шаке није могао
да користи ни да би ваљано
јео, а камоли држао
четкицу и сликао.

МЕСИДОНА

Јављам ти се други пут. Обожавам фудбал.

Мој омиљени играч је Лионел Меси и хтела бих да сазнам нешто о њему. Молим вас да ми нађете његову адресу. Унапред хвала.

ДЕЈАНА
Ђурђево

Изгледа да је код фудбала увек тако: или га обожаваш, или га уопште не волиш! Будући да си поклоник фудбала, а посебно већ прослављеног аргентинског играча Лионела Месија, ево неколико основних података о њему. Лионел Андрес Меси рођен је 24. јуна 1987. године у Розарију, у Аргентини. Висок је 169 центиметара и члан је шпанског фудбалског клуба „Барселона“. Иако је веома млад, стекао је светску славу као изванредан фудбалер. Игра на месту офанзивног везног играча, а најчешће полушпица. Подразумева се да је члан фудбалске репрезентације Аргентине. За Лионела, кога иначе зову Лео, често говоре као о правом, и за сада једином, наследнику Дијега Марадоне. Уосталом, то је потврдио и сам Марадона који је у Лео-вом игрању препознао сопствени начин играња фудбала у младости.

Када је Лео било само пет година, почео је да игра фудбал. То је било и разумљиво будући

да је тренер омладинског фудбалског клуба „Грандоли“ био његов отац. Кад је напунио девет година, Лео је прешао у омладински фудбалски клуб „Newell's Old Boys“. Показивао је велику обдареност за фудбал. Међутим, после неколико година и родитељима и тренеру било је јасно да он веома заостаје у расту. Сви су се забринули и почела су испитивања

код лекара... Лионелу је недостајао хормон раста. Управо у то време Аргентина је преживљавала тешку економску кризу, па ниједан омладински фудбалски клуб није могао да одвоји довољно новца за лечење будућег славног фудбалера. Али, дечакова игра није промакла стручњацима из шпанског фудбалског клуба „Барселона“: они су понудили да плате Месијево лечење уколико је спреман да започне нови живот – у Шпанији! Породица се тако из Аргентине доселила у Барселону где је Лео почео да игра у подмлатку славног фудбалског клуба. Међутим, убрзо је прешао у други тим „Барсе“ где је одиграо тридесет утакмица и дао три-

десет седам голова. У међувремену је и порастао. На почетку лечења био је висок само 145 центиметара да би касније достигао већ поменутих 169 центиметара.

У октобру 2004. године седамнаестогодишњи Меси одиграо је прву утакмицу за први тим „Барсе“ и тако постао трећи најмлађи играч који је икада играо за овај клуб. Месију је понуђено да игра за шпанску репрезентацију, што је одбио, изражавајући жељу да игра за земљу у којој се родио – Аргентину. Та прилика указала му се у јуну 2004. године кад је у дресу Аргентине одиграо утакмицу с Парагвајем. У јуну 2005. године на Светском фудбалском првенству за младе освојио је две награде: „Златну копачку“ и „Златну лопту“. Упркос чињеници што је у то време био још готово дечак, Лео су већ тада упоређивали с Марадоном. Исте године обновио је уговор с „Барселоном“ до 2010. године.

Занимљиво је да је 18. априла ове године на утакмици против фудбалског клуба „Хетафе“ (Куп краља) Лео Меси постигао гол који су стручњаци за фудбал описали као гол

истоветан оном који је Марадона дао 1986. у мечу против Енглеске. Светска штампа Месију је наденула ново име: Месидона! Дакле, са исте удаљености (62 метра) Меси је једноставно „прескочио“ шесторицу играча и с готово истог места дао гол као и Марадона 1986. године на Светском првенству у Мексику. Али, то није и крај сличности између Дијега и Леа: 9. јуна ове године, за време утакмице с „Реалом“, Меси је дао два гола. Телевизијски снимак открио је да је Меси, попут Марадоне, лопту дотакао руком пре него што је отишла у гол. „Опет Божија рука!“, пропратили су овај спортски догађај новинари подсећајући на Марадоново већ чувено играње руком. Додуше, Лео Меси није рекао да је овом приликом Божија рука дала гол. Будући да је утакмица завршена нерешеним резултатом, он је само напоменуо да његов први гол није битан.

Драга Дејана, Месију можеш да пишеш на адресу његовог фудбалског тима „Барсе“: FC Barcelona, Avinguda Joan XXIII s/n, 08028 Barcelona, Spain. Имај у виду да нећеш бити једина ■

Поражен судбином која је снашла његовог брата, Албрехт је своју тугу и захвалност за жртву коју је поднео његов брат изразио кроз слику „Руке“. На њој је овековечио Хансове искривљене и оболеле шаке. Као да је у сваки потез уткао своја осећања, руке изгледају стварно као да ће сваког тренутка да се помере.

Ова слика Албрехта Дирера изложена је у музеју „Албертина“ у Бечу. Ми је, ево, објављујемо на овим страницама, али можеш да је погледаш и на Интернет адреси: www.harvestnet.org ■

OSVEŽI SE I POBEDI!

Serviraj bolje!

Ako želiš da pobediš,
da budeš brži,
jači, bolji...
uzmi Aqua Viva Junior.
Dva SUUPER ukusa -
šumsko voće i jabuka
uz pravu meru
vitamina i minerala
pomoći će ti da uvek
budeš bolji od drugih.

Uz AQUA VIVA
JUNIOR ti uvek
MOŽEŠ VIŠE!

NOVO

aqua viva JUNIOR

BOGAČENO
MINERALIMA

108314

УЧЕНИЧКА ПРАВА

Драги „Забавниче“, Већ неколико година муче ме одређени

проблеми везани за школу. До сада сам издржао, али више не могу. У овој земљи влада толика неправда да је то немогуће издржати. Професори у средњим школама праве толику разлику међу децом да би то заинтересовало сваког ко брине за своју будућност. Не знам зашто су се наши преци борили у Другом светском рату да би данас била таква неједнакост у школама!? Због таквог понашања према деци, као да су постали непријатељи своје државе. Лепо је рекао Балзак: „Једнакост можда јесте праведна, али нико на свету неће моћи да је претвори у чињеницу!“ Зато бих ја основао неко удружење за права ученика. Обраћам се вама јер мислим да је „Забавник“ једини часопис који даје праве одговоре. Размислите о овоме па ми дајте кратак одговор. Нека буде што пре.

СТЕФАН
Сремска Митровица

Драги Стефано, Оно о чему нам причаш, многи су искусили пре тебе. Код великог броја људи осећање мржње јавило се први пут управо због професора. Поједини професори неправедни су према својим ђацима, то је чињеница која се не може порећи. Ко зна, можда и не сањају колико су их повредили, колико њихови ђаци због њих пате. А они се мирно врате својој кући не размишљајући да неко због њих плаче... Кад неко жели да се бави сликарством или музиком, јасно се види да ли је та особа обдарена или није. Међутим, послом професора баве се и они које природа није обдарила ни да се друже с децом, а камоли да им буду учитељи.

шездесет четири

Stefan
Sremska Mitrovica

Али, реч је о дару који се не проверава кад неко тражи посао... О моралним особинама да и не говоримо. Срећом, нису баш сви професори такви. Размисли мало и о томе. У сваком случају, та бурна осећања касније некако ипак „спласну“.

Ипак, ова невоља може да се посматра и с друге стране, односно, на други начин: да је школа заправо тренутак сусрета са животом какав јесте, растанка с детињством, што значи и сусрета с неправдом. Могућност нашег прилагођавања приликама, начин на који ћемо одговорити том изазову, тешкоћама, можда је уједно и решење. Једно је сигурно: усавршавање и учење никада не престају и човек, уколико то жели, увек ће препознати свог правог учитеља, онога који ће му омогућити да нешто сазна, да буде паметнији, да прошири видике... Због ових других, не ваља се нервирати. Добро чини, добром се надај, каже једна стара изрека, корисна и у овом случају. Да ли су се наши преци у Другом светском рату борили за права ученика? Чини се да је то била знатно жешћа борба, на живот и смрт. За права ученика могао би и ти да почнеш да се бориш. У неким земљама света професори добијају оцене од својих ученика сходно ономе како их уче и како се према њима понашају. Зато више воде рачуна. Идеја о оснивању удружења које би се код нас тиме бавило, одлична је. Што не значи да једнога дана не би открио како су се неки учланили само да би се тако додворили професорима... Људска природа је сложена и то треба имати у виду још од школских дана ■

ДИЈЕТА ЗА МРШАВЕ

Здраво, редакцију „Политикиног Забавника“, Можда ваш

лист није надлежан за моје питање, али ја вам се ипак обраћам. Дакле, требало би у року од два месеца да се угојим што више. Тежак сам 55 килограма, а висок 185 центиметара. Волео бих да се угојим двадесет килограма, али равномерно. Уколико знате неку дијету за гојење, пошаљите ми хитно.

ДИЈЕТА

Имаш право: лето је дошло, треба обући купаћи костим... Не брини, за многе је то велика мука, дакле, ниси једини. Не знамо колико имаш година, ни како си толико порастао, а имаш тако мало килограма. Мора да постоји неки разлог. Све су то, заправо, подаци за лекара, нутриционисту. Јер, није препоручљиво олако прописивати дијете. Лекар ће несумњиво желети да испита твој метаболизам, крвну слику и остало. Уколико ти кажемо

да одмах навалиш на сладолед, чоколаду и разноврсна теста, могао би да изазовеш неки метаболички поремећај, на пример, шећерну болест. При сваком дому здравља у нашој земљи постоје лекари нутриционисти којима можеш да се обратиш, као и сваком другом специјалисти. Једно је извесно: увек је добро бавити се спортом (да би се правилно развио) и настојати да нам исхрана буде уравнотежена и разноврсна. Мада, признајемо, то није нимало лако. Јер да је тако, не би било ни мршавих ни дебелих. Правилна исхрана није дијета. Она подразумева храну која садржи основне хранљиве састојке: беланчевине, угљене хидрате, масти, витамине и минерале, од чијег уношења зависи нормалан метаболизам човека. Исхрана би требало да буде уравнотежена и прилагођена околини и личним потребама – према клими, као и сезони. Будући да су намирнице природни регулатор температуре тела, исхрану треба прилагодити поднебљу. Тако се у јеловнику народа који живе у хладним пределима налази више меса, а поврће се дуж кува, са више соли. У тропским областима равнотежа у исхрани одржава се узимањем већих количина махунастог поврћа и зачина. Становници умереног климатског појаса требало би да се хране житом, поврћем и воћем, уз мање количине меса, уља и соли ■

ЈОД утиче на IQ

Недостатак јода највећи је светски појединачни изазивач менталног заостајања. Чињенице:

1. Болест услед недостатка јода у исхрани тренутно погађа 740 милиона људи, 13 одсто светског становништва, а рачуна се да још 30 одсто живи у ризику од развоја неких од облика болести због недостатка јода у исхрани.

2. Болести због недовољног уноса јода угрожавају сиромашне, труднице и предшколску децу и озбиљан су здравствени проблем у више од 130 земаља света, изазивајући смањење IQ код деце, кретенизам, смањену функцију штитне жлезде, повећање телесне тежине, замор.

3. Око 50 милиона људи у свету пати од можданог оштећења изазваног недовољним уносом јода.

4. Минималне дневне потребе организма за јодом су од 50 до 140 микрограма, а да би се обезбедиле довољне количине јода у исхрани, со која се користи за људску и животињску употребу обавезно се јодира. Невоља је у томе што, уколико со није добро складиштена или ако дуго стоји, проценат јода бива умањен за 20–30 одсто. Јод се додатно губи кувањем, печењем и пржењем и испаравањем може да се изгуби до 50 одсто овог елемента.

5. Редовна употреба намирница које у свом саставу садрже јод може надокнадити дневну потребу организма за јодом (јодирана кухињска со, плава риба, алге, минералне воде) ■

Др Славица Даутовић

РЕШЕЊА

Површина целог квадрата три пута је већа од површине осенчених делова ■

Треба кренути од слова П и скочити на слово А (у горњи десни угао) и тако редом. Према томе, добићете реч **ПАРАБОЛА** ■

Има укупно 12 паралелограма ■

Картицу на којој је број 9 окрените за 180 степени, тако да уместо броја 9 добијете број 6, а затим можете променити места картицама с бројевима 4 и 2 (или 6 и 8) ■

Један човек узме две пуне, три полупразне и две празне боце; други три пуне, једну полупразну и три празне; трећи човек узме две пуне, три полупразне и две празне боце ■

Треба питати: „Да ли ви живите у овом селу?” Ако добијете одговор „да”, ви се налазите у селу А, ако добијете одговор „не” ви сте у селу Б ■

3	6	6	3	6	6	3	6
5	8	2	5	8	2	5	8
7	1	7	7	1	7	7	1
3	6	6	3	6	6	3	6

Неделно
ISSN 0032-339X = Политикин забавник
(Кирилично изд.)
COBISS.SR-ID 16193794

РЕШЕЊА

Дакар, Авари, назив, ини, а, j, Нил,
егови, Лора, плод, клонирати, Рајан
О'Нил, еза, драме, Јалу, ерар, гк,
ВОДИЧИ ■

Каиро (узимају се слова која се јављају два пута у називима градова) ■

Трава, рогоз ■

„Пирати са Кариба” ■

Москва, Астрид, скрама, ло, сем,
Арат, с, чувар, аша, ис, Карсон;
псетар, ексери, ратник, ур, око, наор,
н, ибрик, кек, со, ајанин ■

Птица тркачица, рокада, отисак, он, радијан, По, сати, адон, лив, л, ано, еталон, Алма Ата, суп, т, ван, Зола, итал, анорак, писање ■

С. Б.

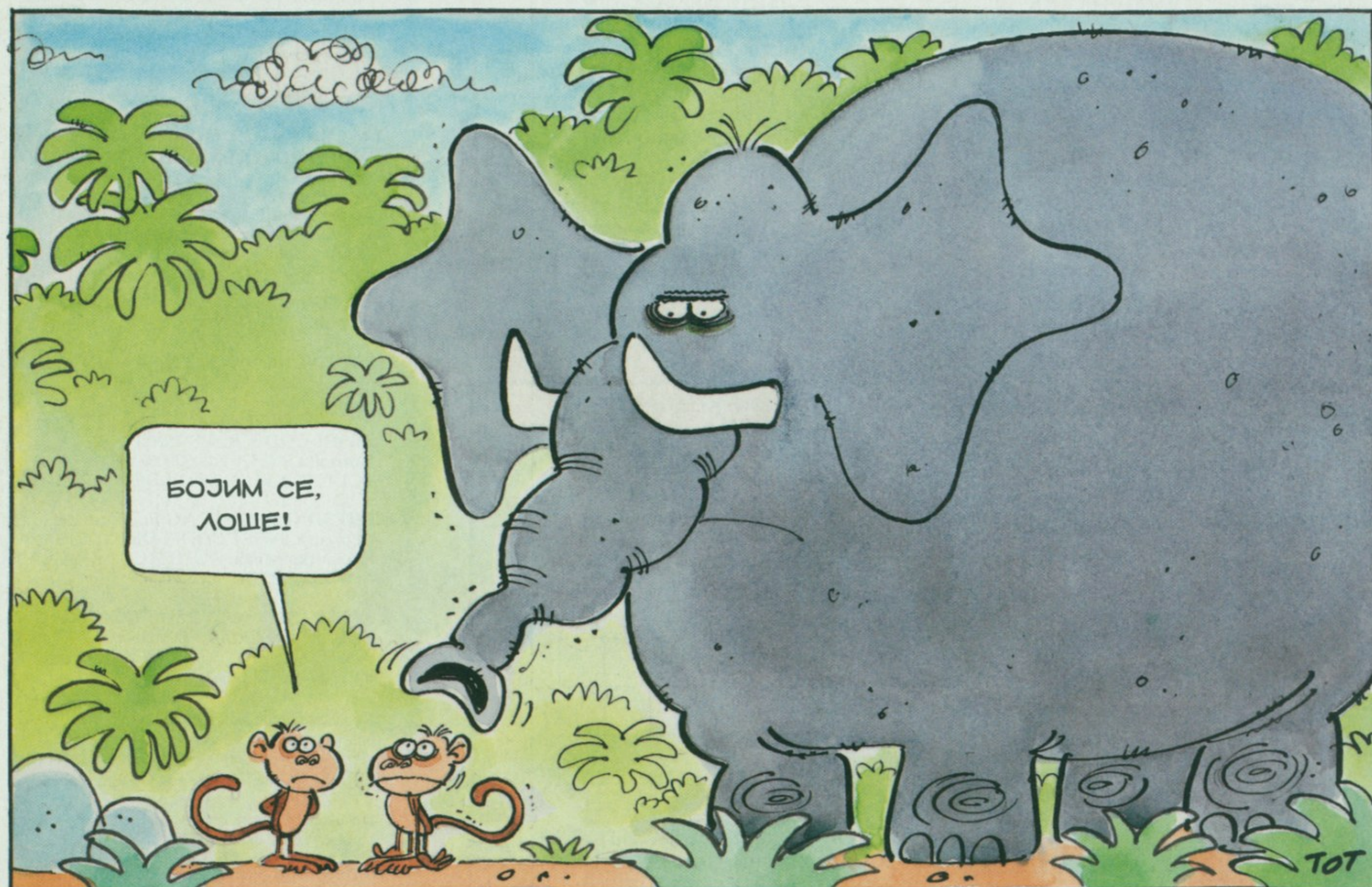
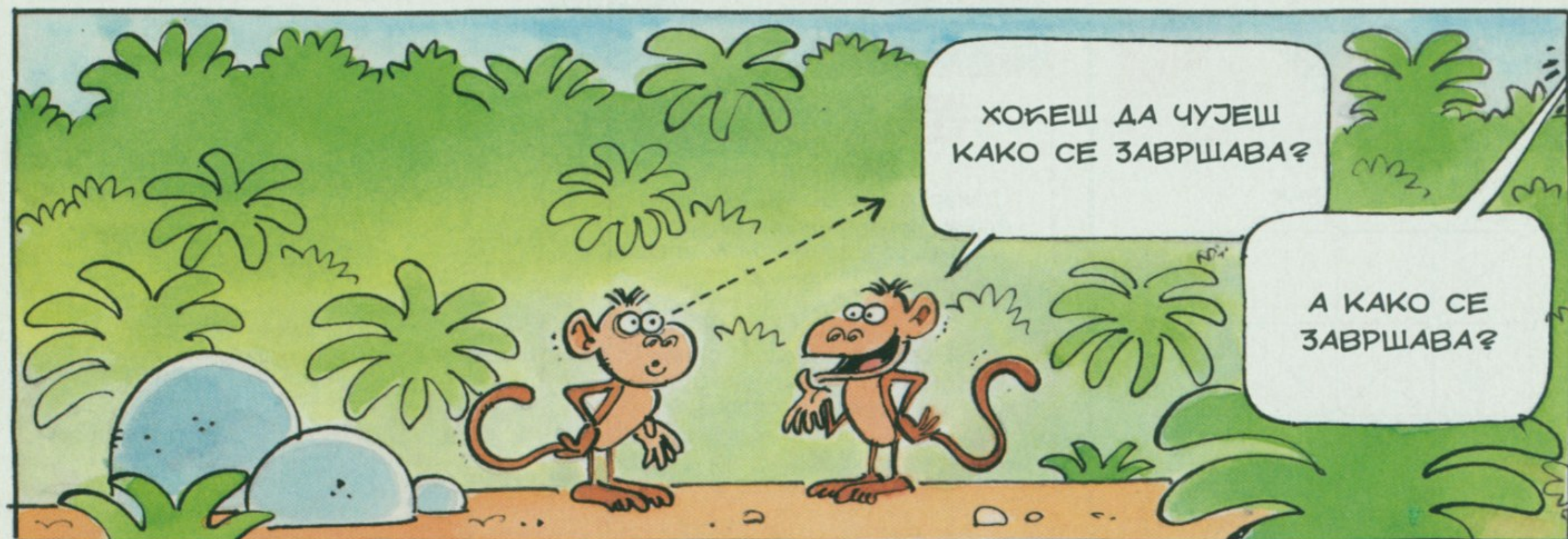
Цифре можемо распоредити на два начина: $3 \times 58 = 174 = 29 \times 6$ или $4 \times 39 = 156 = 78 \times 2$ ■

[illegible]

Осталих пет полицајаца треба распоредити на раскрсницама 3, 12, 14, 23 и 25 ■

шездесет пет

НАСЛОВНА СТРАНА РОБЕРТ ИНГПЕН

РЕКЛИ

СУ О ГРЕШКАМА

ЧОВЕК КОЈИ
ПОГРЕШИ
А ТО НЕ ИСПРАВИ,
ПОНОВО ЈЕ
ПОЧИНИО
ГРЕШКУ.

Конфуције
кинески филозоф
(551–479 пре н. е)

НАЈВЕЋА ГРЕШКА
ЈЕ ДА НЕПРЕКИДНО
ЖИВИМО У СТРАХУ
ДА ЋЕМО
ПОГРЕШИТИ.

Џон Максвел
амерички писац
(рођен 1947)

ЉУДИ ЋЕ ВАС
МНОГО
ПАЖЉИВИЈЕ
СЛУШАТИ
АКО ИМ ПРИЧАТЕ
О СВОЈИМ
ГРЕШКАМА НЕГО
О УСПЕХУ.

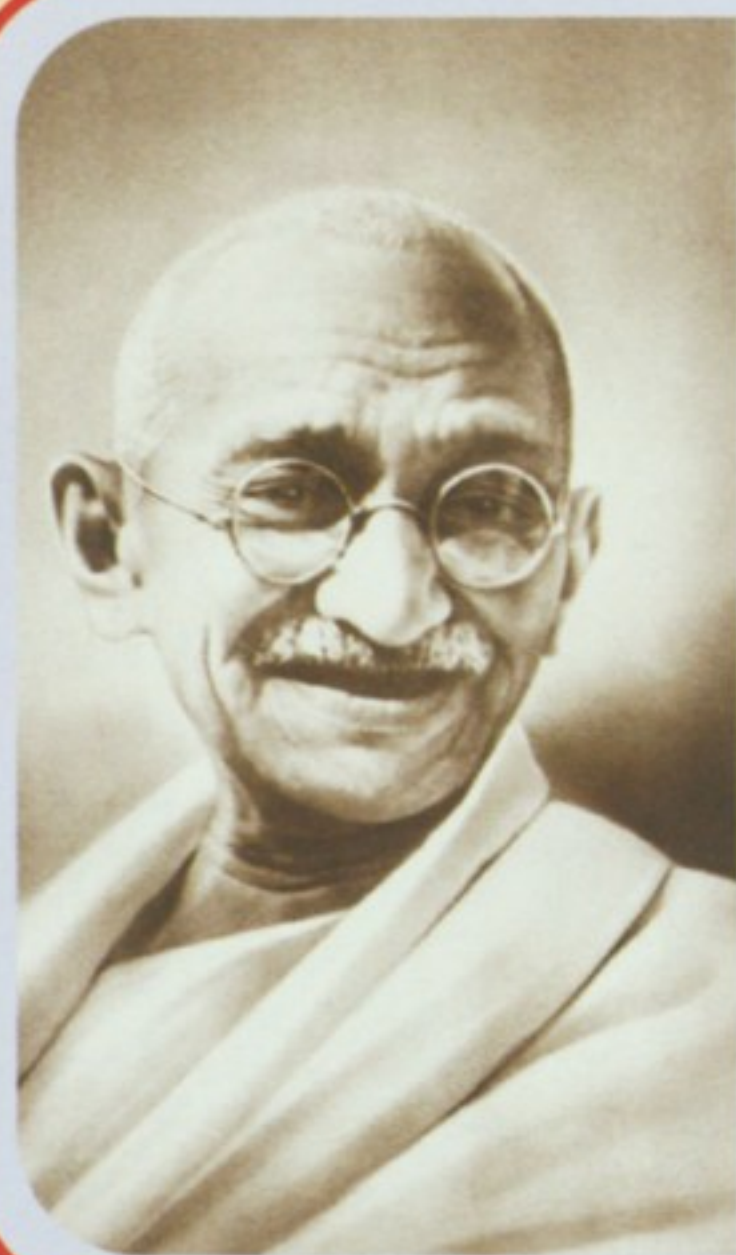
Вилбур Незбит
амерички писац
(1871–1927)

СВОЈЕ ГРЕШКЕ
НАЗИВАМО
ИСКУСТВОМ.

Оскар Вајлд
британски књижевник
(1854–1900)

ГРЕШКЕ СУ
ВРАТА
КРОЗ
КОЈА СЕ
ДОЛАЗИ
ДО ОТКРИЋА.

Џејмс Џојс
британски књижевник
(1882–1941)

НИКАД
НЕ
УЗНЕМИРАВАЈ
НЕПРИЈАТЕЉА
ДОК
ПРАВИ
ГРЕШКЕ.

Махатма Ганди
индијски државник
(1869–1948)

ПОСЛЕ
СВИХ ГОДИНА
СХВАТИО САМ
ДА ГРЕШИМ КАД ЈЕ
У ПИТАЊУ ЕВА.
БОЉЕ ЈЕ ЖИВЕТИ
С ЊОМ ИЗВАН РАЈА
НЕГО У РАЈУ – БЕЗ ЊЕ.

Марк Твен
амерички писац
(1835–1910)

ИСКУСТВО ЈЕ
ОНА СЈАЈНА СТВАР
КОЈА ВАМ
ОМОГУЋАВА
ДА ПРЕПОЗНАТЕ
ГРЕШКУ КОЈУ
ДРУГИ ПУТ
ПОНОВИТЕ.

Френклин Џонс
амерички бизнисмен
(1887–1929)

УСПЕХ СЕ НЕ САСТОЈИ У ТОМЕ
ДА НИКАД НЕ ПОГРЕШИШ
ВЕЋ ДА НИКАД НЕ ПОНОВИШ
ИСТУ ГРЕШКУ.

Џорџ Бернард Шоу
британски књижевник
(1856–1950)

ГРЕШКЕ СУ БОЛНЕ ДОК СЕ ДОГАЂАЈУ,
АЛИ ПОСЛЕ МНОГО ГОДИНА ЗБИРКА
ШТО ЗОВЕМО – ИСКУСТВОМ.

Денис Вејтли
амерички писац
(рођен 1933)

BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД GARFIELD GARFIELD GARFIELD

